

PROGRAMMA BEGROTING 2027

BELEIDSBEGROTING EN
FINANCIËLE BEGROTING 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbieding	4
Leeswijzer	5
Collegesamenstelling en portefeuilleverdeling	6
Begroting in één oogopslag.....	8
Financiële begroting in één oogopslag.....	9
Beleidsbegroting	14
1. Programmaplan	15
Uitgangspunten	16
Verplichte beleidsindicatoren	17
Programma 1 Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren	23
Programma 2 Buitenruimte onderhouden in Laren	30
Programma 3 Duurzaam en prettig wonen in Laren	35
Programma 4 Sporten, ontwikkelen en leren in Laren.....	46
Programma 5 Meedoen in Laren.....	54
Programma 6 De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	63
2. Paragrafen	69
Lokale heffingen	70
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	78
Onderhoud Kapitaalgoederen	89
Financiering	97
Bedrijfsvoering	101
Verbonden partijen	105
Grondbeleid.....	117
Wet open overheid.....	119
IHP Onderwijs	120
Financiële begroting.....	122
3. Overzicht van baten en lasten	123
3.1 Meerjarenbegroting	123
3.2 Incidentele baten en lasten	125
3.3 Structurele mutaties reserves	126
3.4 Structureel en reëel evenwicht	126
3.5 Effecten na programmabegroting 2026	127
4. Uiteenzetting financiële positie	132
4.1 Geprognosticeerde balans	132
4.3 Investeringsplanning	134
4.4 Staat van reserves	138
4.5 Staat van voorzieningen	142
4.6 EMU-saldo	145
Bijlagen.....	147
Toelichting reserves	148
Toelichting voorzieningen	154
Baten en lasten per taakveld.....	158

Aanbieding

Wij schrijven deze begroting in een tijd van geopolitieke onzekerheid. Oorlogen in Oekraïne en Iran laten zien hoe snel de internationale ontwikkelingen ons dorp raken. Vluchtelingen vragen, net als onze inwoners om huisvesting. Stijgende energieprijzen en oplopende inflatie maken financiële prognoses risicovol. Tegelijkertijd kozen de inwoners van Laren op 18 maart voor politieke continuïteit. De gemeenteraad is in nagenoeg gelijke verhoudingen herkozen. VVD en Larens Behoud willen die handschoen oppakken en opnieuw met elkaar voor 4 jaar een politieke samenwerking aangaan. We kiezen voor een bestuur dat gebaseerd is op verbinding en samenwerking met onze inwoners. Zij maken Laren wat het is en hun betrokkenheid vormt de basis voor onze zelfstandigheid. Onder andere via buurtbezoeken en thematafels blijft het college verbinding zoeken.

Wij zetten volop in op het uitvoeren van de beleidsplannen, die in de afgelopen jaren zijn vastgesteld door de raad. De verkeersvisie, de woonvisie, het groenbeleidsplan en het koersdocument klimaat en duurzaamheid zijn vaak (nagenoeg) unaniem door de raad vastgesteld. Dat biedt een stevig fundament.

Wij investeren in de komende periode nadrukkelijk verder in de toekomst van Laren. De realisatie van betaalbare woningbouw en de uitvoering van groot onderhoud aan toegangswegen en aan onze onderwijsgebouwen vragen veel aandacht en investeringen. Daarom kiezen we voor een focus op uitvoering, niet op nieuw beleid. In de komende periode nemen we een besluit over het toevoegen van parkeergelegenheid, mogelijk met een parkeergarage in de omgeving van Singer of het Hertenkamp.

We zetten op het sociaal domein in op laagdrempelige, collectieve voorzieningen, met het Brinkhuis als maatschappelijk hart van het dorp. Door onze inwoners te kennen en op tijd hulp te bieden voorkomen we oplopende zorgkosten. Culturele activiteiten en sport houden onze inwoners vitaal. Daar willen we deze periode dus extra stappen zetten.

Ondertussen denken we na over de gevolgen van (internationale) dreigingen. Watertekorten, energie- of internetuitval kunnen ons ook overkomen. We werken daarom aan de weerbaarheid van ons dorp. Als inwoners en gemeente samenwerken kunnen we dergelijke dreigingen veel beter aan. Daarvoor moeten we informeren, oefenen en de basis op orde hebben.

Wij hebben onze college ambities en alle externe ontwikkelingen op basis van de huidige inzichten vertaald naar de begroting voor 2027. Daarbij zien wij dat de begroting voor 2027 structureel in evenwicht is. Dat is goed nieuws! De jaren daarna laten een negatieve ontwikkeling zien, met name door een sterke daling van de Algemene Uitkering van het Rijk in combinatie met de grote investeringen in met name de onderwijs gebouwen. Dit betekent dat wij naar de toekomst toe aanvullende financiële ruimte moeten gaan vinden om onze ambities blijvend te kunnen realiseren.

Namens het college,
Jan van Midden
Wethouder Financiën

Leeswijzer

De programmabegroting 2027 bestaat uit de begroting in één oogopslag, de beleidsbegroting en de financiële begroting. Hieronder worden de verschillende onderdelen van de programmabegroting kort beschreven.

- **Begroting in één oogopslag**

Bij de begroting in één oogopslag is op hoofdlijnen inzicht in de financiële positie van de gemeente gegeven voor de komende jaren. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de belangrijkste inkomsten en uitgaven van de gemeente.

- **Programmaplan**

Het programmaplan is het hart van de begroting. Hierin doet het college voorstellen voor de prioriteiten en activiteiten in 2027.

Elk van de thematische programma's begint met een korte inleiding waarin de belangrijkste onderdelen en partners worden beschreven. Daarna staat er een overzicht van de doelstellingen voor de komende vier jaar, met daaronder de activiteiten die in 2027 zijn gepland.

Tot slot wordt het totaal aan baten en lasten weergegeven, gevolgd door een tabel met de wijzigingen ten opzichte van eerdere jaren. In sommige programma's zijn ook de (wettelijke verplichte) beleidsindicatoren opgenomen.

Daarachter zijn verschillende (vaak verplichte) blokken opgenomen, die meer inzicht geven in de financiële positie van de gemeente en de onderliggende cijfers.

- **Paragrafen**

In de paragrafen worden de onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente Laren.

- **Financiële begroting**

Het overzicht van de baten en lasten bestaat uit de meerjarenraming 2027-2030 waarmee inzicht wordt gegeven van de totale baten en lasten per programma. Ook staat hier de analyse van het structureel en reëel evenwicht van de begroting.

- **Uiteenzetting van de financiële positie**

Dit onderdeel bestaat uit de meerjarige geprognosticeerde balans, de investeringsplanning, een overzicht van de reserves en voorzieningen en tot slot het overzicht van het EMU-saldo.

- **Bijlagen**

De bijlagen bestaan uit het overzicht van de taakvelden en de toelichting op de algemene uitkering. Daarnaast de investeringsplanning en een overzicht van de wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Voor het begrip van de begroting is het belangrijk deze technische punten voor ogen te houden:

- Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen in euro's en afgerond op hele getallen. Door deze afronding kan een optelverschil ontstaan.
- Bij de toelichting op de financiële mutaties wordt door middel van S/I aangegeven of de mutatie Structureel of Incidenteel van aard is.
- Duiding 'resultaat' in de financiële tabellen:

Bedrag +:	resultaat is negatief (verlies)	méér uitgaven of minder inkomsten dan begroot
Bedrag -:	resultaat is positief (winst)	minder uitgaven of méér inkomsten dan begroot

Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is het dagelijks bestuur van de gemeente. De burgemeester en de wethouders zijn verantwoordelijk voor de uit te voeren bestuurlijke taken en hebben ieder een eigen portefeuille die is gekoppeld aan de verschillende programma's in de begroting.

	Burgemeester R. (Robert) van Rijn	Algemeen bestuurlijke zaken Kabinetszaken en representatie Kunst en cultuur Burgerzaken Algemeen juridische zaken Algemene Plaatselijke Verordening (APV) Evenementen en Horeca vergunningen Openbare orde en veiligheid Politie, brandweer en rampenbestrijding
	Wethouder J.G. (Jan) van Midden De heer Van Midden is 1e locoburgemeester.	Financiën Verkeer en vervoer Openbare Ruimte Grondzaken en vastgoed Vergunningen, toezicht en handhaving Bedrijfsvoering en lid van het BEL-bestuur Lid Dagelijks Bestuur regio Gooi & Vechtstreek Bestuurslid Goois Natuurreservaat Lid aandeelhoudersvergadering Buurtschap Crailo Project onderwijshuisvesting (i.s.m. wethouder Koldenhof)
	Wethouder S. (Sander) de Brito Roque. De heer De Brito Roque is 2e locoburgemeester.	Bouwen en wonen (waaronder huisvesting statushouders) Ruimtelijke ontwikkeling Economie Sport Milieu, duurzaamheid en water, waaronder OFGV Communicatie & participatiebeleid Project Buurtschap Crailo
	Wethouder E. (Erik) Koldenhof De heer Koldenhof is 3e locoburgemeester	Zorg en Welzijn (WMO, jeugdzorg) Brinkhuis en bibliotheek Inkomen en Participatiewet Vluchtelingen (Spreidingswet) en integratie Onderwijs Inclusie Project onderwijshuisvesting (i.s.m. wethouder Van Midden)

Begroting in één oogopslag

Financiële begroting in één oogopslag

Meerjaren perspectief

De begroting 2027 heeft een positief saldo van 100 euro. Dit resultaat is een optelling van de huidige meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2026 (€ 9.179 positief), de effecten van het collegeprogramma en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument. Het saldo van alle ontwikkelingen in 2027 komen ongeveer overeen met het voordelig saldo vanuit de meicirculaire. Het meerjarig saldo ontwikkelt zich negatief door een lagere algemene uitkering en hogere kosten vanuit met name de gemeenschappelijke regelingen en de kapitaalslasten.

Meerjarenperspectief 2027-2030*	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Meerjarenbegroting 2026-2029	-9.179	-191.726	-281.563	-281.563
Meicirculaire 2026	-968.620	22.321	853.903	460.955
Ontwikkelingen 2027 - 2030	977.699	952.035	-8.002	437.709
Meerjarenperspectief 2027-2030	-100	782.630	564.338	617.101

(-) bedragen betreffen in bovenstaand overzicht een voordeel/toename

Ontwikkelingen 2027-2030

Hieronder zijn de ontwikkelingen die een grote financiële impact hebben op de begroting 2027-2030 kort toegelicht.

Het nieuwe college heeft zijn doelstellingen en activiteiten bepaald en naar aanleiding daarvan een eerste incidentele inzet begroot in de verschillende programma's. Deze budgetten worden gedekt vanuit de nieuw ingestelde reserve Sterke samenleving. Kort samengevat komt dit neer op (nader toegelicht bij de programma's):

Programma	Onderwerp	Bedrag 2027
Programma 1	Kinderburgemeester	10.000
	Buurtbezoeken	10.000
	Weerbaarheid	30.000
Programma 2	Strategisch beheer openbare ruimte	26.000
	Onderzoek parkeeroplossing	30.000
Programma 3	Onderzoeken <u>ihkv</u> economische ontwikkeling	50.000
Programma 4	Positionpaper <u>tbv</u> Strategische Cultuurvisie	20.000
	Lokale inclusie agenda	10.000
	<u>Ism</u> Maatschappelijke Partners, ontwikkelen op thema's	20.000
Programma 6	Onderzoek belastingen <u>ipv</u> hondenbelasting	20.000
Totaal 2027		226.000

Meicirculaire 2026

In de begroting 2027 zijn de ontwikkelingen uit de meicirculaire 2026 verwerkt. In de meicirculaire is een nieuwe raming voor het volume accres 2026 en verder opgenomen. Deze raming is gebaseerd op de actuele raming van de ontwikkeling van het BBP door het Centraal Planbureau (CPB). Voor de jaren 2026 tot en met 2030 is de raming bijgesteld. Daarnaast zijn er diverse taakmutaties opgenomen waaronder minder middelen voor huishoudelijke hulp WMO vanaf 2029. In de raadsinformatiebrief van mei 2026 is de volledige inhoud van de meicirculaire terug te lezen.

Actualisatie OZB

De baten uit de onroerendezaakbelasting nemen in 2027 toe door areaaluitbreiding en de indexatie van de tarieven met 2,5% (0,186 miljoen positief).

Actualisatie afvalstoffenheffing 2027-2030

Uitgangspunt is 100% kostendekkend tarief, omdat is gebleken dat de kosten zijn gestegen is het tarief verhoogd, dit leidt tot een hogere opbrengst van € 127 duizend.

Actualisatie leges riool 2027 - 2030

Uitgangspunt 100% kostendekkend tarief (46 duizend positief).

Onderwijs huisvestingsplannen

Verlenging projectleider (75 duizend).

Dienstverleningsovereenkomst BEL Combinatie 2026

De bijdrage aan de BEL Combinatie is gestegen. Zoals opgenomen in de begroting 2027 van de BEL Combinatie is de bijdrage voor Laren gestegen van circa 10,6 miljoen in 2027 naar afgerond 11,2 miljoen. Deze stijging bestaat voornamelijk uit loonstijging op basis van de CAO. Vanaf 2028 bedraagt de begrote structurele bijdrage € 11,1 miljoen.

Sociaal domein

De stijging komt met name voort uit de hogere uitvoeringskosten jeugd en reguliere indexatie (€ 163 duizend).

Integraal huisvestingsplan (IHP)

Dit betreft de uitwerking van een reeds genomen raadsbesluit waarbij wij jaarlijks de investeringsbedragen met 3% indexeren.

Loon- & prijscompensatie

De jaarlijkse loon- en prijscompensatie van de gemeente bedraagt totaal 0,182 miljoen euro. De prijsstijging is conform het in de kadernota vastgestelde indexeringspercentage van 2,5% (totaal € 0,15 miljoen). Het overige deel (€ 0,032 miljoen) betreft de loonstijging van ambtenaren, college- en raadsleden conform de CAO.

Actualisatie investeringen 2027 - 2030

De investeringsplanning is geactualiseerd waardoor investeringen in tijd zijn doorgeschoven. Dit leidt in 2027 tot lagere kapitaallasten van totaal € 326 duizend. Vanaf 2029 nemen de kapitaallasten weer toe i.v.m. het toevoegen van nieuwe investeringen en de verhoging van de omslagrente. Daarbij is nu ook de jaarlijkse 3% indexatie toegevoegd voor het onderwijshuisvestingsplan.

Regio Gooi en Vechtstreek

De Regio Gooi en Vechtstreek voert diverse taken uit zoals zorg- en veiligheid, afvalinzameling, leerlingenvervoer, economische ontwikkeling en openbare gezondheidszorg (GGD). De jaarlijkse bijdrage stijgt met ca. € 203 duizend.

De kostenstijgingen zijn verspreid over de programma's 3 en 4. Omdat de kostenstijging voor de GAD wordt gedekt door de afvalstoffenheffing, is de uiteindelijke stijging ten laste van het resultaat 0,175 miljoen.

Actualisatie treasury

De rentelasten zijn geactualiseerd als gevolg van de geplande investeringen zoals het IHP (€ 130 duizend).

Overige ontwikkelingen

De overige ontwikkelingen (> 25.000,-) worden op programmaniveau toegelicht.

Structureel en reëel evenwicht

De begroting dient structureel en reëel in evenwicht te zijn (art. 189 Gemeentewet). Een begroting is structureel sluitend wanneer de structurele en éénmalige uitgaven in evenwicht zijn met de daar tegenover staande structurele en éénmalige inkomsten. De gemeenteraad ziet erop toe dat de begroting in evenwicht is en kan hiervan afwijken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat.

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). Het begrotingsjaar 2027 is structureel sluitend, de jaren daarna niet meer.

Berekening structureel begrotingssaldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Geraamd resultaat (na mutatie reserves)	-100	782.630	564.338	617.101
Incidentele lasten (-/-)	-943.953	-204.239	-163.026	-1.513
Incidentele baten (+)	163.652	143.587	162.774	-
Incidentele toevoegingen reserves (-/-)				
Incidentele onttrekkingen reserves (+)	684.997			
Structureel saldo begroting	-95.404	721.978	564.086	615.588
Structureel evenwicht?	Ja	Nee	Nee	Nee

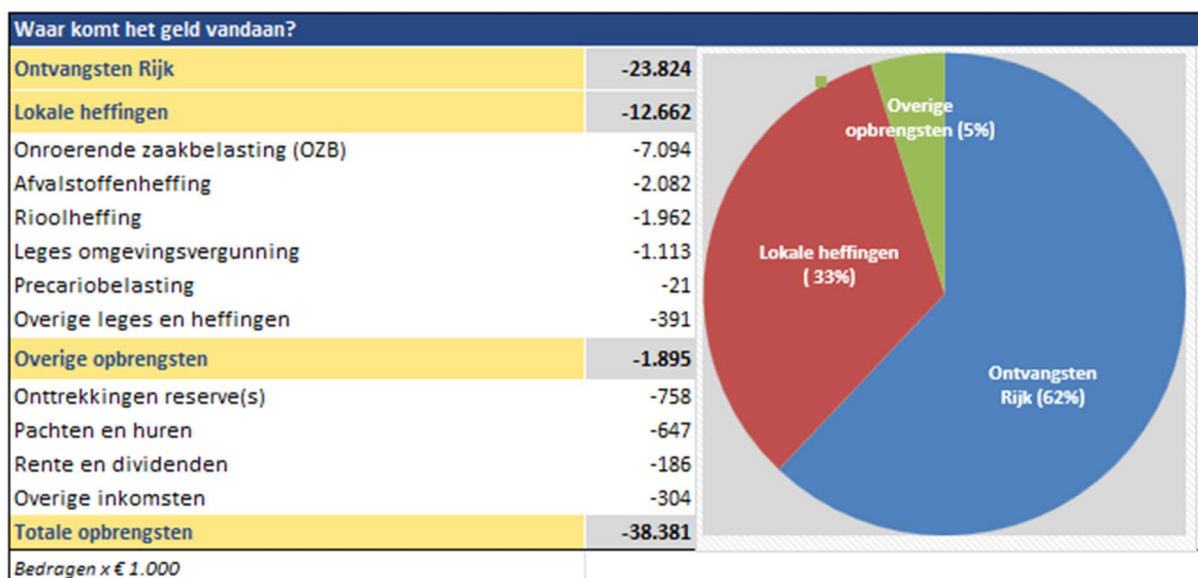
Opbrengsten en kosten

Opbrengsten

De totale opbrengsten (baten) van de gemeente Laren bedragen ruim € 38,381 miljoen. Voor een groot deel van de opbrengsten mag de gemeente zelf bepalen waar zij het geld aan uitgeeft. Dit zijn de vrij besteedbare middelen die bestaan uit de gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de overige eigen inkomsten.

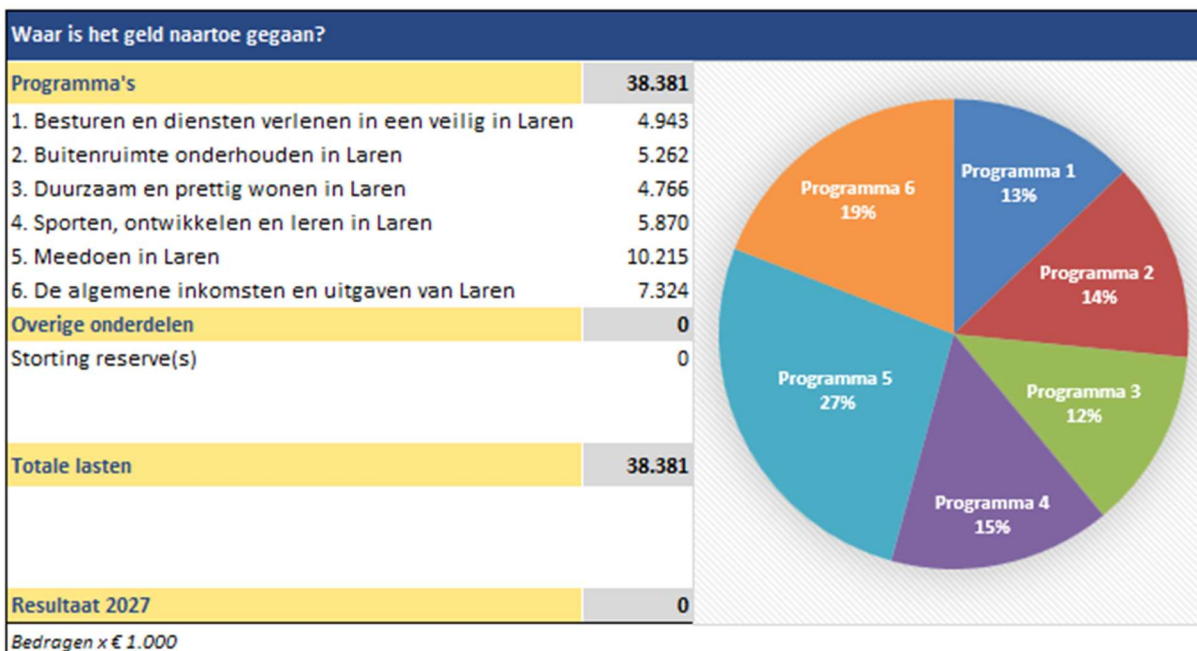
Daarnaast ligt voor een deel van de opbrengsten vast waar de gemeente het geld aan uit moet geven. Daarvan is sprake bij de heffingen die bedoeld zijn om bepaalde gemeentelijke taken van te kunnen betalen. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing, de afvalstoffenheffing maar ook de leges voor paspoorten en rijbewijzen. De heffingen mogen niet meer opbrengen dan de taken kosten, oftewel de gemeente mag hier geen winst op maken.

Zoals hieronder te zien bestaat het grootste deel van de inkomsten in 2027 uit de ontvangsten van het Rijk (62%) en komen uit het gemeentefonds, specifieke doeluitkeringen en de bijstandsverlening. De overige inkomsten bedragen zo'n 4% van de totale inkomsten. De overige inkomsten bestaan met name uit de incidentele opbrengsten zoals de verkoop gronden en verkregen aflossingen op verstrekte zekerheidshypotheek. Ten slotte zijn de lokale heffingen, waaronder de OZB-inkomsten een groot deel van de inkomsten in 2027 (33%).

Kosten

De totale kosten (lasten) van de gemeente Laren bedragen € 38,381 miljoen. De uitgaven zijn zeer divers en bestaan bijvoorbeeld uit groenonderhoud, afschrijving van investeringen, subsidies en bijdragen, salariskosten en de kosten van de uitvoeringsorganisatie (BEL Combinatie). In het overzicht van de uitgaven zijn per programma de totale kosten gepresenteerd.

De meeste uitgaven vinden plaats binnen het programma "Meedoen in Laren" (27%). Tot het programma "Meedoen in Laren" behoort alles wat te maken heeft met zorg en ondersteuning van inwoners met een hulpvraag. Daarbij gaat het om jongeren, ouderen, mensen met een beperking (fysiek, verstandelijk of psychisch) en mensen die moeilijk aan werk kunnen komen of die werkloos zijn geworden. Ook binnen het programma "De algemene inkomsten en uitgaven van Laren" vinden relatief veel uitgaven plaats (18%). Dit betreft voor het merendeel de uitvoeringskosten van de BEL Combinatie. Voor een gedetailleerd overzicht van alle gemeentelijke uitgaven per programma (taakveldniveau) wordt verwezen naar de bijlagen.

Beleidsbegroting

1. Programmaplan

Uitgangspunten

Uitkering gemeentefonds

In de raming is de algemene uitkering tot en met de Meicirculaire 2026 van het gemeentefonds verwerkt.

Financiële ontwikkelingen (> € 25.000,-)

Voor alle drie de BEL-gemeenten zijn de financiële ontwikkelingen boven de € 25.000,- toegelicht.

Salarissen

De salarissen zijn conform CAO verwerkt. De CAO loopt tot april 2027. We gaan uit van een stijging met 2,5%.

College van B&W en gemeenteraad (Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers):

- met ingang van 1 juli 2026 worden de salarisbedragen structureel verhoogd met 2,7%

Inflatiecorrectie 2027

Deze is berekend op 2,5%.

OZB verhoging

De OZB is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2027 is geen rekening gehouden met de verwachte waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen. De inflatiecorrectie is 2,5 procent. Doordat de inflatie lager is dan de waardestijging, betekent dit voor de woningen een tariefsverlaging.

Verplichte beleidsindicatoren

Taakveld 0 Bestuur en ondersteuning									
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
1	-	0.0	Formatie	0,45	1,35	0,35		2025	Eigen gegevens
2	-	0.0	Bezetting	0,32	1,31	0,37		2025	Eigen gegevens
3	-	0.0	Apparaatskosten	€ 504	532	€ 573		2025	Eigen gegevens
4	-	0.0	Externe inhuur	14%	6%	19%		2025	Eigen gegevens
5	-	0.0	Overhead	16%	16%	18%		2025	Eigen gegevens

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal fte per 1.000 inwoners.
- 2 De bezetting in aantal fte per 1.000 inwoners.
- 3 De apparaatskosten per inwoner.
- 4 De kosten van externe inhuur als % van het totaal van de loonsom en de totale kosten van inhuur externen.
- 5 Percentage van de totale lasten.

Taakveld 1 Veiligheid									
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
6	3.1	1.2	Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren	7,0	12,0	11	10,0	2025	Stichting Halt
8	3.1	1.2	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	0,8	0,5	0,9	2,1	2025	CBS - diefstallen
9	3.1	1.2	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,7	2,5	3,1	4,6	2025	CBS - criminaliteit
10	3.1	1.2	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	1,5	0,0	1,3	1,2	2025	CBS - diefstallen
11	3.1	1.2	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	3,5	3,5	3,9	5,7	2025	CBS - criminaliteit

Toelichting beleidsindicatoren

- Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straft. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongeren en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
- 8 Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
- 9 Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
- 10 Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
Het aantal vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel, worden deze 2 delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
- 11

Taakveld 3- Economie									
#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
14	10	3.1	Func tiemenging in percentage	47,8%	46,6%	48,0%	54,6%	2025	CBS-BAG/LISA
16	10	3.1	Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	262,4	262,7	322	196,1	2025	LISA

Toelichting beleidsindicatoren

- 14 De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
- 16 Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Taakveld 4 - Onderwijs

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
17	5.4	4.3	Absoluut verzuim	0	0	3	7,4	2025	DUO / Ingrado
18	5.4	4.3	Relatief verzuim	18,0	45,0	19	28,0	2025	DUO / Ingrado
19	5.4	4.3	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,4%	2,4%	1,1%	2,3%	2025	DUO / Ingrado

Toelichting beleidsindicatoren

- 17 Het aantal leerplichtigen of kwalificatieplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen. Periode aanduiding '2025' staat voor schooljaar '2024-2025'.
- 18 Een jongere staat wel ingeschreven op een school, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. Periodeaanduiding '2025' staat voor schooljaar '2024-2025'. Per 1.000 leerlingen.
- 19 Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Periode aanduiding '2025' staat voor schooljaar '2024-2025'.

Taakveld 5 - Sport, cultuur en recreatie

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
20	6.2	5.1	Percentage niet-wekelijkse sporters	36,5%	36,0%	30,60%	42,5%	2024	CBS/RIVM

Toelichting beleidsindicatoren

- 20 Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 x per week aan sport doet.

Taakveld 6 - Sociaal Domein

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
21	7.3	6.5	Banen	680,8	623,4	843,2	858,8	2025	LISA
23	7.3	6.3	Kinderen in uitkeringsgezin	3%	2%	2,00%	6%	2024	CBS - jeugd
24	7.3	6.3	Netto arbeidsparticipatie	73,2%	75,2%	70,70%	73,2%	2025	CBS - arbeidsdeelname
26	7.3	6.3	Percentage werkloze jongeren	1%	x	0,00%	2%	2024	CBS - jeugd
27	7.3	6.3	Personen met een bijstandsuitkering*	115,9	141	122	281,2	2025	CBS - participatiewet

28	7.3	6.3	Lopende re-integratievoorzieningen*	96,7	97,9	83	217,8	2025	CBS - participatiewet
29	7.3	6.72	Jongeren met jeugdhulp	12,7%	10,4%	12,30%	13,7%	2025	CBS - jeugd
30	7.4	6.72	Jongeren met jeugdbescherming	0,3%	0,8%	0,40%	1,1%	2023	CBS - jeugd
31	7.4	6.72	Jongeren met jeugdreclassering	x	x	x	0,4%	2025	CBS - jeugd
32	7.3	6.71	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO*	500	490	700	720	2025	CBS - mon.SD/WMO

* eenheidsmaatstaf gewijzigd van 1.000 inwoners naar nu 10.000 inwoners.

Toelichting beleidsindicatoren

- 21 Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
- 23 Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal 1 lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens o.g.v. de Wet werk en bijstand (tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 verstaan.
- 24 Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.
- 26 Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
- 27 Het aantal personen met een uitkering o.g.v. de Wet werk en bijstand (t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
- 28 Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
- 29 Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.
- 30 Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

- Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 t/m 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringsmedewerker om te voorkomen dat hij/zij opnieuw de fout ingaat. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.
- 32 Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Taakveld 7 - Volksgezondheid en milieu

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
33	9	7.3	Omvang huishoudelijk restafval	150	137	150	148	2024	CBS - stat.hh afval
34	9	7.0	Percentage hernieuwbare elektriciteit	18,9%	40,9%	12,00%	42,8%	2024	RWS - klimaatmon.

Toelichting beleidsindicatoren

- 33 Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg. per inwoner).
- 34 Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Taakveld 8 - Vhrosv

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
35	8	8.3	WOZ-waarde woningen	€ 976	€ 592	€ 993	€ 439	2026	CBS - stat.WOZ
36	8	8.3	Nieuwbouw woningen	0,9	14,9	5,6	8,4	2024	BAG-ABFresearch
37	8	8.3	Demografische druk	99,8%	81,7%	114,20%	71,3%	2026	CBS - stat.bevolking
38	8	8.0	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 1.476	€ 1.091	€ 1.575	€ 993	2026	COELO

39	8	8.0	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 1.715	€ 1.386	€ 1.872	€ 1.091	2026	COELO
----	---	-----	-----------------------------------	---------	---------	---------	---------	------	-------

Toelichting beleidsindicatoren

- 35 De gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's.
- 36 Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
- 37 De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
- 38 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
- 39 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Programma 1 Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren

Visie

Laren is een zelfstandige gemeente met een betrokken gemeenschap en korte lijnen tussen inwoners, bestuur en organisatie. Wij geloven dat de kracht van ons dorp ligt in nabij bestuur, wederzijds vertrouwen en actieve betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom investeren wij in toegankelijke dienstverlening, betekenisvolle participatie en een transparante bestuurscultuur.

Tegelijkertijd vraagt een veranderende samenleving om een nieuwe kijk op veiligheid en weerbaarheid. Naast openbare orde en veiligheid richten wij ons nadrukkelijk op maatschappelijke, digitale en fysieke weerbaarheid. Samen met inwoners, bedrijven, maatschappelijke partners en de Veiligheidsregio werken wij aan een veilig, voorbereid en veerkrachtig Laren. Regionale samenwerking en een sterke BEL-organisatie zijn daarbij belangrijke voorwaarden voor het behoud van onze zelfstandigheid.

Product 1.1 Burgerzaken en dienstverlening

Speerpunten:

Wij werken persoonlijk en toegankelijk, met heldere communicatie in onze dienstverlening. We streven ernaar om gericht en in één keer onze bewoners en ondernemers goed te informeren. Door voortdurend te leren en te verbeteren, blijven we onze dienstverlening op elk gebied versterken.

Persoonlijk en toegankelijk

Daarvoor richten we een aantal processen opnieuw in om ook daar aan het B1 taalniveau te voldoen.

Duidelijk en voorspelbaar

We gaan een eerste start maken met het leren kennen van “mijn services”, waarmee we ook een stap zetten in meer digitale veiligheid. We gaan meer focus leggen en regelmatige trainingen geven op hoe we onze diensten verlenen aan de balies. (Houding, gedrag en uitstraling). We gaan onze inzet communiceren middels een infographic voor nagenoeg alle teams binnen de organisatie, in de jaarverslagen en via de diverse kanalen.

In één keer goed

Om de kennis en het bewustzijn op het vlak van digitale veiligheid te vergroten gaan we het team een training aanbieden en in spelvorm terug laten komen in teamoverleggen.

Leren en verbeteren

We gebruiken klantwaardering, servicenormen, klachten, meldingen, “waar staat je gemeente” en andere signalen om jaarlijks 2 á 3 aantoonbare verbeteringen in enkele processen door te voeren.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.1.1	Burgerzaken en dienstverlening. We zetten ons in voor de versterking van de dienstverlening en doorontwikkeling dienstverlening, digitalisering.	1.1.1.1	Persoonlijk en toegankelijk. We willen een goede en begrijpelijke communicatie met bewoners en ondernemers. Daarvoor richten we een aantal processen opnieuw in om ook daar aan het B1 taalniveau te voldoen. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet. Iedereen die niet in het standaardproces valt krijgt van ons persoonlijk hulp.
		1.1.1.2	Duidelijk en voorspelbaar. Na een vraag, melding of aanvraag weet de inwoner wat hij kan verwachten, namelijk een helder inzicht in de vervolgstappen. We communiceren begrijpelijk, geven duidelijkheid over termijnen en informeren actief bij vertraging.
		1.1.1.3	In één keer goed. Medewerkers zijn in staat om de vraag achter de vraag te destilleren in contact met de inwoner. Waar de standaardsituatie niet past, zoeken

			we binnen de mogelijkheden naar passend maatwerk. We gaan onze inzet communiceren middels een infographic voor nagenoeg alle teams binnen de organisatie in de jaarverslagen en via de diverse kanalen.
		1.1.1.4	Leren en verbeteren. Wij leggen jaarlijks verantwoording af over de kwaliteit van onze service. Onze servicenormen worden intern scherp gemonitord. Om continu te verbeteren, analyseren we systematisch uw feedback, klachten en meldingen. Ook de resultaten van het tweejaarlijkse onderzoek 'Waar staat je gemeente' wegen we hierin mee. Op basis van al deze signalen voeren we jaarlijks aantoonbare verbeteringen door.
1.1.2	De basis is op orde	1.1.2.1	De basis is op orde. Jaarlijks worden de BRP en het reisdocumenten uitvoeringsproces onderworpen aan een zelfevaluatie. Inhoud, proces en privacy worden gecontroleerd en geactualiseerd.

Product 1.2 Bestuurszaken

Speerpunten:

Laren blijft een zelfstandig, betrokken en bestuurskrachtig dorp waarin inwoners, ondernemers, raad en bestuur samen verantwoordelijkheid dragen voor de toekomst van de gemeente.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.2.1	Versterken van participatie en betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij beleid en uitvoering	1.2.1.1	Wij continueren de buurtbezoeken in verschillende wijken van Laren, waar inwoners verbeterpunten voor hun leefomgeving kunnen aandragen. Wij leggen de uitkomsten deugdelijk vast in adequate voortgangsrapportages. Wij pakken de snel op te lossen meldingen voortvarend op. Wij houden de gemeenteraad periodiek op de hoogte van de uitkomsten van de buurtbezoeken en de acties die naar aanleiding daarvan zijn uitgevoerd of in voorbereiding zijn.
		1.2.1.2	Wij passen bij 100% van onze beleids- en uitvoeringsprojecten met directe maatschappelijke impact een participatieaanpak toe, en inwoners en ondernemers ontvangen voorafgaand aan de besluitvorming een terugkoppeling over de wijze waarop hun inbreng is meegewogen.
		1.2.1.3	Wij werven met inzet van een participatie traject een kinderborgemeester. De kinderborgemeester is zichtbaar bij voor kinderen relevante gemeentelijke onderwerpen en activiteiten in Laren.
1.2.2	Bevorderen van een open, toegankelijke en zichtbare bestuursstijl	1.2.2.1	Wij zetten het instrument thematafels voort. Wij betrekken de in het dorp aanwezige expertise per thema structureel in de verkenning. Waar mogelijk nemen we de uitkomsten mee in de uitvoering.
		1.2.2.2	Wij evalueren onder de deelnemers van thematafels en buurtbezoeken de contactmomenten met inzet van de beschikbare (online) middelen. Minimaal 70% van de deelnemers aan buurtbezoeken,

			participatietrajecten en andere ontmoetingsmomenten waardeert de toegankelijkheid en zichtbaarheid van bestuur en organisatie met een voldoende.
		1.2.2.3	Na het doorlopen van de aanbesteding is het nieuwe RaadsInformatieSysteem (RIS) in het najaar van 2026 geïntroduceerd. De raad heeft nu een systeem dat meer mogelijkheden biedt en is ingericht op basis van de wensen van de gebruikers. Het nieuwe RaadsInformatieSysteem (RIS) is ook ondersteunend naar (betrokken) inwoners. Met een duidelijke - door de griffie ingerichte - eigen raadspagina zien inwoners wanneer en waarover de raad vergadert. Ook is andere informatie van/over de raad snel en eenvoudig terug te vinden en te raadplegen.
1.2.3	Versterken van de positie van Laren in regionale samenwerkingen vanuit een duidelijke Larense agenda	1.2.3.1	Wij stellen voor de komende vier jaar voor onze regionale belangen, een agenda op waarin de bestuurlijke prioriteiten van onze gemeente zijn vastgelegd. Wij zetten in de regio met input voor de belangenagenda op in elk geval Wonen, Openbaar Vervoer, Onderwijs en Werkgelegenheid.
1.2.4	Waarborgen van een krachtige en toekomstbestendige BEL-organisatie	1.2.4.1	In 2030 beschikt de BEL-organisatie over een actueel strategisch personeels- en organisatieplan en zijn voor 100% van de geïdentificeerde risico's op het gebied van capaciteit en continuïteit beheersmaatregelen vastgesteld. Wij vragen de BEL organisatie om kritische risico indicatoren en rapportages waarmee wij de voortgang kunnen monitoren.
		1.2.4.2	In 2030 wordt minimaal 90% van de gemeentelijke dienstverlening en wettelijke taken uitgevoerd binnen de vastgestelde servicenormen en wettelijke termijnen, waardoor de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening gewaarborgd zijn.

Product 1.3 Openbare orde en veiligheid

Speerpunten:

- **Informatiegestuurde en buurtgerichte veiligheid**

We versterken onze informatiepositie en zetten capaciteit en maatregelen gericht in op actuele risico's, hotspots en veiligheidsvraagstukken in wijken en buurten.

- **Ondermijning en maatschappelijke weerbaarheid**

We versterken de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit en vergroten tegelijkertijd de bestuurlijke, digitale en maatschappelijke weerbaarheid van de organisatie, inwoners en ondernemers.

- **Jeugd, zorg en integrale veiligheid**

We signaleren overlast, jeugdcriminaliteit en complexe problematiek vroegtijdig en werken samen met zorg- en veiligheidspartners aan een integrale en waar nodig persoonsgerichte aanpak.

- **Toezicht, handhaving en veilige leefomgeving**

We zetten toezicht en handhaving resultaatgericht in op prioritaire leefbaarheids- en veiligheidsproblemen, waaronder verkeers- en parkeeroverlast, evenementen en de veiligheid van de openbare ruimte. Ook versterken we de voorbereiding op crises en maatschappelijke ontwrichting.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.3.1	Laren is aantoonbaar veiliger en leefbaarder	1.3.1.1	Uitvoering geven aan het Integrale veiligheidsplan en aansluiten bij prioriteiten RVS 2027-2030
		1.3.1.2	Aanpak van zware woonoverlast door toepassing van de Wet aanpak woonoverlast.
		1.3.1.3	De huidige aanpak van High Impact Crimes wordt gecontinueerd en blijvend gemonitord. Er wordt zowel preventief als repressief opgetreden samen met (georganiseerde) bewoners (bv BPV's of Whatsapp groepen), ondernemers, woningcorporaties en andere partners
		1.3.1.4	Wij ondersteunen en versterken buurtgerichte initiatieven. De BPV's blijven hierin een belangrijke partner.
		1.3.1.5	Wij intensiveren de verbinding tussen Zorg en Veiligheid. De toenemende complexiteit en stapeling van zorg (o.a. zorgmijders, verwarde personen, overlast, detentie etc.) vereisen een integrale aanpak om de leefbaarheid in onze gemeenten te waarborgen, dader- en slachtofferschap te voorkomen en kwetsbare inwoners tijdig te ondersteunen.
		1.3.1.6	Wij intensiveren de persoonsgerichte aanpak in samenwerking met onze partners in het zorg- en veiligheidsdomein.
1.3.2	Jongeren groeien veilig en weerbaar op en worden bij risico's tijdig bereikt en ondersteund.	1.3.2.1	Wij investeren in onze jongeren door het opzetten van een jeugdnetwerk met onze ketenpartners. Hierdoor zijn wij in staat om snel en adequate hulp en/of maatregelen in te zetten.
		1.3.2.2	Wij intensiveren de samenwerking met (middelbare) scholen om de (sociale) zorg en veiligheid op school en voor de jongeren zelf te verbeteren. Dit doen wij onder andere door een samenwerkingsovereenkomst op te stellen.
1.3.3	Kwetsbare inwoners ontvangen tijdig passende ondersteuning, waardoor escalatie en overlast zoveel mogelijk wordt voorkomen.	1.3.3.1	Intensiveren de verbinding tussen Zorg en Veiligheid. Er is structureel overleg met relevante partners over dossier die op het snijvlak complexere overlast- en criminaliteitsdossiers zitten en waarbij sprake is van een doelgroep waar zowel zorg- als strafmaatregelen moeten worden ingezet om te komen tot een veilige leefsituatie voor zowel de persoon, zijn gezinssysteem en de directe omgeving.
		1.3.3.2	Intensiveren van en uitvoering geven aan de persoonsgerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag in samenwerking binnen het zorg- en veiligheidsdomein.
		1.3.3.3	Wij investeren in het jeugdnetwerk waarbij onder andere het interventieteam HBEL, Politie en Versa jongerenwerk en het Jeugd en gezinsteam Eemnes zijn aangesloten. Er vindt structureel overleg plaats over jeugd- en – criminaliteit. Indien nodig wordt er een traject ingezet waarbij de zorg en veiligheidskaders worden geboden om een basis en structuur te bieden. Hierbij kan instroom in de Persoonsgerichte aanpak of inbreng in het

			veiligheidshuis een middel zijn om een vangnet te kunnen bieden
1.3.4	Laren is aantoonbaar weerbaarder tegen georganiseerde en ondermijnende criminaliteit.	1.3.4.1	Het doorontwikkelen van beleidsstukken. Waar mogelijk trekken wij hierin regionaal op ter voorkoming van een waterbedeffect.
		1.3.4.2	Wij vergroten onze slagkracht tegen ondermijnende criminaliteit door in te zetten op diverse gemeentelijke maatregelen die wij kunnen nemen.
1.3.5	Minder inwoners en ondernemers worden slachtoffer van digitale criminaliteit. Zij zijn beter in staat digitale risico's te herkennen en te voorkomen.	1.3.5.1	Uitvoering geven aan preventieve aanpak en bieden van handelingsperspectief van digitale (orde)verstoringen en criminaliteit gericht op senioren, jongeren en mbk' ers
		1.3.5.2	Uitvoering geven aan het regionale uitvoeringsplan digitale veiligheid
1.3.6	Overlast en overtredingen op hotspots en hottimes nemen aantoonbaar af door (on)zichtbare en gerichte inzet van boa's.	1.3.6.1	Wij blijven dagelijks inzetten op parkeeroverlast en -problematiek in het centrum en de schil. Verkeersveiligheid speelt hierin een belangrijke rol.
		1.3.6.2	Wij leggen onze focus op resultaatgericht werken. Dit gaan wij doen door het ontwikkelen van een dashboard. Daarnaast actualiseren wij onze werkprocessen. Ook zetten wij in op zichtbaarheid van onze boa's door aan te sluiten bij initiatieven in de wijk.
1.3.7	De Veiligheidsregio is daadkrachtig, toekomstbestendig en weerbaar en kan bij crisis en incidenten snel en effectief optreden.	1.3.7.1	In 2027 ligt de nadruk op het versterken van de weerbaarheid van de samenleving, de verdere ontwikkeling van het Veiligheidsinformatiecentrum (VIC), het versterken van de voorbereiding en paraatheid van de crisisorganisatie en het ondersteunen van een toekomstbestendige brandweezorg.
		1.3.7.2	Wij behouden ons lokale accent op opleiden, trainen en oefenen (OTO)
		1.3.7.3	Wij investeren in de diverse speerpunten: - het versterken van de crisisbeheersing;- de doorontwikkeling van Bevolkingszorg;- het vergroten van digitale en organisatorische weerbaarheid;en - informatieveiligheid en de continuïteit van vitale processen.
1.3.8	Evenementen in Laren verlopen veilig, beheerst en met duidelijke verantwoordelijkheden voor alle betrokken partijen.	1.3.8.1	In 2027 wordt ingezet op het vastleggen van heldere afspraken tussen teams onderling en externe partijen over de afstemming en uitvoering van evenementen.

Beleidsindicatoren

Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

De voorbereiding op rampen en crises wordt door de gemeente op regionaal niveau georganiseerd door deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek. In deze gemeenschappelijke regeling werken brandweer, geneeskundige hulpdiensten en gemeenten samen om zo effectief mogelijk op te treden wanneer zich een ramp of crisis voordoet. In totaal nemen zes gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdmeren) deel aan deze gemeenschappelijke regeling.

Daarnaast wordt binnen de gemeenschappelijke regeling afgestemd over de regionale en lokale inspanningen in het kader van bevolkingszorg: de gemeentelijke crisisbeheersing. De veiligheidsregio adviseert ook bij de

beoordeling van evenementenvergunningen. Ook wordt er sinds 2019 hard gewerkt aan een goede samenwerking met de Veiligheidsregio Flevoland. De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen.

Ontwikkelingen

Een belangrijke ontwikkeling in Gooi en Vechtstreek en Midden-Nederland is de nieuwe gezamenlijke meldkamer Midden-Nederland. Sinds 3 juni 2025 is de Meldkamer Midden-Nederland (MKMNL) in Hilversum operationeel.

De beleidsthema's die in 2027 centraal staan, sluiten aan bij maatschappelijke ontwikkelingen en komen voort uit het beleidsplan. De vier centrale doelen uit het beleidsplan zijn 'veilige leefomgeving', 'toekomstbestendige crisisbeheersing', 'toekomstbestendige brandweerzorg' en 'wendbare organisatie'.

Het betreft veelal thema's die de Veiligheidsregio in de volle breedte raken. Voor een deel zijn het onderwerpen die bekend zullen klinken, zoals de samenwerking met Veiligheidsregio Flevoland en versterking crisisbeheersing. Dit zijn namelijk langlopende trajecten waar de Veiligheidsregio zich ook vanaf 2024 of zelfs eerder al mee bezig houdt. Verder zijn er ook nieuwe ontwikkelingen waar de Veiligheidsregio zich mee bezig houdt zoals het thema Weerbaarheid en Veerkracht.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 6 leden en 6 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt samengewerkt op het snijvlak van zorg en veiligheid, zoals bijvoorbeeld in thema's als bescherming en opvang, mensenhandel en personen met verward/ zorgwekkend gedrag. Hierbij wordt intensief samengewerkt tussen de verschillende medewerkers en portefeuillehouders openbare orde en veiligheid en sociaal domein, maar bijvoorbeeld ook met het zorg- en veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 1.1	343	536	452	452	510	510
Burgerzaken en dienstverlening						
Baten	-322	-274	-274	-274	-145	-145
Lasten	665	811	726	726	654	654
PRODUCT 1.2	2.653	2.131	2.044	2.068	2.067	2.067
Bestuurszaken						
Baten	-9	-18	-18	-18	-18	-18
Lasten	2.661	2.148	2.062	2.086	2.085	2.085
PRODUCT 1.3 Openbare orde en veiligheid	1.690	1.774	2.062	2.027	2.027	2.026
Baten	-97	-93	-93	-93	-93	-93
Lasten	1.787	1.867	2.155	2.120	2.119	2.119

PRODUCT 1.4 TOEVOEGINGEN EN ONTREKKINGEN AAN DE RESERVES		-87	-73	-59	-59	-59
Baten		-87	-73	-59	-59	-59
Lasten		0	0	0	0	0
Saldo programma	4.686	4.354	4.485	4.487	4.545	4.544

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Omschrijving	Bedragen x € 1.000,-		
	Baten	Lasten	Saldo
PRODUCT 1.1 Burgerzaken en dienstverlening	0	-85	-85
Autonome wijzigingen	0	-85	-85
PRODUCT 1.2 Bestuurszaken	0	-82	-82
Autonome wijzigingen	0	6	6
Nieuw beleid	0	20	20
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	-108	-108
PRODUCT 1.3 Openbare orde en veiligheid	0	293	293
Autonome wijzigingen	0	233	233
Nieuw beleid	0	30	30
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	30	30

Toelichting financiële mutaties

Bedragen x € 1.000,-		
Autonome wijzigingen	Saldo	S/I
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027	120	S
<i>De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.</i>		
Nieuw beleid	Saldo	S/I
inzet coalitie	30	I
<i>Wij investeren in de weerbaarheid van onze inwoners en onze organisatie.</i>		
Structurele gevolgen uit najaarsnota	Saldo	S/I
Aframen budget Bestuur	-50	S
<i>CAO stijging voor College B&W en Raad van 2,7%. Daarnaast is de begroting afgeraamd voor Griffie en Bestuursondersteuning, omdat deze te ruim was opgenomen ten opzichte van de verwachte loonkosten.</i>		
Aframen budget Griffie	-90	S
<i>CAO stijging voor College B&W en Raad van 2,7%. Daarnaast is de begroting afgeraamd voor Griffie en Bestuursondersteuning, omdat deze te ruim was opgenomen ten opzichte van de verwachte loonkosten.</i>		

Programma 2 Buitenruimte onderhouden in Laren

Visie

De kwaliteit van de openbare ruimte bepaalt in belangrijke mate de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en identiteit van Laren. Wij streven naar een dorp dat schoon, heel, veilig en groen is, met een openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en verblijven. Verzorgd openbaar groen, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en de karakteristieke uitstraling van het dorp vormen daarbij het uitgangspunt.

Mobiliteit moet bijdragen aan een bereikbaar en leefbaar Laren. Wij kiezen voor verkeersveiligheid, een aantrekkelijke omgeving voor voetgangers en fietsers en een goede bereikbaarheid voor inwoners, bezoekers en ondernemers. Daarbij zoeken wij een zorgvuldige balans tussen verkeersstromen, verblijfskwaliteit en parkeerbehoefte, passend bij de schaal en het karakter van Laren.

Product 2.1 Ons natuurlijk kapitaal

Speerpunten:

Voor het team Openbare Ruimte gelden de volgende speerpunten/ontwikkelingen 2027:

- We brengen de buitendienst het komende jaar verder in positie om de A-gebieden zelf te kunnen onderhouden. Daarnaast wordt onderzocht welke andere werkzaamheden ook bij de buitendienst kunnen worden belegd.
- Wij bereiden de aanbesteding en implementatie van het Integraal Bestek Openbare Ruimte (IBOR) voor, en werken aan de verdere doorontwikkeling van de beheerorganisatie.
- In de periode 2026-2030 zetten wij actief in op het aansluiten bij integrale projecten, het verhogen van de kwaliteit van het groen in het centrumgebied, en het aanpakken van (onbeheersbare) plantvakken binnen de gehele gemeente.
- Wij stellen een Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte op (SBOR). Hierin worden de beheerdoelstellingen, onderhoudsopgaven en investeringen voor de openbare ruimte integraal afgewogen en vastgelegd.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.1.1	Per 1 januari 2028 werken wij volgens een nieuw IBOR contract voor het dagelijks onderhoud van groen en wegen.	2.1.1.1	Wij bereiden in de periode 2026-2027 de aanbesteding en implementatie van het Integrale Bestek Openbare Ruimte (IBOR) voor en werken aan een verder doorontwikkeling van de beheerorganisatie waarbij wij onderzoeken hoede buitendienst in positie te brengen om A-gebieden te kunnen onderhouden.
2.1.2	Wij hebben in 2027 een SBOR opgesteld. OP basis van dit plan en de planning is voor onze inwoners duidelijk wanneer welk gebied word aangepakt en wat er gaat gebeuren.	2.1.2.1	Wij stellen in de periode 2026-2027 een Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte (SBOR) op. Hierin worden de beheersdoelstellingen, onderhoudsopgaven, en investeringen in de openbare ruimte integraal vastgelegd. Daarnaast wordt een integrale 10-jarige meerjarenplanning voor reconstructies en groot onderhoud van de buitenruimte opgesteld.
2.1.3	Jaarlijks is minimaal 5% van het openbare groen gerenoveerd. Daarmee is de waardering van de kwaliteit door de inwoners minimaal een 8.	2.1.3.1	Wij geven uitvoering aan het Groenbeleidsplan Laren. Wij koppelen deze ambitie aan onze onderhouds- en herinrichtingsopgaven zodat werkzaamheden efficiënt en doelmatig kunnen worden uitgevoerd.
2.1.4	Wij hebben in 2027 de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) vastgesteld, met het uitgangspunt	2.1.4.1	In 2027 is de LIOR vastgelegd in samenspraak met het cluster Verkeer. Binnen de LIOR worden de uitgangspunten vastgelegd die binnen de gemeenten

	dat wij in het centrum geen geasfalteerde doorfietsroutes willen hebben maar fietsverkeer dat zich aan het tempo van het centrum aanpast.		worden gehanteerd voor het beheer en de inrichting van de openbare ruimte. De uitgangspunten van LIOR worden vervolgens toegepast in alle integrale projecten. Streefwaarde is dat 85% van de projecten aansluit bij LIOR.
2.1.5	Wij hebben in 2027 een masterplan waarin de benodigde uitbreidingen aan aanpassingen aan de elektriciteitsinfrastructuur zijn opgenomen.	2.1.5.1	Wij blijven druk zetten op Liander om tot een masterplan voor de aanpassingen aan de elektriciteitsinfrastructuur en in het bijzonder de transformatorhuisjes te komen, zodat deze passen bij de uitstraling van het dorp.
2.1.6	Wij hebben in 2027 een bermenbeleid opgesteld.	2.1.6.1	Het beleid zal na vaststelling in de jaren 2027-2030 worden uitgevoerd.
2.1.7	In 2027 en 2028 wordt jaarlijks één voedingskast vervangen.	2.1.7.1	Wij voeren het vastgestelde beheerplan openbare verlichting uit. Wij vervangen daarbij in het kader van het beheer en vervanging openbare verlichting waarbij minimaal 80% van de armaturen vervangen is door LED.

Product 2.2 Wegen, verkeer en vervoer

Speerpunten:

Voor het team Openbare Ruimte gelden de volgende speerpunten/ontwikkelingen 2027:

- Uitvoering geven aan het wegenbeheerplan; een evenwichtige aanpak van dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging en reconstructies.
- Uitvoering geven aan het in 2025 vastgestelde beheerplan civiele kunstwerken.
- Wij stellen een Strategisch Beheerplan Openbare Ruimte op (SBOR). Hierin worden de beheerdoelstellingen, onderhoudsopgaven en investeringen voor de openbare ruimte integraal afgewogen en vastgelegd.

Verkeer en vervoer

1. De Verkeersvisie 2035 (vastgesteld in november 2025) is het beleidsplan voor verkeer en vervoer. Hierin wordt aandacht besteed aan thema's als:
 - Bereikbaarheid, (on)mogelijkheden voor een autoluwer centrum en tegengaan sluipverkeer.
 - Aandacht voor langzaam verkeer (fietsroutes) en verblijven.
 - De parkeerdruk is op diverse plaatsen in het centrum hoog. We onderzoeken daarom in 2027 de mogelijkheden voor een structurele oplossing (bijvoorbeeld een parkeergarage).
 - Vrachtverkeer in verblijfsgebied bij ervaren overlast.
 - Regionale beleidsthema's (zie punt 3).
2. We werken stapsgewijs het uitvoeringsprogramma ten behoeve van de verkeersvisie uit.
3. In regioverband wordt gewerkt aan:
 - Strategisch plan verkeersveiligheid (SPV) waarbij aandacht is voor o.a.:
 - GOW30 inrichting op ontsluitende wegen;
 - Veilige fietsroutes en schoolroutes;
 - Gebruik van verkeersdata via telprogramma van de gemeente en input van inwoners om verkeersveiligheid te vergroten;
 - Nationaal toekomstbeeld Fiets/ Doorfietsroutes.
 - Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) inclusief de Hubstrategie Gooicorridor.
 - Knooppunt Crailo/ Craibosch: verbetering van de doelmatigheid van het knooppunt in lijn met de gebiedsontwikkelingen.
4. Gemeentelijke projecten voor 2027 zijn:
 - Herinrichting van het centrumdeel van de Eemnesserweg.
 - Voltooing van de voorbereiding van de herinrichting van de Naarderstraat.
 - Start realisatie doorfietsroute deeltracé Hilversumseweg.

- Ervaren probleem met verkeerssnelheid op het westelijk deel van de Sint Janstraat (tussen Hilversumseweg en Engweg) verhelpen.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.2.1	Wij realiseren in 2027 de herinrichting van de Eemnesserweg	2.2.1.1	In 2027 is het westelijk deel van de Eemnesserweg heringericht en voldoet het aan de actuele eisen op het gebied van verkeersveiligheid, gebruikskwaliteit en ruimtelijke inrichting.
2.2.2	Wij hebben in 2027 een gedragen oplossing voor het parkeerprobleem in Laren.	2.2.2.1	Wij onderzoeken de potentie en haalbaarheid van een parkeergarage. Wij stimuleren het parkeren op de terreinen aan de rand van het centrum en behouden de kortparkeerplaatsen in het centrum.
2.2.3	Wij hebben in 2027 de besluitvorming over maatregelen (venstertijden; routes) om overlast van vrachtverkeer te beperken. Deze maatregelen worden in 2028 doorgevoerd.	2.2.3.1	Wij monitoren en weren (doorgaand) vrachtverkeer waar mogelijk.
2.2.4	Wij stellen in 2027 het uitvoeringsplan Verkeer vast.	2.2.4.1	Het uitvoeringsprogramma bevat projecten die uitvoering geven aan omschreven beleidsdoelen in de verkeersvisie 2035.
2.2.5	Wij hebben in 2027 een integraal beeld van de verkeersveiligheid in het dorp. In 2030 is het gevoel van verkeersveiligheid in het dorp toegenomen.	2.2.5.1	Wij doen nader onderzoek naar de subjectieve en objectieve verkeersveiligheid in het dorp. In het SBOR wordt het verkeersveiligheidsrisico meegewogen voor de volgorde van de uitvoering.

Product 2.3 Afvalwater en waterhuishouding

Speerpunten:

Voor het team Openbare Ruimte gelden de volgende speerpunten/ontwikkelingen in 2027:

- Uitvoering geven aan het vastgestelde beleidsplan Water- en Rioleringsprogramma (WRP).

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.3.1	Klimaatbestendige buitenruimte	2.3.1.1	Aanpak water- en rioleringsprogramma waarbij integraal wordt meegelift met reconstructies.

Betrokkenheid verbonden partijen

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt met andere gemeenten samengewerkt op het gebied van verkeer en mobiliteit, bijvoorbeeld als het gaat om het regionaal mobiliteitsplan en doorfietsroutes, maar ook de ontwikkelingen rondom het knooppunt Crailo/Craibosch. Er wordt daarbij intensief samengewerkt tussen medewerkers en de portefeuillehouders waarbij ook gezamenlijk kan worden opgetrokken richting de Provincie Noord Holland.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 2.1 Ons natuurlijk kapitaal	1.528	1.609	1.759	1.773	1.778	1.800
Baten	-11	-24	-24	-24	-24	-24
Lasten	1.539	1.633	1.783	1.796	1.802	1.824
PRODUCT 2.2 Wegen, verkeer en vervoer	1.587	2.541	2.172	2.257	2.298	2.259
Baten	-543	-62	-62	-62	-62	-62
Lasten	2.131	2.604	2.234	2.320	2.360	2.322
PRODUCT 2.3 Afvalwater en waterhuishouding	-600	-699	-791	-810	-797	-799
Baten	-1.673	-1.795	-2.036	-2.143	-2.067	-2.078
Lasten	1.073	1.096	1.245	1.333	1.270	1.279
PRODUCT 2.4 TOEVOEGINGEN EN ONTREKKINGEN AAN DE RESERVES			-14			
Baten		0	-14	0	0	0
Lasten		0	0	0	0	0
Saldo programma	2.515	3.451	3.125	3.220	3.279	3.261

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Bedragen x € 1.000,-			
Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
PRODUCT 2.1 Ons natuurlijk kapitaal	0	131	131
Autonome wijzigingen	0	60	60
Nieuw beleid	0	46	46
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	25	25
PRODUCT 2.2 Wegen, verkeer en vervoer	0	-332	-332
Autonome wijzigingen	0	-223	-223
Nieuw beleid	0	30	30
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	-139	-139
PRODUCT 2.3 Afvalwater en waterhuishouding	-46	-12	-58
Autonome wijzigingen	-46	-12	-58
PRODUCT 2.4 TOEVOEGINGEN EN ONTREKKINGEN AAN DE RESERVES	-14	0	-14
Autonome wijzigingen	-14	0	-14

Toelichting financiële mutaties

Bedragen x € 1.000,-		
Autonome wijzigingen	Saldo	S/I
Actualisatie kapitaallasten	-260	I
<i>Actualisatie kapitaallasten</i>		
Begroting 2027: Extra BTW-compensatie huisvesting GNR	-36	I
<i>Jaarlijks ontvangt de gemeente Blaricum als participant van het GNR een bedrag vanuit het BTW-compensatiefonds door het doorschuiven van de BTW-heffing naar de participanten. Door de eenmalige investering van het GNR van €6,5 miljoen in hun toekomstbestendige huisvesting de zal de door te schuiven BTW eenmalig tussen de €700.000 en €900.000 hoger uitvallen voor alle participanten tezamen.</i>		
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027	25	S
<i>De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.</i>		
Prijscompensatie 2027	57	S
<i>Prijscompensatie 2027 waarmee de begroting met 2,5% is geïndexeerd.</i>		
Rioolheffing Laren	1.990	S
<i>Correctie opbrengst rioolrecht 2027 - 2030</i>		
Rioolheffing Laren	-2.036	S
<i>Opbrengst rioolrecht 2027 - 2030</i>		
Nieuw beleid	Saldo	S/I
inzet coalitie	26	I
<i>SBOR- opstellen strategisch beheerplan openbare ruimte</i>		
inzet coalitie	30	I
<i>Wij onderzoeken de mogelijkheden voor een passende oplossing voor ons parkeerprobleem.</i>		
Structurele gevolgen uit najaarsnota	Saldo	S/I
Najaarsnota 2026; Lagere lasten energie	-80	S
<i>In 2025 is het beleids- en beheerplan Openbare verlichting vastgesteld. Op basis van de huidige lasten wordt voorgesteld om het budget voor energie en onderhoud voor 2026 te verlagen. Deze mutatie is ook in lijn met het vastgestelde plan. In 2027 wordt het areaal verduurzaamd en is de verwachting dat de lasten verder dalen.</i>		
Najaarsnota 2026; Lagere onderhoudslasten	-91	S
<i>In 2025 is het beleids- en beheerplan Openbare verlichting vastgesteld. Op basis van de huidige lasten wordt voorgesteld om het budget voor energie onderhoud voor 2026 te verlagen. Deze mutatie is ook in lijn met het vastgestelde plan. In 2027 wordt het areaal verduurzaamd en is de verwachting dat de lasten verder dalen.</i>		
Najaarsnota 2026; Straatreiniging veegkosten B-gebieden	32	S
<i>Voor het vegen van de B-gebieden is extra budget benodigd.</i>		

Programma 3 Duurzaam en prettig wonen in Laren

Visie

Laren wil een dorp blijven waar jong en oud, starters, gezinnen en senioren kunnen wonen en deelnemen aan de samenleving. Daarom zetten wij in op een evenwichtige ontwikkeling van de woningvoorraad, met bijzondere aandacht voor betaalbare woningen, instroom van starters en doorstroming. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de ruimtelijke kwaliteit, het groene karakter en de identiteit van ons dorp.

Wij zetten de energietransitie voort op een wijze die aansluit bij de Larense situatie. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en verantwoord ruimtegebruik gaan daarbij hand in hand met behoud van leefkwaliteit. Daarnaast blijven wij investeren in een vitaal centrum, werken wij met Bijzonder Laren aan een aantrekkelijk ondernemersklimaat en een sterke lokale economie die bijdraagt aan de levendigheid en aantrekkingskracht van Laren.

Product 3.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Speerpunten:

Omgevingswet

De interne implementatie van de Omgevingswet vergt een lange adem. De belangrijkste instrumenten zijn:

- een omgevingsvisie voor de gehele gemeente, met daarin de strategische ambities en doelen (vastgesteld in december 2025);
- omgevingsprogramma's voor specifieke thema's of gebieden, met daarin beleidsuitwerkingen, operationele kaders en maatregelen;
- het omgevingsplan voor de gehele gemeente, met daarin de juridisch bindende regels.

Omgevingsvisie

De raad heeft de omgevingsvisie vastgesteld in december 2025. De omgevingsvisie is steeds ons uitgangspunt en kader voor de uitwerking en de uitvoering van het gemeentelijke omgevingsbeleid. We blijven continue beoordelen of er aanleiding is om de omgevingsvisie te actualiseren of bij te stellen, bijvoorbeeld wanneer nieuwe strategische beleidsuitspraken gewenst zijn. Hiermee houden we de omgevingsvisie actueel en goed toepasbaar.

Omgevingsprogramma's

In 2027 starten we met het opstellen van een nieuw volkshuisvestingsprogramma. Zie hiervoor verder paragraaf 3.2. Daarnaast zijn we gestart met het opstellen van een warmteprogramma (voorheen Transitievisie Warmte). Zie hiervoor verder paragraaf 3.4. We blijven beoordelen of het wenselijk of noodzakelijk is om aanvullende programma's op te stellen voor het realiseren van de doelen en ambities in de omgevingsvisie.

Omgevingsplan

Het tijdelijke omgevingsplan wordt in vier stappen omgezet naar het nieuwe omgevingsplan en jaarlijks aangevuld, zodat we uiterlijk in 2032 een gebiedsdekkend plan hebben dat voldoet aan de Omgevingswet. In 2027 wordt de 2e wijziging van het omgevingsplan afgerond en vastgesteld. Deze heeft betrekking op het woon- en centrumgebied van de gemeente. Hiervoor is ook beleid voor externe veiligheid en geluid in ontwikkeling. Daarnaast starten de werkzaamheden voor de 3e wijziging van het omgevingsplan, die gaat over de bedrijventerreinen.

Natuurverbinding Westerheide N525

Over de Hilversumseweg (N525) in Laren gaat Provincie Noord Holland een nieuwe natuurbrug realiseren. Het is de laatste schakel in een netwerk van zes natuurbruggen van het Gooi tot aan de Utrechtse Heuvelrug. Voor dit project is een samenwerkings-overeenkomst getekend door de provincie, gemeente Laren, gemeente Hilversum en het Goois Natuurreservaat waarin afspraken zijn vastgelegd over onder andere financiën, locatie, eigendom en beheer. In 2024 is een ontwerpend onderzoek uitgevoerd met aandacht voor cultuurhistorie, laanbomen, zichtlijnen van de Hilversumseweg en het landschap. Dit onderzoek vormt de basis voor verdere uitwerking. De voorbereidingen voor de aanleg van de natuurbrug zijn begonnen en begin 2027 starten de ruimtelijke procedures waarbij de gemeenteraad van Laren bevoegd is om een bindend advies uit te brengen.

Doelstellingen:

Economische zaken:

Versterken van de samenwerking met ondernemers en maatschappelijke partners. Stimuleren van economische activiteiten die bijdragen aan de kwaliteit van het dorp.

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.1.1	Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, een goede ruimtelijke ordening.	3.1.1.1	Bij alle (Inbreidings)locaties geldt de voorwaarde dat ze stedenbouwkundig passen in de omgeving.
3.1.2	Implementeren van de Omgevingswet	3.1.2.1	Ruimtelijke initiatieven worden getoetst aan de doelstellingen en ambities uit de vastgestelde Omgevingsvisie.
		3.1.2.2	In 2027 wordt de 2e wijziging van het omgevingsplan afgerond en ter besluitvorming aan de raad voor gelegd. Deze heeft betrekking op het woon- en centrumgebied van de gemeente. Hiervoor is ook beleid voor externe veiligheid en geluid opgesteld.
3.1.3	Het dorpscentrum kent een aantrekkelijk en vitaal voorzieningenniveau met een sterk verblijfsklimaat voor inwoners, ondernemers en bezoekers. De thematafel Economie heeft tenminste twee uitvoerbare ideeën opgeleverd.	3.1.3.1	Samen met ondernemers en pandeigenaren stellen wij een ontwikkelagenda voor het dorpscentrum op, gebaseerd op de visie 'Laren, Allure van Nature' Wij hechten aan een goede samenwerking en relatie met de Larense ondernemers. We zijn benaderbaar, denken constructief mee en BL is de verbinding tussen het college en de ondernemers. We ondersteunen de ondernemers proactief en ook kunnen we een rol spelen voor pandeigenaren bij de het zoeken naar nieuwe ondernemers.
3.1.4	De afspraken met Bijzonder Laren zijn vastgelegd in een samenwerkingsagenda.	3.1.4.1	Wij onderzoeken samen met Bijzonder Laren welke samenwerkingsvorm het beste aansluit bij de economische ambities van het dorp en leggen deze vanaf 2027 vast in een samenwerkingsagenda. Wij blijven via de jaarlijkse bijdrage aan het Dorpsfonds activiteiten en evenementen ondersteunen die ondernemers, inwoners, bezoekers en maatschappelijke organisaties met elkaar verbinden en bijdragen aan de levendigheid van het dorp.

Product 3.2 Wonen en bouwen**Speerpunten:****Volkshuisvestingsprogramma**

In 2027 starten we met het opstellen van een nieuw volkshuisvestingsprogramma, dat de huidige Woonvisie Laren 2023-2027 zal opvolgen. Daarmee willen we zorgen voor een actuele en samenhangende koers voor de woningmarkt in Laren, met aandacht voor woningbouw, betaalbaarheid, beschikbaarheid, doorstroming, wonen en zorg en de huisvesting van aandachtsgroepen. Hiervoor actualiseren we de woningbehoefte en vertalen we landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen naar de Larense situatie. De uitgangspunten uit het coalitieakkoord 2026-2030 en de ervaringen met de uitvoering van de huidige woonvisie worden hierin meegenomen.

Crailo

Binnen de gemeentegrenzen van Laren liggen in Buurtschap Crailo drie bouwontwikkelingen.

Randvoorwaardelijk voor deze ontwikkelingen zijn de Ecowal (aan de zuidkant) en de poelen (aan de westkant). Zowel de Ecowal als de poelen zijn in 2026 grotendeels afgerond.

Op het gebied van de bouwontwikkelingen betreft het ten eerste de ontwikkeling van Campus Crailo, die tegen de A1 aanligt. Campus Crailo ligt vrijwel geheel in Laren en hier zal een groot deel van de aangegeven bedrijvigheid landen. Op dit moment wordt dit deel bouwrijp gemaakt. Parallel daaraan wordt gezocht naar geïnteresseerde bedrijven, die passen in het gewenste profiel van de campus.

De tweede ontwikkeling is het wooncluster, waar 78 sociale en middeldure woningen komen. Dit deel ligt deels in Laren (ca. 60%) en deels in Hilversum (ca. 40%). Voor deze ontwikkeling is in 2026 een tender uitgeschreven op basis waarvan De Alliantie is geselecteerd als de ontwikkelaar. Eind 2026 zijn de twee percelen bouwrijp opgeleverd, waarna het de insteek is dat medio 2027 gestart wordt met de bouw.

De derde bouwontwikkeling betreft de 25 vrije kavels. Hiervan liggen er 9 binnen de gemeente Laren.

Inmiddels zijn 11 kavels onder optie uitgegeven. De bouw van het eerste kavel wordt eind dit jaar verwacht. Als alles goed loopt, verhuizen de eerste bewoners eind 2027 naar Crailo.

Caliskamp

Het gaat om de bouw van 35 tot 45 woningen. In 2027 zal hiervoor middels een buitenplanse omgevingsactiviteit (BOPA) fasegewijs een vergunning worden verleend dan wel het omgevingsplan gewijzigd worden.

Inbreidingsplannen G&O bij Ericaweg en Erfgooiersdwarsweg

In 2027 zal een besluit worden genomen over deze inbreidingsplannen. Het betreft de bouw van 9 sociale huurwoningen bij de Erfgooiersdwarsweg op de plek van 2 afgebrande woningen en 13 sociale huurwoningen bij de Ericaweg. Plannen voor woningbouw aan de Smeekweg zijn tot nader order uitgesteld.

Diverse woningbouwplannen

Mede op basis van het locatieonderzoek woningbouw, wordt door ontwikkelaars/eigenaren plannen gemaakt voor de bouw van woningen op diverse plekken in Laren. Te denken valt aan Eemnesserweg 3/Brink, Kloosterweg 39c, Talpa, Vredelaan in combinatie met Naarderstraat, Houtweg. Omdat de gemeente geen grondeigenaar is, wordt de planning voor een belangrijk deel bepaald door de eigenaren/initiatiefnemers. Hiervoor wordt kostenverhaal voor de ambtelijke expertise toegepast.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Sinds de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ligt de bouwtechnische toetsing van eenvoudige nieuwbouw bij onafhankelijke controleurs, ook wel gecertificeerde kwaliteitsborgers. De gemeente heeft alleen een rol bij handhaving. In 2027 monitoren wij het vastgestelde WKB-beleid met aandacht voor uitvoerbaarheid, capaciteit en financiën. Ook verkennen we of bouwwerken met beperkt risico eenvoudiger kunnen worden afgehandeld. De bevindingen vormen input voor integratie in het VTH-beleid omgevingsrecht. In onze toezichthoudende rol blijft duurzaamheid centraal staan. De Wkb draagt daarmee bij aan onze ambitie voor een duurzame, veilige en toekomstgerichte leefomgeving.

Versterken uitvoering VTH

In 2027 versterken we de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving. De nadruk ligt op meer grip op werkvoorraad, prioriteiten en capaciteit. We werken risicogericht op de bestuurlijk vastgestelde prioriteiten en gebruiken het VTH-dashboard om de uitvoering te monitoren en tijdig bij te sturen. Ook sluiten we de VTH-beleidscyclus verder door jaarlijks te programmeren, te evalueren en verbeterpunten te vertalen naar de uitvoering.

Doelstellingen:

Laren vergroot het aanbod van betaalbare en passende woningen met behoud van ruimtelijke kwaliteit en dorpskarakter.

Subdoelstellingen:

- Versnellen van woningbouw op kansrijke locaties.
- Realiseren van voldoende sociale huur- en betaalbare koopwoningen.
- Bevorderen van doorstroming en behoud van inwoners met binding aan Laren.
- Waarborgen van betaalbaarheid op lange termijn.
- Versterken van toezicht en handhaving op bouwactiviteiten.

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.2.1	Het inlopen van het tekort aan betaalbare woningen door bij nieuwe woningbouwplannen	3.2.1.1	Wij werken mee aan woningbouwinitiatieven die voor ten minste twee derde uit betaalbare woningen bestaan, wanneer deze ruimtelijk aanvaardbaar zijn

	actief te sturen op een verdeling van één derde sociale huur, één derde middensegment en één derde vrije sector.		en passen binnen de uitgangspunten van de woonvisie en de omgevingsvisie.
		3.2.1.2	We starten in 2027 met het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma met concrete doelstellingen, maatregelen, woningbouwprogrammering en een uitvoerings- en monitoringsagenda.
		3.2.1.3	Per woningbouwplan is de haalbaarheid van woningen in het middensegment huur onderzocht. Hierbij is gekeken naar de financiële uitvoerbaarheid, de beoogde huurprijzen, de betaalbaarheid voor de betreffende doelgroepen en de mogelijkheden om de woningen langdurig betaalbaar en beschikbaar te houden. Bij deze beoordeling zijn de Wet betaalbare huur, het woningwaarderingstelsel en de beschikbare gemeentelijke instrumenten betrokken.
3.2.2	Overtredingen op de bestuurlijk vastgestelde prioriteiten worden risicogericht en aantoonbaar aangepakt.	3.2.2.1	Wij versterken de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving

Product 3.3 Grondexploitatie

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.3.1	Bij eigen woningbouwontwikkelingen: In principe een positief saldo, tenzij er alleen of bijna alleen huurwoningen worden gerealiseerd.	3.3.1.1	Grondexploitaties worden bij substantiële wijzigingen geactualiseerd voorgelegd aan de raad.
3.3.2	Bij woningbouwontwikkeling van derden, tenminste kostenneutraal voor de gemeente	3.3.2.1	Anterieure exploitatie-overeenkomsten regelen kosten die niet door bouwleges worden gedekt.

Product 3.4 Milieu en duurzaamheid

Speerpunten:

In het programma milieu en duurzaamheid zijn verschillende milieutaken, zoals luchtkwaliteit, externe veiligheid en geluid opgenomen. De milieuaspecten spelen steeds meer een rol in projecten binnen de gemeente.

Voor het duurzaamheidsbeleid is in 2023 het 'Koersdocument duurzaamheid en klimaat', vastgesteld. Het beleid in het programma legt de komende jaren de verbinding tussen de landelijk/regionaal gemaakte afspraken en lokale kansen voor duurzame ontwikkeling met een focus o.a. op Energie, Circulair, Groen en Klimaatadaptatie. Dit programma sluit aan bij het landelijk klimaatakkoord.

Milieu

Luchtkwaliteit

Door het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord onderschrijven we het doel om luchtkwaliteit meer mee te nemen bij de uitvoering van projecten en in beleid. We blijven communiceren hierover en ondersteunen burgerinitiatieven voor luchtkwaliteit.

Geluid

In 2024 is het Actieplan Geluid 2025-2029 vastgesteld. Hier geven we uitvoering aan door geluidshinder als criteria of koppelkansen mee te nemen bij projecten op het gebied van verkeer en beheer en onderhoud. In 2027 zetten we dit voort en wordt er ook al actie ondernomen voor het Actieplan Geluid vanaf 2029, door het laten opstellen van geluidsbelastingsskaarten.

Daarnaast gaat de gemeente de komende jaren aan de slag met de Basis geluidemissie (BGE). Dit is een vast referentiepunt voor het geluidsniveau van lokale wegen, gebaseerd op verkeersgegevens uit 2026. Aan de hand van deze nul-situatie monitort de gemeente hoeveel geluid lokale (spoor)wegen veroorzaken en onderneemt actie als dit te veel toeneemt.

In het kader van het omgevingsplan wordt er sinds 2026 beleid ontwikkeld voor het geluid door wegverkeer. Dit geluidbeleid beschrijft de beleidsvoorwaarden voor de toetsing en de beoordeling van de aanvaardbaarheid van het geluid bij nieuwe ontwikkelingen. Dit wordt in 2027 verder uitgewerkt en meegenomen in het omgevingsplan.

Externe veiligheid

In het kader van het omgevingsplan wordt er sinds 2026 beleid ontwikkeld voor externe veiligheid. Dit beleid heeft betrekking op nieuwe situaties waarbij sprake moet zijn van een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL). Het beleid maakt duidelijk hoe de gemeente omgaat met de vestiging van risicovolle bedrijven of de ontwikkeling van andere functies in de omgeving van deze bedrijven. Het beleid wordt in 2027 verder uitgewerkt en meegenomen in het omgevingsplan.

Isolatieoffensief

Goede isolatie van woningen is een voorwaarde voor een succesvolle overstap naar een duurzame warmtebron. We zetten daarom ook dit jaar in op een isolatieprogramma voor woningeigenaren. We bieden subsidie aan voor woningisolatie, die we bekostigen vanuit het Nationaal Isolatieprogramma (NIP).

Soortenmanagementplan: isoleren met inachtneming van beschermde dieren

Naar aanleiding van het collegebesluit van 28 november 2023 is een Soortenmanagementplan (SMP) opgesteld. Het SMP beschrijft hoe bij de verbouwing en verduurzaming van gebouwen zorgvuldig kan worden omgegaan met beschermde gebouw bewonende diersoorten, zoals vleermuizen en gierzwaluwen. In 2025 is de vergunning voor het SMP aangevraagd bij de provincie Noord-Holland. De verlening hiervan verwachten we in 2026. In 2027 starten we met de implementatie van het SMP en kunnen gebouweigenaren gebruikmaken van het SMP. Zij kunnen hun gebouw dan verduurzamen of verbouwen zonder dat hiervoor een individueel ecologisch onderzoek naar beschermde diersoorten nodig is.

Opstellen en vaststellen van een Warmteprogramma (voorheen Transitievisie Warmte)

Het warmteprogramma is een vervanging van de Transitievisie Warmte, en moet eind 2027 opgeleverd worden. In het warmteprogramma nemen we op welke duurzame warmte oplossingen voor Laren het meest geschikt zijn. Uit het warmteprogramma volgt een uitvoeringsprogramma met daarin actielijnen die we tussen 2027-2031 zullen gaan uitvoeren.

Voortzetten samenwerking energiecoöperatie Hut van Mie

Op 10 september 2024 heeft de gemeenteraad ingestemd met een samenwerking met energiecoöperatie Hut van Mie voor de periode 2024–2026 op het gebied van duurzaamheid. Met het bestuur van Hut van Mie zijn afspraken gemaakt, vastgelegd in ondertekende prestatieafspraken. Daarnaast is een jaarlijkse financiële bijdrage overeengekomen van maximaal € 12.000 per jaar. Hoewel de huidige afspraken eind 2026 aflopen, is de intentie om de samenwerking in 2027 voort te zetten, en hiervoor nieuwe prestatieafspraken te maken.

Omgevingsplanadviezen

De komende jaren moet worden gewerkt aan beleid met betrekking tot milieu en de leefomgeving voor in het omgevingsplan. Voor het ontwikkelen van beleid voor thema's als geluid en externe veiligheid is specialistische kennis en capaciteit benodigd die binnen de gemeente niet beschikbaar is. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek wordt ingezet om te adviseren bij het ontwikkelen van de regels voor het omgevingsplan, en de verschillende beleidsstukken die hiervoor noodzakelijk zijn.

Lozingen

Afvalwater van huishoudens en bedrijven gaat via het gemeentelijke riool naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties van de waterschappen. Daar wordt het water schoongemaakt. Sommige

chemische stoffen, vooral stoffen die door bedrijven worden geloosd, kunnen niet helemaal uit het water worden verwijderd. Deze stoffen komen daardoor uiteindelijk terecht in kanalen, sloten en rivieren. Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water moeten gemeenten zorgen voor schoon en gezond oppervlaktewater. In 2027 moet de hoeveelheid schadelijke stoffen in het water flink zijn verminderd. Deze stoffen kunnen schadelijk zijn voor mens, dier en milieu.

Om hieraan bij te dragen, start de Omgevingsdienst in 2027 een project. Dit project richt zich op het verminderen van schadelijke stoffen in afvalwater en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Luchtkwaliteit

Als onderdeel van het Schone Lucht Akkoord moet de luchtkwaliteit verplicht gemonitord worden. Voor deze monitoring gebruikt de Rijksoverheid het CIMLK (Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit). Dit is een digitaal rekensysteem in Nederland dat de luchtkwaliteit berekent, bewaakt en toetst. Vanaf 2027 gaat de Omgevingsdienst deze berekeningen leveren.

Natuur

De Omgevingsdienst voert taken uit op het gebied van natuur en stikstof. Het gaat hierbij om advisering, vergunningverlening en toezicht en handhaving. Een deel van deze werkzaamheden wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, omdat dit een provinciale taak is. In 2027 wordt onderzocht hoe de adviserende taak in de toekomst beter kan worden geregeld en geborgd.

Dierenopvang

Gemeenten hebben op het gebied van dierenwelzijn verplichte taken, bijvoorbeeld het vervoeren en opvangen van zwerfdieren (huisdieren) of onverzorgd achtergebleven dieren na huisuitzetting/huisontruiming. Deze taken komen voort uit algemene en specifieke wetten (zoals de Algemene wet bestuursrecht, het Burgerlijk Wetboek en de Wet dieren). De gemeente heeft momenteel deze taken uitbesteed aan de Dierenambulance Gooi en Vechtstreek (1), de Vogelopvang Midden-Nederland (2), de Egelopvang Midden-Nederland (3) en Dierenasiel Eemland in Soest.

Begin 2027 verwacht het Gooische Nest (hierin hebben Dierenambulance Gooi en Vechtstreek en Dierenasiel Crailo zich verenigd) in een nieuw dierenzorgcentrum haar diensten te kunnen aanbieden aan de gemeente Laren. Hiervoor is in 2026 een dienstverleningsovereenkomst afgesloten. De zwerfdieren (huisdieren) worden vanaf 2027 in de regio opgevangen en worden niet meer vervoerd naar Dierenasiel Eemland.

Om de continuïteit van de wettelijke taken die gemeenten hebben in de opvang van dieren te borgen, hebben de regiogemeenten en deze dierenwelzijnsorganisaties (1-2-3) in 2024 afspraken gemaakt om vanaf 2025 de zorg voor de opvang en het vervoer van dieren structureel te organiseren en de af te nemen diensten van deze dierenwelzijnsorganisaties met een gelijke en meer kostendekkende vergoeding per inwoner te financieren. Dit moet ervoor zorgen dat de dierenwelzijnsorganisaties kunnen blijven voortbestaan. We merken dat externe factoren waar de dierenwelzijnsorganisaties mee te maken hebben (denk bijvoorbeeld aan stijgende energiekosten, stijgende loonkosten, afname van aantal vrijwilligers, stijgende dierenartskosten, stijgende medicijnkosten en stijgende kosten van voedsel) er momenteel voor zorgen dat we niet voor vier jaar een overeenkomst kunnen afsluiten met deze dierenwelzijnsorganisaties. We willen wel graag in 2027 meerjarige afspraken maken met de Vogelopvang Midden-Nederland en de Egelopvang Midden-Nederland over de dienstverlening.

Doelstellingen:

Laren versnelt de verduurzaming van woningen en leefomgeving binnen de vastgestelde klimaatambities.

Subdoelstellingen:

- Stimuleren van energiebesparing en duurzame investeringen.
- Vergroten van de effectiviteit van ondersteunings- en stimuleringsinstrumenten.
- Realiseren van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen via samenwerking met inwoners en partners.

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.4.1	Verduurzamen van woningen en leefomgeving binnen de gestelde klimaatambities	3.4.1.1	Wij streven naar het verkrijgen van de vergunning voor het soortenmanagementplan (SMP); implementatie en uitvoering van SMP, zodat isolatie-

			en renovatiewerkzaamheden kunnen plaatsvinden met inachtneming van beschermde diersoorten.
3.4.2	Vergroten van de effectiviteit van ondersteunings- en stimuleringsinstrumenten.	3.4.2.1	Wij organiseren een informatieavond over de mogelijkheden voor verduurzaming van monumenten & gebouwen in beschermd dorpsgezicht in Laren.
		3.4.2.2	Wij zetten de ondersteuning en stimulering voort door middel van online Energieloket.
3.4.3	Realiseren van de gemeentelijke duurzaamheidsdoelen via samenwerking met inwoners en partners.	3.4.3.1	In 2027 is het gemeentelijk warmteprogramma vastgesteld waarin de doelen en ambities zijn opgenomen.
		3.4.3.2	Wij stimuleren initiatieven die bijdragen aan verduurzaming.
3.4.4	Borging van de continuïteit van de wettelijke taken die de gemeente heeft in de opvang van dieren.	3.4.7.1	Met de dierenwelzijnsorganisaties (Vogelopvang Midden-Nederland/Egelopvang Midden-Nederland/Gooische Nest) hebben we meerjarige afspraken over de dienstverlening.

Product 3.5 Afval

Speerpunten:

Afval

Eerder werd door de Grondstoffen- en Afvaldienst (GAD) de nascheiding van PMD uit het restafval geïmplementeerd door innemen van de grijze restafval-minicontainer en het plaatsen van nieuwe Rest+PMD-minicontainers. Vervolgens ligt in 2027 de focus op het verbeteren van de scheiding van grondstoffen en dan vooral GFe+T (=Groente, Fruit, etensresten plus Tuinafval). Dit is vanwege het feit dat dit de belangrijkste nog te scheiden grondstoffenstroom in het restafval is. En een verbetering van de afvalscheiding van GFe+T verbetert ook de nascheidingsresultaten van het PMD. Ook zullen de inzamelmiddelen per afvalstroom zo veel mogelijk verder worden gestandaardiseerd. Tot slot zal er een zorgvuldige afweging worden gemaakt over de toegangscontrole op de ondergrondse containers voor Rest+PMD. Dit alles heeft tot doel de afvalscheiding verder te verbeteren. De GAD neemt hierin het initiatief maar werkt nauw samen met de deelnemende gemeenten.

Circulaire economie

In 2027 zetten we verdere stappen om circulariteit toe te passen binnen onze eigen werkzaamheden en projecten. Voor het gemeentelijk vastgoed werken we aan de herijking van de afschrijvingssystematiek. Daarbij onderzoeken we hoe we beter rekening kunnen houden met de waarde en levensduur van gebouwen, materialen en onderdelen. Zo willen we stimuleren dat materialen langer worden gebruikt en waar mogelijk worden hergebruikt bij onderhoud, renovatie en nieuwbouw.

Ook bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen willen we circulariteit beter borgen. Hiervoor nemen we circulaire en duurzaamheidseisen op in anterieure overeenkomst. Hiermee willen we afspraken kunnen maken met ontwikkelaars over het toepassen van circulaire en duurzame maatregelen bij nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast onderzoeken we hoe we de Milieukostenindicator (MKI) kunnen toepassen bij projecten en inkooptrajecten. De MKI maakt de milieubelasting van materialen en werkzaamheden inzichtelijk in één waarde. Dit helpt om verschillende keuzes met elkaar te vergelijken en de milieubelasting mee te wegen bij de voorbereiding en uitvoering van projecten. Ook verkennen we samen met Circle Stone de mogelijkheden voor het hergebruik van grafmonumenten op de begraafplaats.

We blijven inwoners informeren over circulariteit en ondersteunen initiatieven die hergebruik en reparatie stimuleren, zoals de kringloop en het Repair Café. Daarnaast werken we binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) samen aan kennisdeling en verkennen we kansen om circulariteit regionaal verder te brengen.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.5.1	Meer duurzaamheid in de bouw	3.5.1.1	We nemen circulaire en duurzaamheidseisen op in anterieure overeenkomsten. Hiermee willen we afspraken kunnen maken met ontwikkelaars over het

			toepassen van circulaire en duurzame maatregelen bij nieuwe ontwikkelingen.
		3.5.1.2	We informeren inwoners over circulariteit en ondersteunen initiatieven die hergebruik en reparatie stimuleren.
3.5.2	Duidelijkheid voor inwoners over het scheiden van afval	3.5.2.1	Heldere en transparante wijze van communicatie binnen GAD-gemeenten over het scheiden van afval.

Betrokkenheid verbonden partijen

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt samengewerkt aan diverse onderwerpen binnen het fysieke domein zoals Ruimte, Duurzaamheid, Bouwen en Wonen. De Regio ondersteunt en levert wat gemeenten afspreken om samen op te pakken. Een voorbeeld van een uitvoerende eenheid is bijvoorbeeld de Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst (GAD) en het Regionale Urgentie bureau.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Sinds begin 2013 zijn de milieutaken voor de gemeente Laren ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Naast Laren zijn vanaf 2027 tien andere gemeenten en twee provincies uit de regio Flevoland en Gooi en Vechtstreek deelnemer van deze Gemeenschappelijke Regeling. Het gaat hierbij met name om het verlenen van vergunningen, houden van toezicht en handhaven van wet- en regelgeving op het gebied van milieu en regelgeving. Hiernaast adviseert de OFGV over milieuthema's bij ruimtelijke ontwikkelingen en het ontwikkelen van milieubeleid, onder meer bij het opstellen van het Omgevingsplan.

Goois Natuurreservaat (GNR)

Het GNR zet zich in voor de instandhouding van het natuurschoon in 't Gooi. Zij zorgt daarbij ook voor de vrije toegang, onder bepaalde voorwaarden, voor het publiek. Deze natuur om ons heen draagt nadrukkelijk bij aan de kwaliteit van leven van de inwoners van Laren. Wij blijven daarom het GNR (financieel) steunen in haar ambitie om tot in lengte van dagen de terreinen ongeschonden als natuurreservaat te behouden.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 3.1 Ruimtelijke ontwikkeling	567	497	500	387	387	387
Baten	-65	-30	-30	-30	-30	-30
Lasten	632	527	530	417	417	417
PRODUCT 3.2 Wonen en bouwen	39	44	578	551	564	577
Baten	-1.551	-1.520	-1.509	-1.509	-1.509	-1.509
Lasten	1.590	1.564	2.087	2.061	2.073	2.087
PRODUCT 3.3 Grondexploitatie	-1.057					
Baten	-2.001	-396	0	0	0	0
Lasten	944	396	0	0	0	0
PRODUCT 3.4 Milieu en duurzaamheid	139	420	296	542	542	543

Baten	-774	-275	-241	0	0	0
Lasten	913	695	537	542	542	543
PRODUCT 3.5 Afval	-414	-416	-469	-473	-474	-474
Baten	-2.093	-1.932	-2.082	-2.106	-2.109	-2.109
Lasten	1.680	1.516	1.613	1.633	1.636	1.636
PRODUCT 3.6 TOEVOEGINGEN EN ONTREKKINGEN AAN DE RESERVES			-57			
Baten		0	-57	0	0	0
Lasten		0	0	0	0	0
Saldo programma	-726	545	847	1.007	1.020	1.034

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Omschrijving	Bedragen x € 1.000,-		
	Baten	Lasten	Saldo
PRODUCT 3.1 Ruimtelijke ontwikkeling	0	2	2
Autonome wijzigingen	0	-48	-48
Nieuw beleid	0	50	50
PRODUCT 3.2 Wonen en bouwen	6	510	516
Autonome wijzigingen	6	510	516
PRODUCT 3.4 Milieu en duurzaamheid	34	-149	-114
Autonome wijzigingen	34	-149	-114
PRODUCT 3.5 Afval	-127	78	-49
Autonome wijzigingen	-127	78	-49
PRODUCT 3.6 TOEVOEGINGEN EN ONTREKKINGEN AAN DE RESERVES	-57	0	-57
Autonome wijzigingen	-57	0	-57

Toelichting financiële mutaties

Autonome wijzigingen	Bedragen x € 1.000,-	
	Saldo	S/I
Afvalstoffenheffing Laren	1.954	S
<i>Correctie opbrengst afvalstoffenheffing 2027 - 2030</i>		
Afvalstoffenheffing Laren	-2.082	S
<i>Opbrengst afvalstoffenheffing 2027 - 2030</i>		
Begroting 2027: CDOKE Personeelskosten	44	S

De uitvoering van de CDOKE-taken vraagt om structurele inzet van personeel, waarbij de jaarlijkse personeelslasten worden geraamd op € 241.000. In 2026 en 2027 worden deze lasten volledig gedekt uit de reeds ontvangen SPUK-middelen. De in 2025 ontvangen SPUK-middelen mogen overeenkomstig de regeling worden besteed tot en met 31 december 2027. Eventuele niet-bestede middelen dienen daarna te worden terugbetaald aan het Rijk. Conform het raadsvoorstel Vrijgeven CDOKE-middelen worden de middelen die in 2026 via de algemene uitkering voor CDOKE beschikbaar komen toegevoegd aan de reserve. Deze reserve wordt vervolgens deels ingezet voor de bekostiging van de uitvoering van de CDOKE-taken in 2027. Vanaf 2028 worden de CDOKE-middelen structureel opgenomen in de Brede Financiële Uitkering (BFU). De verwerking hiervan in de begroting is budgetneutraal, waarbij de beschikbare middelen en de daarmee samenhangende lasten in evenwicht zijn opgenomen.

Begroting 2027: Klimaatlasten dekking 2027

-57

I

De uitvoering van de CDOKE-taken vraagt om structurele inzet van personeel, waarbij de jaarlijkse personeelslasten worden geraamd op € 241.000. In 2026 en 2027 worden deze lasten volledig gedekt uit de reeds ontvangen SPUK-middelen. De in 2025 ontvangen SPUK-middelen mogen overeenkomstig de regeling worden besteed tot en met 31 december 2027. Eventuele niet-bestede middelen dienen daarna te worden terugbetaald aan het Rijk. Conform het raadsvoorstel Vrijgeven CDOKE-middelen worden de middelen die in 2026 via de algemene uitkering voor CDOKE beschikbaar komen toegevoegd aan de reserve. Deze reserve wordt vervolgens deels ingezet voor de bekostiging van de uitvoering van de CDOKE-taken in 2027. Vanaf 2028 worden de CDOKE-middelen structureel opgenomen in de Brede Financiële Uitkering (BFU). De verwerking hiervan in de begroting is budgetneutraal, waarbij de beschikbare middelen en de daarmee samenhangende lasten in evenwicht zijn opgenomen.

Begroting 2027: SPUK KGG K28 CDOKE

34

S

De uitvoering van de CDOKE-taken vraagt om structurele inzet van personeel, waarbij de jaarlijkse personeelslasten worden geraamd op € 241.000. In 2026 en 2027 worden deze lasten volledig gedekt uit de reeds ontvangen SPUK-middelen. De in 2025 ontvangen SPUK-middelen mogen overeenkomstig de regeling worden besteed tot en met 31 december 2027. Eventuele niet-bestede middelen dienen daarna te worden terugbetaald aan het Rijk. Conform het raadsvoorstel Vrijgeven CDOKE-middelen worden de middelen die in 2026 via de algemene uitkering voor CDOKE beschikbaar komen toegevoegd aan de reserve. Deze reserve wordt vervolgens deels ingezet voor de bekostiging van de uitvoering van de CDOKE-taken in 2027. Vanaf 2028 worden de CDOKE-middelen structureel opgenomen in de Brede Financiële Uitkering (BFU). De verwerking hiervan in de begroting is budgetneutraal, waarbij de beschikbare middelen en de daarmee samenhangende lasten in evenwicht zijn opgenomen.

Bijdrage RGV GAD

28

S

Het onderdeel van de bijdrage aan de Regio Gooi en Vechtstreek binnen programma 3 betreft de GAD. De stijging wordt veroorzaakt door de jaarlijkse GR-indexatie en de doorontwikkeling van de GAD-organisatie. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere loon- en prijsstijgingen als gevolg van cao-afspraken, energiekosten en algemene prijsontwikkelingen. Het volgen van de ontwerpbegroting 2027 van de Regio leidt hierdoor in 2027 tot een kostenstijging van circa € 28.000 binnen programma 3.

Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027

131

S

De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.

Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027

63

I

Dit betreft de incidentele bijdrage aan de omgevingswet (conform kadernota BEL-gemeenten). De BEL-gemeenten stellen hier in 2027 incidenteel middelen voor beschikbaar.

Kadernota 2027: Volkshuisvestingsprogramma

35

I

Het Rijk bereidt de invoering voor van de Wet versterking regie volkshuisvesting. Met deze wet wordt de regierol van overheden op de woningbouwopgave versterkt, met als doel te komen tot een evenwichtige en voldoende omvangrijke woningvoorraad, met nadruk op betaalbaarheid. De beoogde inwerkingtreding van de wet is 1 juli 2026. Onderdeel van de wet is de verplichting voor gemeenten om een volkshuisvestingsprogramma vast te stellen. In dit programma worden de gemeentelijke ambities, doelgroepen en maatregelen op het terrein van wonen vastgelegd. Gemeenten krijgen circa een jaar de tijd om een programma op te stellen. Voor de voorbereiding en uitvoering van deze wettelijke taak wordt een budget van €35.000 geraamd. Dit budget is benodigd voor de ontwikkeling van beleid, het opstellen van het volkshuisvestingsprogramma en de inzet van ambtelijke capaciteit. Gemeenten ontvangen via het gemeentefonds een bijdrage voor deze ontwikkeling waarop dus hiermee een claim wordt gedaan. In de komende periode wordt gestart met de voorbereiding van het volkshuisvestingsprogramma, zodat tijdig kan worden voldaan aan de wettelijke verplichtingen en aansluiting wordt gevonden bij de landelijke regie op de woningbouw.

Kadernota 2027: Warmteprogramma	30	I
--	-----------	----------

Eind 2026 wordt het nieuwe warmteprogramma vastgesteld. Dit is een wettelijk verplichte herijking van de transitievisie warmte, die in 2021 door de raad is vastgesteld. Het warmteprogramma beschrijft de meest logische aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Parallel aan het vaststellen van het warmteprogramma beginnen we met de uitvoering ervan, door middel van wijkuitvoeringsplannen. Per wijk bepalen we, samen met bewoners, hoe en wanneer we de transitie naar een aardgasvrije buurt maken; in elk geval vóór 2050.

Nieuw beleid	Saldo	S/I
inzet coalitie	50	I

Uitvoering geven aan onderzoeken in het kader van de economische ontwikkeling van Laren

Programma 4 Sporten, ontwikkelen en leren in Laren

Visie

Onderwijs, sport, cultuur en erfgoed vormen de basis van een vitale en verbonden samenleving. Wij willen dat inwoners van alle leeftijden zich kunnen ontwikkelen, ontmoeten, bewegen en deelnemen aan het culturele en sportieve leven van ons dorp. Goede voorzieningen en toekomstbestendige accommodaties zijn daarvoor essentieel.

Laren heeft een unieke culturele en historische identiteit. Deze kwaliteit willen wij behouden en versterken. Wij investeren in goed onderwijs, toegankelijke sportvoorzieningen, culturele initiatieven en zorgvuldig behoud van erfgoed. Daarmee dragen we bij aan de leefbaarheid, het welzijn en de aantrekkingskracht van ons dorp voor huidige en toekomstige generaties.

Product 4.1 Cultuur en media

Speerpunten:

Evaluatie cultuurnota 2021-2025

De looptijd van de huidige cultuurnota nadert haar einde. Na evaluatie hiervan, samen met kunst- en cultuurplatform, werken wij toe naar een duidelijke positionering, in samenhang met economie met daarin expliciet ruimte voor jongerencultuur.

Cultuurvisie

Wij werken in 2027 aan een positionpaper ten behoeve van een innoverende cultuurvisie, waarin wij richting kiezen.

Cultuurcoördinator

We hebben een cultuurcoördinator aangesteld. Deze coördinator heeft de volgende taken:

- Opzetten van een cultuurmenu voor het basisonderwijs
- Uitvoerend projectleider van het programma Cultuureducatie Met Kwaliteit
- Verbinder tussen instellingen, verenigingen, cultuuraanbieders en ondernemers

Bibliotheek

De inzet van bibliotheken focussen op vier inhoudelijke thema's: 'iedereen basis-taalvaardig', 'iedereen digitaal vaardig', 'een leven lang leren voor iedereen' en 'iedereen kan meedoen'. Deze vertalen zich naar onder meer naar de volgende concrete diensten: uitvoering van het Informatiepunt Digitale Overheid, digitale basiscursussen en workshops, programmering rond actuele thema's zoals duurzaamheid en themacafé's voor het faciliteren van ontmoetingen en blijven leren.

Bibliotheek Gooi+ heeft de afgelopen twee jaar in projectvorm gewerkt aan het vormgeven van een meer robuuste Bibliotheek vooruitlopend op de Zorgplichtwet die in 2027 ingaat. Deze werkzaamheden zullen in 2027 een structurele bedding moeten krijgen binnen het reguliere bibliotheekwerk. Dit heeft mogelijk financiële gevolgen voor de begroting 2027.

Daarnaast vraagt de fusie van Wijdmeren en Hilversum eind 2026 vraagt om een mogelijke herijking van de positie en governancestructuur van Bibliotheek Gooi+. Hiervoor zullen in 2027 verschillende scenario's worden uitgewerkt met de bijbehorende financiële gevolgen.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.1.1	Meer aandacht voor cultuur in de klas	4.1.1.1	Uitvoering geven aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK).
		4.1.1.2	We hebben een cultuurcoördinator aangesteld om een basiseducatiepakket voor de basisscholen samen te stellen. Tevens zal zij functioneren als verbinder voor de instellingen, verenigingen, onderwijs en ondernemers, zodat er meer en beter samengewerkt

			kan worden en een gezamenlijk culturele agenda uitgevoerd kan worden.
4.1.2	De maatschappelijke rol van bibliotheken bestendigen	4.1.2.1	De bibliotheek voert de volgende diensten uit: Informatiepunt Digitale Overheid, digitale basiscursussen en workshops, programmering rond actuele thema's zoals duurzaamheid en themacafé's gericht op het faciliteren van ontmoetingen en blijven leren.

Product 4.2 Sport

Speerpunten:

BEL Sportraad

We zetten in op de oprichting van een BEL Sportraad die sportverenigingen, maatschappelijke organisaties en gemeenten verbindt. De Sportraad wordt een vaste gesprekspartner voor de gemeenten en geeft gevraagd en ongevraagd advies. Dit draagt bij aan een sterk verenigingsleven, goede sportvoorzieningen en goede sport en beweegmogelijkheden voor inwoners.

Zwembad de Biezem

We ronden de verduurzamingsopdracht van zwembad de Biezem af. Er wordt onderzocht of bij nieuwe investeringen ook de kostenverdeling met de buurgemeenten herijkt kunnen worden.

Investerings sportaccommodaties

We werken aan een meerjaren investeringsplan voor het duurzaam onderhouden en toekomstbestendig houden van de sportaccommodaties in Laren.

Sportfonds Laren

De gemeente stimuleert en faciliteert de oprichting van een Sportfonds. Dit Sportfonds draagt bij aan een toegankelijk en duurzaam sport- en beweegaanbod voor alle inwoners van Laren.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.2.1	Een gezonde leefstijl bij de inwoners van Laren met de focus op jeugd en senioren.	4.2.1.1	Met de inzet van de buurtsportcoaches werkt de gemeente Laren aan de doelen uit de Nota Sport en Bewegen. De buurtsportcoaches stimuleren een gezonde leefstijl, vergroten sport- en beweegdeelname, ondersteunen verenigingen en bevorderen inclusie, zodat alle inwoners kunnen meedoen aan sport en bewegen.
4.2.2	Het creëren van een goede sportomgeving bij de sportverenigingen in de gemeente	4.2.2.1	We sluiten samen met sportverenigingen en gemeenten een convenant Veilig Sportklimaat om een veilige, inclusieve en plezierige sportomgeving voor iedereen te bevorderen.
		4.2.2.3	We realiseren een BEL Sportraad die sportverenigingen, maatschappelijke organisaties en gemeenten verbindt en adviseert over de ontwikkeling van sport en bewegen binnen de BEL Gemeenten.
		4.2.2.2	Verenigingen ondersteunen waar nodig middels de inzet van een verenigingsondersteuner.
4.2.3	Het verminderen of voorkomen van valongevallen bij ouderen in Laren, door risicofactoren te behandelen of aan te passen.	4.2.3.1	Uitvoeren van de ketenaanpak valpreventie, uitvoeren van een communicatiecampagne, organiseren van informatiebijeenkomsten, fitheidstesten en het aanbieden van beweegcursussen.

4.2.4	Aanpak overgewicht voor kinderen en volwassenen verbeteren	4.2.4.1	We versterken de netwerkaanpak voor volwassenen door een integrale samenwerking tussen zorg-, welzijns- en maatschappelijke partners, zodat inwoners tijdig passende ondersteuning ontvangen en zo lang mogelijk zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving.
		4.2.4.2	We zetten in op de netwerkaanpak overgewicht jeugd, gericht op vroegsignalering, preventie en begeleiding, zodat kinderen en jongeren gezond kunnen opgroeien en deelnemen aan sport, school en samenleving.

Product 4.3 Onderwijs

Speerpunten:

Huisvestingsopgave Agora-onderwijs

Van het ministerie van OCW heeft de gemeente Laren de opdracht gekregen om huisvesting te faciliteren voor de nieuw te stichten PO-school Agora 't Gooi. We werken samen met de gemeente Eemnes aan de verdere positionering van het Agora-onderwijs in onze gemeenten.

Huisvesting ISK

Ten behoeve van de huisvesting van de volledige ISK zal College de Brink worden verbouwd. Per 1 augustus 2027 moeten de werkzaamheden af zijn. Gemeente Laren moet het benodigde krediet verstrekken, maar het grootste deel van de kosten wordt door de regiogemeenten gedragen.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.3.1	Onderwijshuisvesting is kwalitatief op orde en passend bij de Larense maat.	4.3.1.1	We voeren het in juni 2025 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan uit door de schoolgebouwen toekomstbestendig en duurzaam te maken.
4.3.2	Kinderen krijgen gelijke (onderwijs-)kansen	4.3.2.1	Aanbieden van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en aanvullende ondersteuning faciliteren op taalontwikkeling door de bibliotheek.
		4.3.2.2	Middels de Voorleesexpress zetten we in op het voorkomen van laaggeletterdheid en op gelijke onderwijskansen.

Product 4.4 Gezondheid en participatie

Speerpunten:

Gezondheidsnota

In 2027 stellen wij een gezondheidsnota op waarin de ambities, prioriteiten en beleidskeuzes voor de komende jaren worden vastgelegd. De nota biedt richting aan de gemeentelijke inzet op gezondheid en preventie en vormt een integraal beleidskader voor de verdere uitwerking van het gezondheidsbeleid.

Bij de ontwikkeling van de nota sluiten wij aan bij landelijke en regionale ontwikkelingen, waaronder het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en het gedachtegoed van Positieve Gezondheid. Ook betrekken wij relevante partners en leggen wij verbanden met andere beleidsterreinen.

Leefstijlpunt

In 2027 vergroten we de bekendheid van het Leefstijlpunt zodat inwoners weten voor welke dienstverlening ze bij het Leefstijlpunt terecht kunnen. Samen met de eerstelijnszorg en de huisartsen werken we aan de communicatie en dienstverlening van het Leefstijlpunt waaronder Welzijn op Recept.

Welzijnswerk

We investeren in welzijnswerk en beoordelen daarbij het maatschappelijk effect van de samenhangende interventies en werkzaamheden. Niet elke activiteit kan daarbij apart worden gemeten op effect. Belangrijk uitgangspunt is de integrale en verbeterde samenwerking tussen maatschappelijke partners zoals verenigingen, dorpshuizen, welzijnswerkers en -aanbieders en zorgprofessionals. We brengen extra focus aan op het tegengaan van eenzaamheid, het verbeteren van het jongerenwerk, het versterken van inclusie.

Femicide

We zetten ons samen met de regio in om onveilige thuissituaties van bedreiging tot en met femicide sterk te verminderen en de zorg daaromheen voor vrouwen en kinderen te verbeteren.

Subsidiëring Dynamic Arts

Met ingang van 2027 wordt een subsidie voor stichting Dynamic Arts onderdeel van de reguliere begroting. Deze stichting doet al lange tijd waardevol werk waarbij ze alle jongeren in Laren wil betrekken. Kwetsbare jongeren worden ondersteund door de inzet van verschillende culturele activiteiten.

Versterken van de pedagogische en sociale basis voor jeugd en gezinnen

In 2027 geven we uitvoering aan het beleidskader jeugdpreventie.

We werken aan de verdere ontwikkeling van het preventieve veld door het aanbod, bereik en de samenhang van voorzieningen in kaart te brengen en waar nodig te versterken of structureel te verankeren. We bevorderen de samenwerking tussen jeugdgezondheidszorg, onderwijs, huisartsen, welzijn, consultants jeugd en andere partners. Daarbij versterken we preventieve ondersteuning, vroegsignalering, informele steun en de inzet van sociale netwerken rondom gezinnen. Door ondersteuning zoveel mogelijk dicht bij de leefwereld van jeugdigen en gezinnen te organiseren, vergroten we de veerkracht van gezinnen en voorkomen we waar mogelijk de inzet van zwaardere jeugdhulp.

We evalueren het bestaande preventieve aanbod op bereik, kwaliteit en effectiviteit. Op basis hiervan maken we keuzes in het lokale aanbod, verminderen we overlap waar mogelijk en versterken of borgen we interventies en voorzieningen die aantoonbaar effectief bijdragen aan de gestelde doelen.

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs

De regiogemeenten werken samen met de GGD Gooi en Vechtstreek en preventieve verslavingszorg (Jellinek) om het alcohol- en drugsgebruik van met name jongeren terug te dringen. Deze samenwerking wordt beschreven in het regionale Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs (PHP). In 2026 is gestart met de regionale samenwerking en de verdere voorbereiding van de uitvoering. In 2027 worden de gezamenlijke activiteiten en maatregelen binnen het nieuwe PHP verder uitgerold en zichtbaar in de uitvoering.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.4.1	Bewustwording vergroten bij de inwoner over de eigen rol bij de (mentale) gezondheid.	4.4.1.1	In samenwerking met maatschappelijke partners ontwikkelen we activiteiten op thema's als: eenzaamheid, mentale gezondheid, valpreventie, mantelzorg. Daarbij sluiten we aan bij landelijk en regionaal georganiseerde weken/campagnes.
4.4.2	De beweging van zorg naar gezondheid versterken door regionale samenwerking gericht op preventie, gezondheid en veerkracht	4.4.2.1	Binnen de regionale samenwerking van AZWA werken we samen met zorg-, welzijns- en maatschappelijke partners aan gezondheidsbevordering en preventie. We dragen o.a. bij aan de coalitie mentale gezondheid stimuleren de toepassing van Positieve Gezondheid en geven uitvoering aan preventieve aanpakken zoals valpreventie, kinderen naar gezonder gewicht en volwassenen naar gezonder gewicht.
4.4.3	Inwoners met psychische kwetsbaarheid worden tijdig gesignaleerd en ondersteund, zodat het risico op suïcide afneemt.	4.4.3.1	We geven uitvoering aan het regionale uitvoeringsplan Wet integrale suïcidepreventie. Dit doen we door het uitzetten van een publiekscampagne, het trainen van sleutelfiguren en door extra aandacht te geven aan hoog risicogroepen,

			waarbij een netwerk brede samenwerking wordt gehanteerd.
4.4.4	Wij vinden het belangrijk dat onze gemeenschap een inclusieve gemeenschap is.	4.4.4.1	We geven uitvoering aan de lokale inclusie –agenda, welke in samenwerking met inwoners en regionale en lokale partners is samengesteld
4.4.5	Het Brinkhuis blijft de centrale plek voor ontmoeting en ondersteuning in Laren.	4.4.5.1	De activiteiten van het Brinkhuis zullen ook in 2027 verder worden uitgebreid. Belangrijk aandachtspunt daarin is het versterken van de samenwerking met andere maatschappelijke organisaties. Zo kunnen grote maatschappelijke opgaven zoals de aanpak van de groeiende eenzaamheid door een brede samenwerking van partijen worden vormgegeven.
4.4.6	We waarderen de inzet van onze inwoners en verenigingen om onze samenleving te versterken d.m.v. het verlenen van subsidies.	4.4.6.1	We stellen diverse regelingen (zoals inwonersinitiatieven, jubilea) beschikbaar.
4.4.7	Jeugdigen groeien gezond, veilig en kansrijk op en gezinnen beschikken over voldoende veerkracht en ondersteuning in hun eigen leefomgeving.	4.4.7.1	We stellen een beleidskader jeugdpreventie op.
		4.4.7.2	We geven uitvoering aan het beleidskader jeugdpreventie.
		4.4.7.3	We evalueren het bestaande preventieve aanbod op bereik, kwaliteit en effectiviteit.
4.4.8	Kinderen krijgen een kansrijke en gezonde start, waarbij ouders tijdig passende ondersteuning ontvangen en risico's vroeg worden gesignaleerd	4.4.8.1	We geven uitvoering aan het programma Kansrijke Start.
		4.4.8.2	We starten met de inzet van Samen Oplopen Kansrijk, voor zwangeren en jonge gezinnen
4.4.9	We willen zo veel mogelijk kinderen die taalachterstand hebben bereiken en zorgen dat die ondersteuning krijgen.	4.4.9.1	Wij geven uitvoering aan de verordening Elke Peuter een Kans (Voor- en Vroegschoolse Educatie).
4.4.10	Jongeren maken bewuste keuzes zodat het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren afneemt.	4.4.10.1	We geven uitvoering aan het regionale Preventie- en Handavingsplan Alcohol en Drugs. Hierbij zetten we in op voorlichting en educatie, vroeg signalering en ondersteuning, en regelgeving en handhaving.

Betrokkenheid verbonden partijen

Betrokkenheid verbonden partijen BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek (GGDGV) voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGDGV het toezicht op en de inspecties van alle vormen van de kinderopvang.

Regio Gooi en Vechtstreek

Uitvoering en coördinatie van de leerplicht, voortijdig schoolverlaters en volwasseneneducatie is belegd bij het Regionaal Bureau Leerling zaken (RBL) van de Regio Gooi en Vechtstreek. Uitvoering en coördinatie van het PHP (preventie- en handavingsplan) en het uitvoeringsplan integrale suïcidepreventie is ook belegd bij de Regio.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 4.1 Cultuur en media	875	879	966	928	923	922
Baten	-200	-210	-200	-200	-200	-200
Lasten	1.075	1.089	1.166	1.127	1.122	1.122
PRODUCT 4.2 Sport	412	754	1.168	780	780	780
Baten	-329	-365	-365	-365	-365	-365
Lasten	741	1.119	1.532	1.145	1.145	1.145
PRODUCT 4.3 Onderwijs	600	1.099	925	1.050	1.219	1.947
Baten	-74	-1	-1	-1	-1	-1
Lasten	675	1.100	926	1.050	1.219	1.947
PRODUCT 4.4 Gezondheid en participatie	1.241	1.654	1.745	1.726	1.726	1.705
Baten	-399	-426	-502	-523	-542	-399
Lasten	1.640	2.080	2.247	2.249	2.268	2.104
Saldo programma	3.128	4.387	4.804	4.483	4.647	5.354

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Omschrijving	Bedragen x € 1.000,-		
	Baten	Lasten	Saldo
PRODUCT 4.1 Cultuur en media	10	168	178
Autonome wijzigingen	10	111	122
Nieuw beleid	0	20	20
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	37	37
PRODUCT 4.2 Sport	0	419	419
Autonome wijzigingen	0	419	419
PRODUCT 4.3 Onderwijs	0	132	132
Autonome wijzigingen	0	62	62
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	70	70
PRODUCT 4.4 Gezondheid en participatie	-114	179	65
Autonome wijzigingen	-114	132	18
Nieuw beleid	0	30	30
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	17	17

Toelichting financiële mutaties

Naast de onderstaande begrotingsaanpassingen zijn er nog overige wijzigingen doorgevoerd. Hieronder vallen onder andere een aantal technische wijzigingen om de begroting op orde te brengen, inclusief een aantal

budgetneutrale verschuivingen. Vanuit de kaderbrief zijn afspraken gemaakt over de indexatie van subsidies. Deze indexaties zijn ook verwerkt in de begroting conform de gemaakte afspraken in de kaderbrief.

Bedragen x € 1.000,-

Autonome wijzigingen	Saldo	S/I
	388	I
<i>Naar aanleiding van het genomen besluit begroten we een onttrekking vanuit de algemene reserve in het kader van de verduurzaming van zwembad de Biezem</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-143	I
<i>Actualisatie kapitaallasten</i>		
Bijdrage RGV overige taken	175	S
<i>De hogere bijdrage aan de Regio Gooi en Vechtstreek binnen programma 4 en 5 hangt samen met ontwikkelingen binnen onder andere de GGD-gezondheidszorg, het toezicht op kinderopvang en het leerlingenvervoer. Daarnaast wordt het inkoop- en contractmanagement op de maatwerkovereenkomsten vanaf 2027 structureel regionaal georganiseerd, waar deze werkzaamheden voorheen lokaal waren belegd. Dit leidt in 2027 tot een stijging van circa € 175.000. In deze kaderbrief wordt de totale stijging voorlopig verwerkt binnen programma 4. De verdeling naar programma 5 vindt plaats voor het opmaken van de jaarrekening 2026.</i>		
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027	-89	S
<i>De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.</i>		
Huur locatie nieuwe school PO	80	S
<i>Een nieuwe school voor PO heeft toestemming gekregen van het ministerie om in Laren te starten. Het is niet duidelijk hoe dit definitief vorm gaat krijgen, maar de verwachting is nu dat Laren per 1 augustus 2027 huisvesting zal moeten bieden voor Atelier het Gooi PO. Naar verwachting zal dit in eerste instantie via de huur van een locatie gaan.</i>		
<i>Naast kosten voor huur zullen er ook uitgaven zijn voor 1e inrichting met onderwijsleerpakket en meubilair en het faciliteren van ruimte voor gymnastiekonderwijs.</i>		
indexatie subsidie	63	S
<i>indexatie subsidie obv kaderbrief</i>		
Projectleider IHP Onderwijs	75	S
<i>Het IHP Onderwijs is in de raad van juni 2025 vastgesteld. Hierbij is aangegeven dat we voor de uitrol van het IHP extern gaan inhuren zodat we vanuit de gemeente financieel en bouwtechnisch goed kunnen toetsen (schoolbesturen zijn bouwheer). Vastgesteld is om deze kosten op te nemen in de exploitatielasten. De kosten van de externe inhuur bedragen gemiddeld € 75.000,- per jaar voor de totale uitvoeringsperiode van 6 jaar.</i>		
Rijksinkomsten AZWA	-103	I
<i>verdeling per taak volgt nog, dit is nu nog niet duidelijk.</i>		
Uitvoering projecten AZWA	103	I
<i>verdeling per taak volgt nog, dit is nu nog niet duidelijk.</i>		
Structurele gevolgen uit najaarsnota	Saldo	S/I
Aframing tbv nieuwe taken	-28	S
<i>Technische wijziging: Door een budgetneutrale verschuiving van budgetten wordt het budget voor Openbare Gezondheidszorg afgeraamd ten gunste van Samen Oplopen en het Preventiebudget Jeugd.</i>		
OZB compensatie	70	S
<i>De OZB niet woningen in Laren leidt tot hogere lasten voor maatschappelijke organisaties, waaronder sportverenigingen en musea. Om de negatieve effecten hiervan te beperken, wordt voorgesteld deze compenseren. De hiervoor benodigde middelen zijn zowel opgenomen in de najaarsnota als in deze meerjarenbegroting.</i>		

Vanwege het grote maatschappelijke belang van stichting Hart van Laren heeft het college besloten om de jaarlijkse subsidie structureel te verhogen. Hiermee komt het college tegemoet aan de gestegen energie en personeelskosten en de groei van het aantal activiteiten.

Programma 5 Meedoen in Laren

Visie

Laren is een gemeenschap waarin inwoners naar elkaar omzien en waarin iedereen mee moet kunnen doen. Wij gaan uit van de kracht van inwoners, vrijwilligers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Waar mogelijk ondersteunen wij initiatieven vanuit de samenleving; waar nodig bieden wij passende ondersteuning en zorg.

Preventie, vroegtijdige signalering en, zoveel als mogelijk tijdelijke, ondersteuning hebben daarbij prioriteit. Wij streven naar een sociale infrastructuur die toegankelijk, dichtbij en betaalbaar blijft. Het Brinkhuis vormt daarbij het maatschappelijke hart van het dorp voor ontmoeting en ondersteuning. Met een sterke welzijnsstructuur, een inclusieve samenleving en een goede samenwerking tussen zorg-, welzijns- en veiligheidspartners werken wij aan een gezonde, verbonden en veerkrachtige gemeenschap.

Product 5.1 Maatschappelijke ondersteuning

Speerpunten:

Beweging naar het voorveld

We bieden inwoners die het nodig hebben passende ondersteuning. Lichte ondersteuning waar mogelijk en zwaardere ondersteuning waar nodig. Hierbij wordt ingezet op de beweging naar het voorveld. Dit betekent een afname van individuele maatwerkvoorzieningen en een verwachte toename bij algemene (toegankelijke) voorzieningen. In 2027 wordt de regiovisie sociaal domein vastgesteld met kaders voor deze beweging. Hierdoor kan het aantal inwoners dat duurdere geïndiceerde maatwerkvoorzieningen ontvangt de komende jaren dalen of minder sterk stijgen.

Beschikbaarheid individuele maatwerkvoorzieningen vanaf 1 januari 2029

Het huidige regionale inkoopcontract voor Wmo maatwerkvoorzieningen loopt 31 december 2028 af. Per januari 2029 moeten er daarom nieuwe regionale inkoopafspraken zijn. Dit betekent dat in 2027 voorbereidingen plaatsvinden voor deze inkoop. Op basis van de kaders in de regiovisie sociaal domein wordt de inkoop verder vormgegeven.

Toegankelijkheid en betaalbaarheid dagbesteding, begeleiding en huishoudelijk hulp

Om Wmo-voorzieningen toegankelijk en betaalbaar te houden wordt op landelijk niveau nieuwe wetgeving voorbereid. Hierbij gaat het om de Wet vervanging abonnementstarief Wmo 2015 in het kader van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage. Deze wetgeving is meerdere jaren uitgesteld en staat nu gepland voor ingang per 1 januari 2028. Daarnaast heeft kabinet-Jetten plannen om de huishoudelijke hulp te schrappen met een vangnet per 1 januari 2029. Ondanks de vertragingen op landelijk niveau bereiden we ons waar mogelijk voor op de komende jaren. Daarom heeft van 2024 tot en met 2026 in het kader van toegankelijkheid en betaalbaarheid regionaal een brede heroverweging voor dagbesteding, begeleiding en huishoudelijke hulp plaatsgevonden. Op regionaal niveau wordt onderzocht of er in 2027 in Gooise meren een tweede fase van de pilot reablement huishoudelijke hulp kan worden uitgevoerd.

Stevige lokale teams

Het Rijk vraagt van gemeenten dat zij beschikken over sterke lokale teams waar alle inwoners terecht kunnen, met ten minste de functies van informatie en advies, lichte ondersteuning én de mogelijkheid om op te schalen naar gespecialiseerde hulp. Dit zijn teams die integraal en multidisciplinair werken over de grenzen van domeinen heen en samen met de partners in het voorveld. We zijn gestart met het opbouwen van stevige lokale teams, onder meer met een quick scan in 2026. In 2027 krijgen deze teams verder vorm.

Samenwerking sociaal domein en GGZ

Met de afbouw van bedden in de ggz-zorg blijven mensen met ggz problemen steeds langer thuis wonen. In het kader van het regionale IZA transformatieplan mentale gezondheid geven we vorm aan het Mentale Gezondheidsnetwerk Gezond Gooi (MGN). Organisaties uit de zorg, welzijn en het sociaal domein werken toe naar één regionale aanpak die inwoners sneller passende ondersteuning biedt. In dit kader versterken we de

samenwerking tussen de ggz-zorg en de HBEL uitvoeringsdienst sociaal domein. Zodat mensen meer integraal worden geholpen en verergering of terugval van problemen wordt voorkomen. Deze samenwerking krijgt lokaal met name vorm door als sociaal domein en ggz zorg gezamenlijk een eerste gesprek te voeren met mensen met een hulpvraag (het verkennende gesprek) en de samenwerking te verstevigen rondom de groep mensen met ernstige psychiatrische problemen (de EPA-doelgroep).

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.1.1	Een verschuiving van inzet van maatwerkvoorzieningen, naar inzet van ondersteuning via het voorveld.	5.1.1.1	Vaststellen van de Regiovisie SD, met nieuwe kaders voor de inzet van maatwerkvoorzieningen en de inzet van het voorveld.
		5.1.1.2	Doorontwikkeling van het voorveld begeleiding en dagbesteding. Hierbij bekijken we diverse mogelijkheden zoals meer cliënten (met een complexere hulpvraag) oppakken in het lokale begeleidingsteam (dat ondersteuning biedt als algemene voorziening) en geïndiceerde dagbesteding deels verschuiven naar het voorveld.
		5.1.1.3	Gemeenten compenseren waar nodig zelfstandig (thuis)wonende inwoners met beperkingen in de zelfredzaamheid door middel van hulpmiddelen. Ook inwoners die in een zorginstelling wonen met een Wet langdurige zorg (Wlz)-indicatie 'volledig pakket thuis' (vpt) of 'modulair pakket thuis' (mpt) kunnen bij de gemeente een Wmo aanvraag doen voor een hulpmiddel. In plaats van voorzieningen op individueel niveau kan een hulpmiddelenpakket geleverd worden als algemene voorziening. Denk hierbij aan passieve tilliften, verrijdbare douche/toiletstoel en rolstoelen. Verkend wordt of hiervoor in 2027 een project gestart kan worden.
5.1.2	De beschikbaarheid van maatwerkvoorzieningen vanaf 2029.	5.1.2.1	In 2027 worden op regionaal niveau de benodigde inkoopdocumenten opgesteld.
5.1.3	Meer inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid van inwoners bij huishoudelijke hulp.	5.1.3.1	Op regionaal niveau wordt onderzocht of er in 2027 in Gooise meren een tweede fase van de pilot reablement huishoudelijke hulp kan worden uitgevoerd. Bij succes bekijken we de mogelijkheden om deze aanpak regionaal op te schalen.
5.1.4	Stevige lokale teams realiseren, inclusief een laagdrempelige digitale toegang voor deze teams en een sociale kaart waarmee ze hun taak met betrekking tot informatie en advies goed kunnen uitvoeren.	5.1.4.1	In het eerste kwartaal van 2027 wordt gestart met de operationele uitvoering. Vervolgens wordt de werkwijze stapsgewijs verder opgebouwd en doorontwikkeld, op basis van de aanbevelingen in de quick scan die in de 2e helft van 2026 wordt opgeleverd.
		5.1.4.2	Evaluatie digitale sociale kaart, waarbij we onder meer kijken naar verbeterde bereikbaarheid van het voorveld.
		5.1.4.3	Vernieuwing van de gezamenlijke website HBEL.
5.1.5	Gehandicaptenparkeerkaart toegankelijk en betaalbaar houden.	5.1.5.1	Invoering wijziging van de legeskosten gehandicaptenparkeerkaart.
5.1.6	Passende ondersteuning bieden voor mensen die vanuit een vorm	5.1.6.1	Uitvoering geven aan het beleidsplan Bescherming & Opvang 2026-2029 in afstemming met de Regio Gooi en Vechtstreek. In 2027 werken we samen met de

	van beschermd wonen (weer) zelfstandig gaan wonen.		regiogemeenten aan de harmonisatie van de aanvraag van een briefadres, ter voorkoming van dakloosheid.
--	--	--	--

Product 5.2 Inkomensregelingen en arbeid

Speerpunten:

Lokale dienstverlening Zicht op werk

Met de komst van het Werkcentrum is het belangrijk dat de dienstverlening van het Werkcentrum aansluit op onze lokale dienstverlening vanuit Zicht op werk en andersom. De dienstverlening is complementair aan elkaar. Deze ontwikkeling gaan wij ook toepassen bij de totstandkoming van het nieuwe sociaal ontwikkelbedrijf. Het Werkcentrum richt zich op dienstverlening voor mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Zicht op werk richt zich op mensen met een middellange afstand tot de arbeidsmarkt. Het nieuwe sociaal ontwikkelbedrijf zetten wij in voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Participatiewet in balans

De Participatiewet is en wordt gewijzigd door de maatregelen genoemd in de Participatiewet in balans. Belangrijkste elementen (naast de technische wijzigingen) zijn menselijke maat, evenredigheid en maatwerk. Deze elementen zien wij ook terug in het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening en Handhaving sociale zekerheid.

Schuldhelpverlening

We hebben veel aandacht voor specifieke doelgroepen, waaronder jongeren en ondernemers. Er loopt een pilot schuldhelpverlening voor jongeren die niet in aanmerking komen voor regulier schuldhelpverlening, omdat zij geen inkomsten hebben. Voor ondernemers gaan we inzetten op preventie. Ook daar wordt een pilot voor gestart.

Samenwerking UWV

Contact leggen met het UWV om tijdig informatie uit te wisselen en trends te signaleren om gezamenlijk de inwoners zo passend mogelijk te bedienen. Daarnaast om de bestaande overeenkomst waarbij inwoners die binnen 6 weken zullen instromen in de bijstand, een warme overdracht plaatsvindt met als doel om al eerder betrokken te raken en mogelijk kunnen te voorkomen dat een inwoner instroomt

Statushouders

In 2027 zullen aanbestedingen voor WEB en Wet Inburgering plaatsvinden. Het streven is om deze twee te verbinden door deze gezamenlijk aan te besteden. Voor statushouders willen we hiermee een doorlopende leerlijn (indien nodig) ontwikkelen.

Werkervaringsplekken

Een vast speerpunt is het realiseren van werkervaringsplekken voor met name anderstaligen.

Inzet loonkostensubsidie

We zijn ons ervan bewust dat het voor werkgevers makkelijker is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen als zij voldoende ondersteund worden. Een belangrijk instrument daarbij is de loonkostensubsidie. Wij zullen waar mogelijk de inzet hiervan intensiveren.

Kindarrangement

In 2027 wordt gestart met het onderzoeken of een eigen platform voor het Kindarrangement van meerwaarde is.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.2.1	Zichtbaar en laagdrempelig toegankelijk zijn op het gebied van schuldhelpverlening, inkomensondersteuning en	5.2.1.1	Nieuwsbrieven sturen naar inwoners en ketenpartners. Met de nieuwsbrieven aan de inwoners bereiken we de bekende doelgroep. Door ook de nieuwsbrieven te sturen naar onze

	ondersteuning bij werk en participatie.		ketenpartners, bereiken we via hen eventuele nieuwe doelgroepen.
5.2.2	Duidelijke communicatie over de rechten en plichten van inwoners en de verwachtingen van ons als gemeente.	5.2.2.1	Het optimaliseren van de website maatschappelijke zaken.
		5.2.2.2	Folders maken, die we verspreiden via de vindplaatsen. Daarnaast worden de folders meegenomen door de betreffende collega's in hun gesprekken met inwoners en ketenpartners.
5.2.3	De afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen voor inwoners met een uitkering door integrale begeleiding, ontwikkeling van vaardigheden en een betere aansluiting op de vraag van werkgevers.	5.2.3.1	Doorontwikkelen naar een nieuw Regionaal Sociaal Ontwikkelbedrijf.
		5.2.3.2	Werkgevers- en werknemersdienstverlening verder vormgeven lokaal en regionaal, in het Werkcentrum. We zetten vanuit het stevige lokale team nadrukkelijk in op het bereiken van lokale werkgevers en werkzoekenden.
		5.2.3.3	Zorgen voor een goede aansluiting tussen de activiteiten van Zicht op Werk, het nieuwe Regionale Sociaal Ontwikkelingsbedrijf en het Regionaal Werkcentrum.
5.2.4	Inzetten op preventie van schulden.	5.2.4.1	Investeren in het leggen van verbindingen met de sociale basisinfrastructuur. We organiseren tenminste één keer per jaar een bijeenkomst met onze ketenpartners. We hebben in de uitvoering contactpersonen per ketenpartner. We voeren tenminste twee keer per jaar gesprekken met onze ketenpartners, vanuit de verschillende functies.
5.2.5	Maatwerk leveren.	5.2.5.1	Het dashboard Sociaal Domein doorontwikkelen.
		5.2.5.2	De wijzigingen uit de Participatiewet in balans en de Wet handhaving sociale zekerheid implementeren. We passen bij besluitvorming het evenredigheidsbeginsel en de menselijke maat toe.
		5.2.5.3	Evalueren en borgen van het werken met de doorbraak-methode.
5.2.6	Inwoners die dit nodig hebben, helpen bij het verbeteren van de taal-, reken- en digitale vaardigheid, met als doel de arbeidsmarktpositie en zelfstandigheid te vergroten.	5.2.6.1	Het aanbesteden van de Wet Educatie Beroepsonderwijs.

Product 5.3 Zorg voor jeugd

Speerpunten:

Hervormingsagenda Jeugd en Richtinggevend Kader

In 2023 is er landelijk overeenstemming bereikt over de Hervormingsagenda Jeugd. Eén van de centrale doelstellingen is om de jeugdzorg financieel houdbaar te maken. Dit moet onder andere worden bereikt door de reikwijdte van de jeugdhulpplicht te beperken. De Jeugdwet wordt zodanig aangepast dat deze zich vooral richt op jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties. Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd is het versterken van integraal werken. Dit betekent: ondersteuning bieden vanuit de leefsituatie van kind en gezin, met maatwerk dicht bij huis, en het betrekken van het eigen informele netwerk. Cruciaal hierbij is de versterking van de samenwerking met het voorveld, zoals scholen, huisartsen, wijkteams en welzijnsorganisaties, zodat niet elke jeugdvraag automatisch leidt tot inzet van jeugdzorg. Door eerder en breder te ondersteunen in het voorliggende veld, kan zwaardere hulp vaak worden voorkomen. Het Richtinggevend Kader brengt in kaart wat gemeenten, vanuit onder andere de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, kunnen doen om de toegang tot hulp en ondersteuning voor inwoners te

verbeteren. Het kader biedt daarmee een basis voor de gemeentelijke toegang, de inzet van lokale teams en de dienstverlening aan inwoners in kwetsbare en complexe situaties.

Stevige lokale teams

Het Rijk vraagt van gemeenten dat zij beschikken over sterke lokale teams waar alle inwoners terecht kunnen, met ten minste de functies van informatie en advies, lichte ondersteuning én de mogelijkheid om op te schalen naar gespecialiseerde hulp. We zijn gestart met het opbouwen van stevige lokale teams, in 2027 krijgen deze teams verder vorm.

Jeugdzorg dicht bij huis wanneer dat kan maar ook zwaardere zorg blijft

Vanuit de gedachte van de Hervormingsagenda jeugd, willen we dat kinderen zoveel als mogelijk in de thuissituatie opgroeien en dat zorg en ondersteuning nabij wordt georganiseerd. Waar mogelijk bieden we lichte ondersteuning door onze eigen ambulante begeleiders. Maar is er meer nodig, dan is passende 24/7 ambulante ondersteuning beschikbaar. Jeugdigen met meervoudige en complexe problematiek die soms aangewezen zijn op jeugdzorg Plus krijgen sinds 2024 een combinatie van ambulante begeleiding en opvang die kleinschalig is. We streven ernaar steeds de hulp zo in te zetten dan zwaardere zorg steeds minder nodig is.

Verbeteren van instroom, doorstroom en uitstroom (IDU-programma)

Samen met ketenpartners is in de Regio Gooi en Vechtstreek gewerkt aan een structurele verbetering van de jeugdhulp. Gekeken is naar wachttijden, complexe casussen en knelpunten in de hele keten. Veranderingen op één onderdeel (instroom, doorstroom of uitstroom) beïnvloeden het hele systeem. In 2027 implementeren we het gedachtengoed en de grondhouding van het IDU-programma.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

We ontwikkelen een nieuw, eenvoudiger stelsel dat eerder en beter passende hulp biedt bij onveilige of bedreigende gezinssituaties voor kinderen. De lokale uitvoeringsorganisaties van gemeenten spelen een belangrijke rol in de toepassing hiervan. Ter ondersteuning daarbij ontwikkelen we gezamenlijk een conceptuele regionale handreiking.

Regionale Educatieve Jeugd agenda

De Regionale Educatieve Jeugd Agenda (REJA) vormt het gezamenlijke kader voor samenwerking tussen onderwijs, zorg en gemeenten. Doel is om van een versnipperde aanpak te komen tot samenhangende en collectieve oplossingen en daarmee optimale ontwikkelkansen voor jeugdigen te bevorderen, met extra aandacht voor kwetsbare groepen. We stellen een regionaal advies op voor structurele inbedding van de REJA in 2027.

Doorontwikkeling van het onderwijs-jeugdarrangement

In 2026 wordt de evaluatie van het onderwijs-jeugdarrangement (OJA) in het primair onderwijs afgerond. In 2027 zetten we in op de doorontwikkeling van het OJA. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid van de inzet van het OJA op de scholen voor voortgezet speciaal onderwijs in de regio.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.3.1	Kinderen (en ouders) worden goed begeleid in het primair en voortgezet onderwijs. Uitval wordt zoveel als mogelijk voorkomen.	5.3.1.1	In 2027 geven we verder vorm aan de inzet op scholen op basis van het OJA.
		5.3.1.2	In regionaal verband onderzoeken en ontwikkelen we de inzet van het OJA op VSO scholen.
		5.3.1.3	We vertalen de Regionale Educatieve Agenda lokaal naar uitvoerbare ambities.
5.3.2	Jeugdigen groeien veilig op in de thuissituatie en zorg en ondersteuning worden zoveel als mogelijk in de omgeving van het kind georganiseerd	5.3.2.1	We implementeren de nieuwe werkwijze rond kind- en gezinsbescherming binnen onze lokale structuren.
5.3.3	Lokale vertaling Hervormingsagenda jeugd.	5.3.3.1	Doorontwikkelen van een stevig lokaal team met de focus op de expertise die nodig is voor een passend

			aanbod voor jeugd. (zie verder ook het onderdeel maatschappelijke ondersteuning).
		5.3.3.2	We implementeren het gedachtegoed van het IDU (instroom, doorstroom en uitstroom).
		5.3.3.3	We investeren in de samenwerking tussen jeugdprofessionals en externe partners zoals GGD, Versa Welzijn en gecontracteerde zorgaanbieders.

Product 5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen

Speerpunten:

Vluchtelingen en integratie

Samen met onze partners, de inburgeringsconsulenten HBEL, vrijwilligers van Vluchtelingenwerk en het Taalcafé, bekijken we hoe we nieuwe inwoners zo goed en snel mogelijk kunnen laten integreren.

Opvang statushouders

De opvang tot 1 augustus 2027 van 250 asielzoekers met een verblijfsvergunning in het voormalig ziekenhuis Tergooi, nu Craibosch, wordt begeleid door het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers). We starten de inburgering daar al voor de mensen die “gekoppeld” zijn aan de Gooise gemeenten of Eemnes. Met deze opvanglocatie geeft Laren uitvoering aan haar wettelijke taak uit de Spreidingswet. De gemeente Blaricum vangt zodoende de aan Laren gekoppelde taakstelling op.

Opvang nieuwe vluchtelingen

Om ook na 1 augustus 2027 te kunnen blijven voldoen aan onze wettelijke taak op grond van de Spreidingswet, heeft het college opdracht gegeven voor een locatiestudie ten behoeve van het realiseren van een vluchtelingenopvang. In deze studie wordt in eerste instantie, via een participatietraject, in kaart gebracht welke zorgen en kansen inwoners van Laren zien. De locatiestudie moet uiteindelijk leiden tot een shortlist van drie locaties, waarover het college vervolgens een besluit zal nemen. Na het besluit over de shortlist volgt een nieuwe participatieronde met inwoners en nauw betrokkenen over de keuze voor een definitieve locatie. Het college besluit na deze ronde over de definitieve omvang en locatie voor de opvang van vluchtelingen.

Integratie (inburgering)

We gaan de taaltrajecten inburgering in 2027 aanbesteden. Daarbij spelen participatie en werk een belangrijke rol. De aanbesteding doen we binnen de regio Gooi en Vechtstreek.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.4.1	Het continueren van de huidige inzet binnen dit dossier. Daarmee is sprake van het coördineren, onderzoeken en uitvoeren van een mogelijk BEL brede vluchtelingenaanpak. Hieronder valt het coördineren van mogelijk toekomstige COA locaties, het continueren van de huidige opvang voor Oekraïense vluchtelingen en het geven van uitvoering aan (lokale) wetgeving zoals de spreidingswet.	5.4.1.1	Middels een locatiestudie komen tot bestuurlijke besluitvorming over een locatie van een asielopvang na de periode van 1 augustus 2027.
5.4.2	Statushouders zo snel mogelijk integreren door taalles en participatie.	5.4.2.1	Het aanbesteden van de (duale) leerroutes van de Wet Inburgering.
		5.4.2.2	Zo snel mogelijk na huisvesting starten met participatie richting werk.

Betrokkenheid verbonden partijen

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Maatschappelijke zaken HBEL (ondergebracht bij de gemeente Huizen)

De Gemeenschappelijke Regeling HBEL is een centrumgemeenteconstructie. Uitvoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, het leerlingenvervoer, de inburgering en de schuldhulpverlening vindt plaats door medewerkers van de gemeente Huizen.

Regio Gooi en Vechtstreek

Door de Regio Gooi en Vechtstreek worden specifieke gemeentelijke taken binnen het sociaal domein uitgevoerd. Binnen de GR regio Gooi en Vechtstreek is de inkoop en het contractbeheer van de individuele Wmo voorzieningen en Jeugdzorg georganiseerd. Ook wordt in de regio samengewerkt op het snijvlak van zorg en veiligheid, zoals bijvoorbeeld bij bescherming en opvang. Tevens voert de regio Veilig Thuis uit en is Jeugd & Gezin hier ondergebracht als Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (samenvoeging van Jeugdgezondheidszorg, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Regionaal Bureau Leerplichtzaken).

Tomin

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorziening Tomingroep' voorziet in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. De hoofddoelstelling is het aanbieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan personen die kunnen en willen werken, maar die door een vorm van beperking of persoonlijke oorzaak geen kans hebben op een baan in het reguliere bedrijfsleven.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
5. Meedoen in Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 5.1	1.992	2.507	2.542	2.398	1.687	1.675
Maatschappelijke ondersteuning						
Baten	-160	-50	-50	-122	-122	-122
Lasten	2.152	2.557	2.592	2.520	1.809	1.797
PRODUCT 5.2	1.172	1.350	1.037	975	931	930
Inkomensregelingen en arbeid						
Baten	-2289	-2.094	-2.330	-2.379	-2.474	-2.527
Lasten	3.462	3.444	3.367	3.354	3.405	3.457
PRODUCT 5.3 Zorg voor jeugd	3.485	3.502	4.197	4.318	4.319	4.319
Baten	-46	-9	-9	-9	-9	-9
Lasten	3.531	3.511	4.206	4.326	4.327	4.327
PRODUCT 5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen	2	39				
Baten	-74	-1.341	-50	-50	-50	-50
Lasten	76	1.380	50	50	50	50
Saldo programma	6.651	7.398	7.776	7.691	6.937	6.924

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Omschrijving	Baten	Bedragen x € 1.000,-	
		Lasten	Saldo
PRODUCT 5.1 Maatschappelijke ondersteuning	0	34	34
Autonome wijzigingen	0	31	31
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	2	2
PRODUCT 5.2 Inkomensregelingen en arbeid	-236	-69	-305
Autonome wijzigingen	0	41	41
Structurele gevolgen uit najaarsnota	-236	-110	-346
PRODUCT 5.3 Zorg voor jeugd	0	685	685
Autonome wijzigingen	0	132	132
Structurele gevolgen uit najaarsnota	0	553	553
PRODUCT 5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen	1.291	-1.330	-39
Autonome wijzigingen	0	0	0
Structurele gevolgen uit najaarsnota	1.291	-1.330	-39

Toelichting financiële mutaties

Naast de onderstaande begrotingsaanpassingen zijn er nog overige wijzigingen doorgevoerd. Hieronder vallen onder andere een aantal technische wijzigingen om de begroting op orde te brengen, inclusief een aantal budgetneutrale verschuivingen. Vanuit de kaderbrief zijn afspraken gemaakt over de indexatie van subsidies. Deze indexaties zijn ook verwerkt in de begroting conform de gemaakte afspraken in de kaderbrief. Uit het coalitieakkoord 2026-2030 zijn middelen vrijgemaakt voor de cultuurcoördinator.

Autonome wijzigingen	Bedragen x € 1.000,-	
	Saldo	S/I
Budget verhogen kwijtscheldingen	36	S
<i>Door de toetreding van Eemnes tot de belastingsamenwerking met Huizen, dalen de uitvoerkosten voor de drie gemeenten. Daarbij zien we een stijging van de kwijtscheldingskosten die nu te laag is begroot.</i>		
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027	171	S
<i>De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.</i>		
Structurele gevolgen uit najaarsnota	Saldo	S/I
Aframing huidige raming	-30	S
<i>Technische wijziging: Dient structureel gecorrigeerd te worden, is per abuis in 2022 structureel begroot. Betreft opvang Oekraïners.</i>		
Aframing tbv Jeugd & Ouderenfonds	-32	S
<i>Technische wijziging: Hierbij wordt het budget "Minimabeleid" afgeraamd ten behoeve van de inzet voor Jeugd & Ouderenfonds. Dit is een budgetneutrale wijziging.</i>		
Bijraming Jeugd & Ouderenfonds	32	S
<i>Technische wijziging: Binnen Minimabeleid is een nieuwe raming opgenomen voor het Jeugd & Ouderenfonds. Dit is een budgetneutrale mutatie.</i>		
bijstelling verhoging uitvoeringskosten HBEL jeugd ingroei	-138	S

We gaan ervanuit dat de groei van uitvoeringskosten niet direct op 100% zit, maar dat een ingroei van 80% voor jaarschijf 2027 de praktijk zal zijn.

BUIG inkomsten	-236	S
<i>Bijraming verwachte Buiginkomsten. Deze verhoging is direct terug te voeren op een combinatie van landelijk beleid, macro-economische indexering en de landelijke herverdeel effecten. Omdat Laren een relatief stabiel uitkeringsvolume heeft, zijn de uitkomsten gunstig voor Laren.</i>		
HBEL apparaatskosten	29	S
<i>Vanaf 2027 stijgt de bijdrage aan gemeente Huizen voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein. De stijging wordt met name veroorzaakt door hogere personeelskosten en wijzigingen in de formatie en wijzigingen als gevolg van de regulier vastgestelde verdeelsleutel. Een deel van de hogere bijdrage wordt gedekt binnen bestaande structurele budgetten. Voor de structurele inbedding van Zicht op Werk wordt een deel gedekt uit het participatiebudget. Voor de uitvoering van de Wet Inburgering is een deel dekking uit het uitvoeringsbudget Wet Inburgering beschikbaar. Wel neemt de bijdrage aan de Sociale Recherche met € 10.959 toe als gevolg van de overdracht van de handhavingstaak. De resterende structurele lasten zijn reguliere stijgingen van salarislasten.</i>		
HBEL uitvoeringskosten Jeugd	692	S
<i>De bijdrage aan gemeente Huizen voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein wordt voor 2027-2030 geactualiseerd. De wijziging wordt voornamelijk veroorzaakt door ontwikkelingen binnen de Jeugdzorg en een correctie van de bestaande begrotingsstand. Wij verwachten hogere kosten dan begroot voor ambulante jeugdhulp, begeleiding & verzorging en behandelingsgerichte dagbesteding. De toename van ambulante jeugdhulp is grotendeels te verklaren door een hogere instroom binnen jeugdhulp in het algemeen.</i>		
HBEL uitvoeringskosten P-wet	-167	S
<i>De bijdrage aan gemeente Huizen voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein wordt voor 2027-2030 geactualiseerd. De wijziging wordt voornamelijk veroorzaakt door ontwikkelingen binnen participatie en bijstandverlening en een correctie van de bestaande begrotingsstand. Op basis van de laatste prognose zien we een stijging van de kosten van verstrekte bijstandsuitkeringen. Daar staan verhoogde inkomsten vanuit het Rijk tegenover.</i>		
HBEL uitvoeringskosten P-wet	57	S
<i>De bijdrage aan gemeente Huizen voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein wordt voor 2027-2030 geactualiseerd. De wijziging wordt voornamelijk veroorzaakt door ontwikkelingen binnen schuldhulpverlening, minimabeleid en een correctie van de bestaande begrotingsstand. We zagen al een stijging bij de jaarrekening, deze is nu doorvertaald naar de begroting.</i>		

Programma 6 De algemene inkomsten en uitgaven van Laren

Visie

Een gezonde financiële positie en een krachtige organisatie zijn voorwaarden om de ambities van Laren waar te maken. Wij voeren een weloverwogen en toekomstgericht financieel beleid, waarbij structurele lasten en beschikbare middelen met elkaar in evenwicht blijven. Daarbij houden wij oog voor de betaalbaarheid voor inwoners en investeren wij alleen wanneer maatschappelijke meerwaarde en financiële haalbaarheid aantoonbaar zijn.

Wij werken aan een professionele, betrouwbare en wendbare organisatie die in staat is om uitvoering te geven aan maatschappelijke opgaven. Door samenwerking binnen de BEL-organisatie, versterking van digitale dienstverlening, informatieveiligheid en risicobeheersing zorgen wij ervoor dat de gemeentelijke dienstverlening ook in de toekomst van hoge kwaliteit blijft.

Product 6.1 Algemene uitkering

Speerpunten:

De algemene uitkering uit het gemeentefonds vormt een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente en biedt financiële ruimte voor de uitvoering van gemeentelijke taken. De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de actuele verdeelmaatstaven en de uitkomsten van de mei-, september- en decembercirculaire van het Rijk.

De gemeente heeft beperkte invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Het uitgangspunt is daarom een zo realistisch mogelijke raming op basis van de meest recente inzichten en informatie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Herverdeling gemeentefonds

Het Rijk heeft aangekondigd dat aanvullend onderzoek nodig is naar de herziening van de verdeling van het gemeentefonds. Daarom wordt het huidige ingroeipad naar het nieuwe verdeelmodel voor de jaren 2027 en 2028 bevroren. De bedragen worden in deze periode wel geïndexeerd.

De gevolgen van toekomstige aanpassingen voor de verdeling van de middelen zijn nog onzeker. Vooral nog wordt uitgegaan van de bestaande systematiek. Daarnaast zijn enkele technische aanpassingen doorgevoerd in de verdeelmaatstaven, waaronder een actualisatie van de maatstaf lage inkomens en de aansluiting van de rekentarieven op de gemiddelde OZB-tarieven. De financiële effecten hiervan zijn beperkt. Een eventuele volgende stap in de herverdeling is voorzien per 1 januari 2029.

Doelstellingen:

De hoogte van de algemene uitkering ligt grotendeels buiten de invloed van de gemeente. Daarom zijn er voor dit product geen doelen geformuleerd.

Product 6.2 Belastingen

Speerpunten:

Gemeentelijke belastingen

Gemeentelijke belastingen vormen een belangrijke eigen inkomstenbron van de gemeente en dragen bij aan de financiering van de gemeentelijke dienstverlening en voorzieningen. De opbrengsten worden, met uitzondering van enkele bestemmingsheffingen, ingezet als algemene dekkingsmiddelen voor de uitvoering van de taken en ambities binnen de verschillende programma's van de begroting.

De gemeente streeft naar een evenwichtige ontwikkeling van de lokale lasten, waarbij rekening wordt gehouden met de betaalbaarheid voor inwoners en ondernemers, de financiële positie van de gemeente en de kwaliteit van de gemeentelijke voorzieningen. Waar mogelijk worden tariefsaanpassingen beperkt en aangesloten bij de ontwikkeling van kosten en inflatie.

Een bijzondere positie binnen de gemeentelijke belastingen wordt ingenomen door de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Deze heffingen hebben een specifiek doel en mogen uitsluitend worden gebruikt voor het

dekken van de kosten die samenhangen met de uitvoering van de betreffende wettelijke taken. De opbrengsten van de rioolheffing worden ingezet voor het beheer, onderhoud en de vervanging van de gemeentelijke rioleringsvoorzieningen. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing worden aangewend voor de inzameling, verwerking en afvoer van huishoudelijke afvalstoffen.

De ontwikkeling van de belastingopbrengsten wordt jaarlijks beoordeeld in samenhang met de verwachte kostenontwikkelingen, de areaaluitbreiding en de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Hiermee wordt gestreefd naar een stabiele en realistische opbrengstraming binnen de begroting. Een nadere toelichting op de verschillende lokale heffingen, de gehanteerde uitgangspunten en de tarieven is opgenomen in de paragraaf [Lokale heffingen](#). Daar wordt tevens ingegaan op de mate van kostendekkendheid van de bestemmingsheffingen en de ontwikkeling van de lokale lastendruk voor inwoners en bedrijven.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
6.2.1	Zorgen voor kostendekkende tarieven en transparante kostenverrekening.	6.2.1.1	Actualiseren van kostprijsberekeningen en monitoren van kostendekkende tarieven.
6.2.2	Vergroten van bijdragen van bezoekers, gebruikers en ontwikkelende partijen	6.2.2.1	Wij geven Huizen, als uitvoerder van de belastingheffing, opdracht de mogelijkheden in kaart te brengen, inclusief een inschatting van de kosten en opbrengsten.
		6.2.2.2	Wij werken een projectopdracht uit voor het opstellen van een businesscase voor de heffing en inning van precario.

Product 6.3 Overhead

Speerpunten:

De overheadkosten van de gemeente worden via de BEL Combinatie aan de gemeente doorbelast op basis van de afspraken die zijn vastgelegd in de geldende dienstverleningsovereenkomst (DVO). Deze kosten hebben betrekking op de ondersteuning van de primaire gemeentelijke processen en omvatten onder meer bedrijfsvoering, personeels- en organisatieontwikkeling, informatisering en automatisering, financiële dienstverlening, juridische advisering, communicatie, facilitaire ondersteuning, huisvesting en management. De inzet van deze ondersteunende functies is essentieel voor een kwalitatief hoogwaardige, rechtmatige en doelmatige uitvoering van de gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden. Daarmee levert de overhead een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen, het beheersen van bedrijfsvoeringsrisico's en het waarborgen van een toekomstbestendige en wendbare organisatie.

Door de overhead centraal te organiseren binnen de BEL Combinatie worden schaalvoordelen benut, kennis gebundeld en de continuïteit van de dienstverlening gewaarborgd. Dit draagt bij aan een efficiënte bedrijfsvoering en een effectieve ondersteuning van het gemeentebestuur en de uitvoerende organisatie.

Doelstellingen:

Laren voert een financieel solide en toekomstbestendig beleid waarbij voorzieningen worden behouden en lasten eerlijk worden verdeeld.

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
6.3.1	Transparante toerekening van overheadkosten	6.3.1.1	Ontwikkelen en implementeren van een transparante verdeelsystematiek voor overheadkosten op basis van objectieve criteria.

Product 6.4 Treasury en Resultaat

Speerpunten:

Treasury draagt bij aan een gezonde en duurzame financiële positie van de gemeente Laren. Het treasurybeleid is gericht op het doelmatig beheren van financiële middelen, het beheersen van financiële risico's en het

waarborgen van voldoende liquiditeit voor de uitvoering van gemeentelijke taken en maatschappelijke opgaven.

De gemeente voert haar treasuryactiviteiten uit binnen de wettelijke kaders en de gemeentelijke financiële verordening. Hierbij staan een prudent financieel beleid, risicobeheersing en het beschermen van publieke middelen centraal. Het aantrekken en uitzetten van financiële middelen vindt plaats tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, waarbij risico's ten aanzien van rente, liquiditeit en financiering zorgvuldig worden beheerst.

Door een adequaat liquiditeitsbeheer en een actieve monitoring van kasstromen wordt ervoor gezorgd dat de gemeente op elk moment aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Daarmee levert treasury een belangrijke bijdrage aan de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening en aan een financieel stabiele organisatie.

Het resultaat binnen dit taakveld wordt voornamelijk bepaald door renteontwikkelingen, financieringsbehoeften, investeringsniveaus en de omvang van beschikbare liquiditeiten. De gemeente streeft naar een stabiel en voorspelbaar financieel resultaat, passend binnen een solide meerjarig financieel perspectief.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
6.4.1	Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.	6.4.1.1	We beheersen renterisico's met gespreide leningen en waarborgen liquiditeit via actief kasbeheer. Dit monitoren we door middel van rapportages.
6.4.2	Beheersen van financiële risico's en versterken van de gemeentelijke weerbaarheid	6.4.2.1	De strategische financiële risico's zijn jaarlijks geactualiseerd en voorzien van een beheersmaatregel.
		6.4.2.2	De weerstandsratio blijft gedurende de gehele bestuursperiode minimaal op het door de raad vastgestelde niveau.
		6.4.2.3	Financiële risico's worden minimaal twee keer per jaar gerapporteerd aan college en raad.
		6.4.2.4	Van de geïdentificeerde financiële risico's is de ontwikkeling van het risicoprofiel (verbeterd, stabiel of verslechterd) inzichtelijk.
6.4.3	Financieel zorgvuldig afwegen van nieuwe investeringen en structurele uitgaven.	6.4.3.1	Uitvoeren van een integrale financiële toets op alle nieuwe investeringen en structurele uitgaven, waarbij de effecten op de begroting, de kapitaallasten en de financiële positie van de gemeente inzichtelijk worden gemaakt.

Betrokkenheid verbonden partijen

Belastingsamenwerking Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren

De uitvoering van de gemeentelijke belastingheffing en -invordering voor de gemeenten Blaricum en Laren is sinds 2023 ondergebracht bij de belastingsamenwerking van de gemeente Huizen. Deze samenwerking draagt bij aan een efficiënte, kwalitatief hoogwaardige en toekomstbestendige uitvoering van de belastingtaken.

Met ingang van 2027 sluit ook de gemeente Eemnes zich aan bij deze samenwerking. Door de uitbreiding van de samenwerking wordt verdere schaalvergroting gerealiseerd, waarmee de continuïteit, dienstverlening en doelmatigheid van de belastinguitvoering worden versterkt. De gemeenten blijven verantwoordelijk voor hun eigen belastingbeleid en tarieven, terwijl de uitvoering centraal door de belastingsamenwerking wordt verzorgd.

Een nadere toelichting op de belastingsamenwerking Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren is opgenomen in de paragraaf [Verbonden partijen](#).

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PRODUCT 6.1 Algemene uitkering	-19.231	-19.172	-20.223	-19.749	-19.350	-19.743
Baten	-19.231	-19.172	-20.223	-19.805	-19.406	-19.799
Lasten	-	0	0	56	56	56
PRODUCT 6.2 Belastingen	-5.259	-6.262	-6.634	-6.756	-6.910	-7.082
Baten	-5.975	-6.887	-7.194	-7.316	-7.470	-7.642
Lasten	716	624	560	560	560	560
PRODUCT 6.3 Overhead	5.784	6.213	6.548	6.520	6.520	6.520
Baten	-3	0	0	0	0	0
Lasten	5.788	6.213	6.548	6.520	6.520	6.520
PRODUCT 6.4 Treasury en resultaat	1.219	-221	-114	-120	-123	-195
Baten	-302	-342	-331	-319	-319	-319
Lasten	1.521	121	217	199	196	124
PRODUCT 6.5 TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES			-614			
Baten		0	-614	0	0	0
Lasten		0	0	0	0	0
Saldo programma	-17.487	-19.443	-21.037	-20.106	-19.863	-20.500

Overzicht mutaties op hoofdlijnen

Bedragen x € 1.000,-			
Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
PRODUCT 6.1 Algemene uitkering	-969	0	-969
Autonome wijzigingen	-969	0	-969
PRODUCT 6.2 Belastingen	-186	-65	-251
Autonome wijzigingen	-186	-65	-251
PRODUCT 6.3 Overhead	0	329	329
Autonome wijzigingen	0	238	238
Nieuw beleid	0	20	20
Onontkoombare ontwikkelingen	0	71	71
PRODUCT 6.4 Treasury en resultaat	0	194	194

Autonome wijzigingen	0	194	194
PRODUCT 6.5 TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES	-614	0	-614
Autonome wijzigingen	-388	0	-388
Nieuw beleid	-226	0	-226

Toelichting financiële mutaties

Bedragen x € 1.000,-		
Autonome wijzigingen	Saldo	S/I
	-52	I
<i>De opbrengst van de OZB woningen is geïndexeerd met 2,5% en er is rekening gehouden met areaaluitbreiding.</i>		
	-110	S
<i>De begrote opbrengst voor OZB niet-woningen gebruikers zijn geïndexeerd met 2,5% in lijn met de kaderbrief.</i>		
Actualisatie kapitaallasten	77	I
<i>Actualisatie kapitaallasten</i>		
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2027	170	S
<i>De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2027 per saldo met 0,605 miljoen euro. Deze stijging wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de verschillende programma's en producten. Hierdoor wijzigt de aan dit product toegerekende kostenbijdrage.</i>		
effect meicirculaire 2026	-1.024	S
<i>Dit meerjarig effect op de algemene uitkering volgt uit de verwerking van de meicirculaire, zie ook de raadsinformatiebrief.</i>		
meerjarig effect september circulaire 2025	55	S
<i>Dit meerjarig effect op de algemene uitkering volgt uit de septembercirculaire 2025.</i>		
toename rentekosten	130	S
<i>Als gevolg van de begrote stijging investeringen in met name onderwijs is het noodzakelijk ook rekening te houden met hogere rentekosten.</i>		
Uitvoerkosten belastingsamenwerking Huizen	-65	S
<i>Door de toetreding van Eemnes tot de belastingsamenwerking met Huizen, dalen de uitvoerkosten voor de drie gemeenten. Daarbij zien we een stijging van de kwijtscheldingskosten die nu te laag is begroot.</i>		
verduurzaming de Biezem onttrekk. alg res	-388	I
<i>Naar aanleiding van het genomen besluit begroten we een onttrekking vanuit de algemene reserve in het kader van de verduurzaming van zwembad de Biezem</i>		
Vpb	39	S
<i>Als gevolg van geplande opbrengsten grondverkoop wordt er rekening gehouden met structurele kosten vennootschapsbelasting.</i>		
Nieuw beleid	Saldo	S/I
inzet coalitie	-226	I
<i>dekking voor de incidentele activiteiten vanuit de reserve sterke samenleving</i>		
Onontkoombare ontwikkelingen	Saldo	S/I
Structurele gelden WOO	71	S

De WOO is één van de projecten die binnen de BEL Combinatie wordt opgepakt voor de drie gemeenten. De WOO is in de plaats gekomen van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Ook binnen deze wet geldt dat er nog informatieverzoeken kunnen worden gedaan en er zijn richtlijnen voor een transparantere overheid. Dat betekent dat we meer documenten en nota's publiceren en dat ook duidelijker wordt hoe de beslissingen daarover tot stand komen.

Voor de implementatie is er binnen de Algemene Uitkering geld beschikbaar gesteld. Het geld besteden we bijvoorbeeld aan inhuur van medewerkers, advisering, aanpassing van systemen en licenties. Hierin kunnen we nu een indicatie maken van de structurele kosten binnen de BEL. Voor het jaar 2026 dekken we de kosten uit de reserve WOO.

2. Paragrafen

Inleiding

De voorgeschreven paragrafen geven een “dwarsdoorsnede” van de begroting. Het doel van de paragrafen is de raad in staat te stellen een aantal wezenlijke beleidslijnen vast te stellen en de uitvoering op hoofdlijnen te controleren. De paragrafen richten zich op de (beheers)onderwerpen die vooral belangrijk zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met de paragrafen heeft de raad een extra instrument (naast de programma's) om de uitvoering te kunnen controleren.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wet Open Overheid
- IHP Onderwijs

Lokale heffingen

Algemeen

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een overzicht van de lokale heffingen en daarmee meer inzicht is daarom van belang voor de raad.

Geraamde inkomsten

De lokale heffingen bestaan uit de OZB-belasting, precariobelasting, baatbelasting, rioolheffing, afvalstoffenheffing, graf- en begraafrechten, toeristenbelasting en verschillende leges. In onderstaande tabel zijn de begrote opbrengsten (baten) van de verschillende heffingen gepresenteerd.

Inkomsten lokale heffingen	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omschrijving inclusief taakveld	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Leges burgerzaken (0.2)	-274.330	-274.330	-274.330	-144.500	-144.500
OZB woningen (0.61)	-5.050.000	-5.192.610	-5.314.949	-5.468.859	-5.640.859
OZB niet-woningen (0.62)	-1.853.472	-1.901.374	-1.901.374	-1.901.374	-1.901.374
Precariobelasting (0.64)	-21.218	-21.218	-21.218	-21.218	-21.218
Hondenbelasting (0.64)	-78.507	-78.507	-78.507	-78.507	-78.507
Leges vergunningen A.P.V. (1.2)	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Leges verkeer, vervoer en waterstaat (2.1)	-40.800	-40.800	-40.800	-40.800	-40.800
Marktgelden (3.3)	-42.230	-42.230	-42.230	-42.230	-42.230
Kapvergunningen (5.7)	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
Rioolheffing (7.2)	-1.795.050	-1.962.053	-2.143.313	-2.066.519	-2.077.699
Afvalstoffenheffing (7.3)	-1.932.286	-2.081.527	-2.105.746	-2.109.335	-2.109.335
Graf- en begraafrechten (7.5)	-67.000	-62.000	-62.000	-62.000	-62.000
Leges bestemmingsplannen (8.1)	-20.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-712.552	-1.112.552	-1.112.552	-1.112.552	-1.112.552
Leges welstandtoezicht (8.3)	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
Overige leges en heffingen	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500	-7.500
Totaal inkomsten	-11.954.945	-12.866.701	-13.194.519	-13.145.394	-13.328.574

Beleid lokale heffingen

Voor de hoogte van tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

1. Waar mogelijk kostendekkendheid van tarieven en leges;
2. De tarieven en leges waarbij niet wordt vastgehouden aan het principe van kostendekkendheid mogen niet meer stijgen dan de aanpassing voor de inflatiecorrectie en/of aanpassing van wettelijke tarieven.

Inflatiepercentage

Daar waar in deze paragraaf wordt gesproken over het inflatiepercentage is uitgegaan van het bij de kadernota opgenomen percentage van 2,5%.

Leges

Leges zijn de heffingen, die de gemeente in rekening brengt voor door haar verleende diensten. De burger betaalt alleen leges als de gemeente daarvoor een specifieke dienst heeft verleend. Omdat de gemeente geen onderneming is met een winsttoegmerk mag de opbrengst van alle leges niet meer zijn dan de daarvoor gemaakte kosten. Let wel, dit geldt voor het totaal van alle leges en niet voor iedere individuele post.

Voor alle heffingen die worden geëgaliseerd met een voorziening of reserve wordt de individuele kostendekkendheid aangetoond.

Overzicht diverse heffingen op hoofdlijnen

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De OZB is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2027 is rekening gehouden met een compensatie voor de verwachte waardeontwikkeling van woningen (+2%) en niet-woningen (0%), welke via tariefaanpassing geneutraliseerd wordt, en de inflatiecorrectie ad +2,5%. In de tabel hieronder zijn de voorlopige tarieven ten opzichte van het voorgaande belastingjaar gepresenteerd.

Tarieven onroerendezaakbelasting	Begroting 2026	Begroting 2027	Vershil in percentage
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,3012%	0,3006%	-0,20%
Eigenarenbelasting woningen	0,0902%	0,0892%	-1,09%
Eigenarenbelasting niet-woningen	0,4028%	0,4020%	-0,20%

Op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) worden elk jaar alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De resultaten van die waardering komen eind 2026 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Aan bovenstaande percentages kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Afvalstoffenheffing

De geraamde inkomsten voor 2027 bedragen € 2.081.527. Bij de tariefberekening van de heffing wordt gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. Bij een 100% kostendekkendheid zijn de inkomsten gelijk aan de kosten. De kosten bestaan uit onder andere het ophalen van huisvuil en klein chemisch afval, zwerfafval en de toerekening van de overhead, uren BEL-Combinatie en de btw.

Tarief afvalstoffenheffing

We zijn genooddaakt om het tarief verder te laten stijgen dan de in de kosten verwerkte inflatiepercentage om een volledige kostendekkende afvalstoffenheffing te realiseren. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de GAD lasten en door de toerekening van de BTW op de lasten. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de afvalstoffenheffing in 2027:

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2026	Begroting 2027	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 289,80	€ 307,29	6,03%
Meerpersoonshuishouden	€ 426,06	€ 451,77	6,03%

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omschrijving inclusief taakveld	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten zwerfafval (2.1)	-	-	-	-	-
Lasten afval (7.3)	1.545.721	1.560.641	1.575.105	1.578.071	1.578.071
BTW (21%)	333.632	346.287	350.491	351.114	351.114
Netto kosten (excl. uren en overhead)	1.879.353	1.906.928	1.925.596	1.929.185	1.929.185
Uren BEL-combinatie (2.1)	-	-	-	-	-
Uren BEL-combinatie (7.3)	34.647	79.989	85.541	85.541	85.541
Kwijtscheldingen (6.3)	50.000	86.252	86.252	86.252	86.252
Toerekening overhead	8.357	8.357	8.357	8.357	8.357
Totale kosten (incl. uren en overhead)	1.972.358	2.081.527	2.105.746	2.109.335	2.109.335
Opbrengsten zwerfafval (2.1)	-	-	-	-	-
Opbrengsten afvalstoffenheffing (7.3)	-1.932.286	-2.081.527	-2.105.746	-2.109.335	-2.109.335
Overige opbrengsten en leges (7.3)	-	-	-	-	-
Totale inkomsten	-1.932.286	-2.081.527	-2.105.746	-2.109.335	-2.109.335
Resultaat voor mutaties res./voorz.	40.072	-	-	-	-
Dekkingspercentage voor mutaties	98%	100%	100%	100%	100%
Mutatie Voorziening (V.93208)	-	-	-	-	-
Resultaat na mutaties res./voorz.	40.072	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutaties	98%	100%	100%	100%	100%

Rioolheffing

De begrote inkomsten (heffingen en leges) voor 2027 bedragen € 1.962.053. Bij de tariefberekening van de heffing wordt net als bij de afvalstoffenheffing gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. De kosten bestaan uit straatreiniging (50%), onderhoud riolering, kapitaallasten (m.n. voortkomende uit project Laren Regenklaar) en de toerekening van de overhead, uren BEL-combinatie en de btw.

Tarief rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing gaat in 2027 met 3,50% omhoog. Omdat vorig jaar al een flinke tariefstijging heeft plaatsgevonden en voor 2027 opnieuw een stijging van 7,42% te verwachten zou zijn is ervoor gekozen om de tariefstijging te beperken. Vanuit de rioolvoorziening zal een onttrekking gedaan worden om de kostendekkendheid sluitend te krijgen.

De stijging heeft met name te maken met het gereedkomen van de grotere investeringen in Laren Regenklaar, hierdoor beginnen de kapitaallasten de komende jaren op te lopen. Daarnaast is er ook een stijging in de onderhoudskosten van de riolering. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de rioolheffing in 2027.

Tarieven rioolheffing	Begroting 2026	Begroting 2027	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 226,16	€ 234,08	3,50%
Meerpersoonshuishouden	€ 387,34	€ 400,90	3,50%
Bedrijven	€ 387,34	€ 400,90	3,50%

Kostendekkendheid rioolheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid rioolheffing	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Omschrijving inclusief taakveld	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
50% Lasten straatreiniging (2.1)	135.036	138.012	138.012	138.012	138.012
Kapitaallasten riolering (7.2)	592.719	633.080	696.404	732.938	742.178
Overige lasten riolering (7.2)	423.318	515.541	540.541	440.541	440.541
BTW (21%)	321.427	353.432	371.980	358.652	360.592
Netto kosten (excl. uren en overhead)	1.472.500	1.640.065	1.746.937	1.670.143	1.681.323
50% Uren BEL-combinatie (2.1)	70.061	75.816	75.816	75.816	75.816
Uren BEL-combinatie (7.2)	113.064	124.151	124.151	124.151	124.151
Toerekening overhead	196.409	196.409	196.409	196.409	196.409
Totale kosten (incl. uren en overhead)	1.852.034	2.036.441	2.143.313	2.066.519	2.077.699
Opbrengsten rioolheffing (7.2)	-1.795.050	-1.962.053	-2.143.313	-2.066.519	-2.077.699
Overige opbrengsten en leges (7.2)	-	-	-	-	-
Totale inkomsten	-1.795.050	-1.962.053	-2.143.313	-2.066.519	-2.077.699
Resultaat voor mutaties res./voorz.	56.984	74.388	-	-	-
Dekkingspercentage voor mutaties reserves/voorziening	97%	96%	100%	100%	100%
Mutatie voorziening (V.93202)	-16.000	-74.388	-	-	-
Resultaat na mutaties res./voorz.	40.984	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutaties	98%	100%	100%	100%	100%

Leges burgerzaken

De geraamde inkomsten voor 2027 bedragen € 289.330. Onder de leges worden rechten geheven ter zake van het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten, genoemd in de verordening en de daarbij behorende tarieventabel. Voor het verstrekken van paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen moet de gemeente aan het Rijk of de RDW een vergoeding afdragen.

De leges zijn grotendeels geüniformeerd in BEL-verband. Uitgangspunt is om een redelijke mate van kostendekkendheid te bereiken. Overigens kan door de wettelijke (maximum)tarieven voor paspoorten en rijbewijzen dit lastig bereikt worden. Voorts is er ook sprake van serviceverlening (openingstijden) aan de burgers die niet noodzakelijk één-op-één verband houdt met het aantal klanten. Ook de beveiligingseisen (minimaal twee medewerkers achter de balie) maken het lastig alle kosten in het tarief door te berekenen. Overige belastingen en leges (burgerzaken, WABO-leges) worden zoveel mogelijk kostendekkend berekend. De kostendekkendheid van de WABO leges wordt uitgewerkt volgens de VNG-systematiek.

Precario bovengrondse bouwwerken/gebruik openbare ruimte

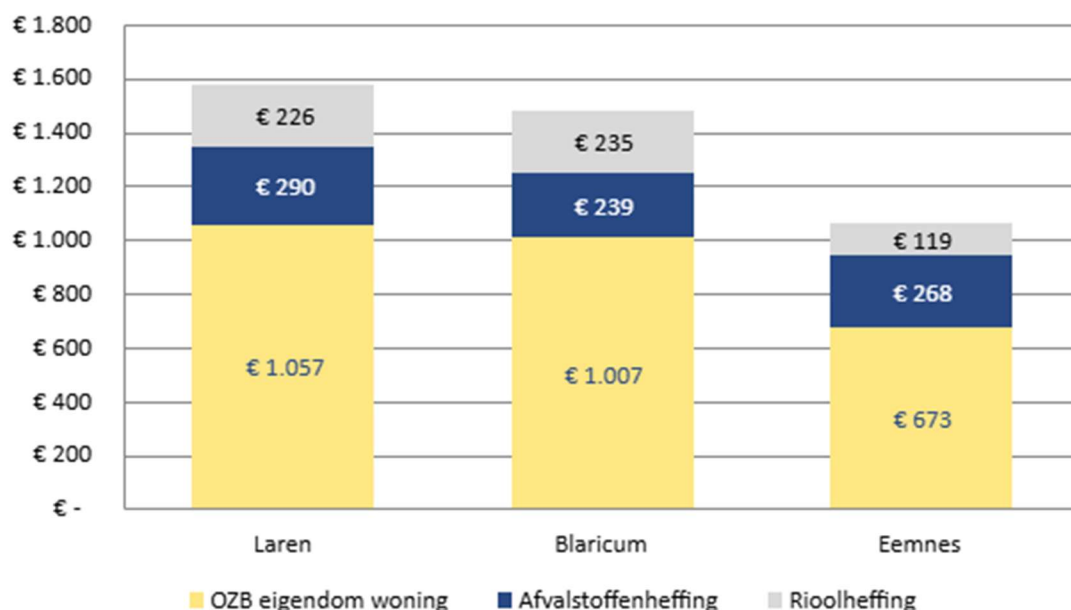
De tarieven precario bovengronds zijn met het inflatiepercentage verhoogd. De tarieven blijven echter na afronding op gehele bedragen gelijk aan voorgaand jaar.

Lokale lastendruk

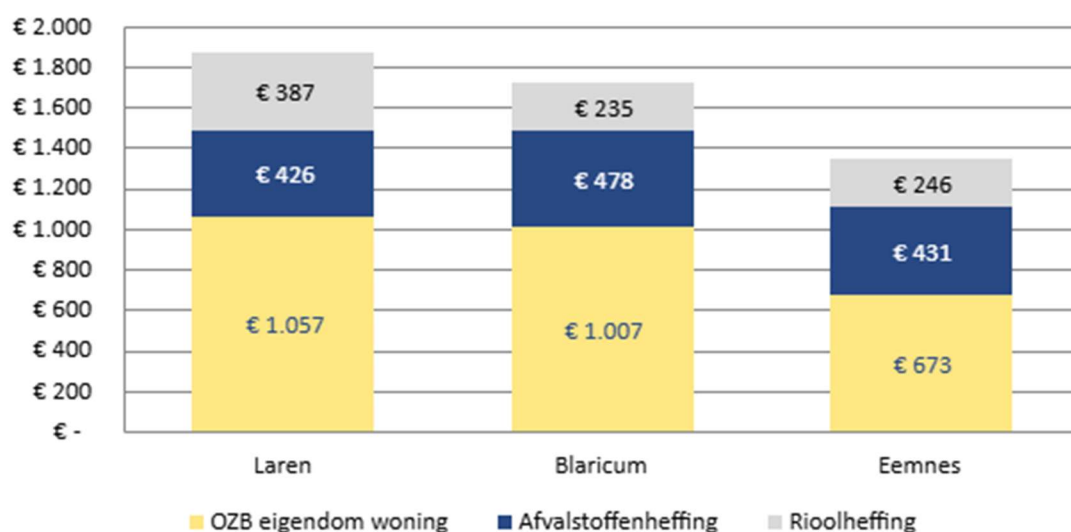
Om de lokale lastendruk te berekenen is uitgegaan van de tarieven zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. De OZB is berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente. De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Laren bedraagt € 993.000 in 2026. Door daarbovenop de geschatte waardestijging van 2% mee te nemen wordt de gemiddelde WOZ-waarde geschat op € 1.012.860 voor belastingjaar 2027. Met deze gegevens kan een reële vergelijking met vorig jaar worden gemaakt. Uit

onderstaande grafieken blijkt dat de lokale woonlasten in Laren in 2027 hoger liggen dan de lasten in Blaricum en Eemnes.

Lokale lastendruk eenpersoonshuishouden

Lokale lastendruk meerpersoonshuishouden

NB: Per individueel huishouden kan door verschillende factoren een afwijkend beeld ontstaan.

Kwijtscheldingsbeleid

Indien de aanslag tot het juiste bedrag is opgelegd, maar de burger om financiële redenen niet in staat is de aanslag te voldoen, kan om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen worden verzocht. Als raad heeft u hiervoor aangewezen de zogenaamde onontkoombare belastingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting. Gemeenten kunnen beperkt een eigen beleid voeren bij het verlenen van kwijtschelding. In nagenoeg alle gemeenten, evenals in Laren, wordt het meest ruimhartige beleid toegepast, namelijk 100% van de bijstandsnorm en de meest ruime vermogensnorm (spaargeld).

In 2020 is besloten dat kwijtschelding voor de privébelastingen ook mogelijk is voor zelfstandig ondernemers/zzp'ers die op het bestaansminimum zitten en niet over vermogen beschikken.

Automatisch verlenen van kwijtschelding

De mogelijkheid bestaat om in aanmerking te komen voor automatische kwijtschelding. Jaarlijks heeft men niet steeds opnieuw kwijtscheldingsaanvragen in te dienen. De toetsing wordt uitgevoerd door de Stichting Inlichtingenbureau. De aanvrager van kwijtschelding zal bij de eerste initiële aanvraag moeten aangeven of hij akkoord gaat met de geautomatiseerde toets en de gemeente Laren toestemming moeten geven om zijn persoonlijke gegevens door te geven aan het Inlichtingenbureau voor de kwijtscheldingstoets. In de daaropvolgende jaren vindt dan, zonder dat hierom gevraagd hoeft te worden, op geautomatiseerde wijze de toetsing plaats. Geautomatiseerd betekent dat gegevens worden opgevraagd; niet dat er geen toetsing plaatsvindt.

Kostendekkendheid leges

Jaarlijks wordt voor het begin van het nieuwe jaar een geactualiseerde legesverordening aan de raad voorgelegd ter besluitvorming. In de begroting wordt in de paragraaf lokale heffingen al informatie opgenomen over de heffingen. Een van de onderwerpen waarop ingezoomd wordt in deze paragraaf is de voorcalculatorische kostendekkendheid.

Zowel belastingadviseurs als de rechterlijke macht besteden steeds meer aandacht aan de kostendekkingstoets. De afgelopen jaren zijn bij meerdere gemeenten verordeningen onverbindend verklaard, vooral omdat de ramingen van baten en lasten niet aanwezig, of niet inzichtelijk waren.

De Hoge Raad geeft aan dat er verzwaarde eisen zijn voor de motivering die de heffingsambtenaar moet geven om te betwisten dat de limiet is overschreden. Het vereiste inzicht in de ramingen moet worden verschaft op basis van de gemeentelijke begroting, maar ook op basis van andere gegevens, waaronder ook gegevens die niet bekendgemaakt zijn ten tijde van de vaststelling van de verordening. Het gaat hierbij om de posten die bij de vaststelling van de begroting in aanmerking zijn genomen als kosten die een last ter zake vormen. Als de gemeente de inzichtelijkheid niet kan aantonen, dan zal de rechter de belastingverordening onverbindend achten.

Een van de belangrijkste eisen van de laatste jaren is die van de herleidbaarheid van de ramingen. Ramingen van baten en lasten dienen te herleiden te zijn tot de begroting. Van een gemeente mag echter niet worden verlangd dat van alle in de verordening en de tarieventabel opgenomen diensten afzonderlijk op controleerbare wijze wordt vastgelegd hoe zij de kosten ter zake daarvan heeft geraamd. De ramingen mogen dus wel enige globaliteit kennen, doch moeten herleidbaar zijn tot de begroting.

Samenvattend dienen de inkomsten aan leges in totaal niet hoger te zijn dan de kosten die daarvoor gemaakt zijn. De huidige berekening komt uit op een kostendekkendheidspercentage van 95%. Naarmate een gemeente dichtbij de 100% kostendekkendheid zit, ontstaat er een risico op overschrijding van de opbrengstlimiet en is de marge voor fouten minimaal. Ook wordt de juridische kwetsbaarheid groter bij een bezwaar. In 2023 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden naar de kostendekkendheid door een extern bureau en zo ook voor de begroting 2027. De legesverordening 2027 zal in december 2026 aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming.

Titel 1 Burgerzaken leges	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	130.710	260.131	260.131	260.131	260.131
Overhead	1.194.079	336.706	336.706	336.706	336.706
BCF - BTW	3.787	54.028	54.028	54.028	54.028
Totaal lasten (A)	1.328.576	650.865	650.865	650.865	650.865
Legesopbrengsten	314.130	289.002	289.002	289.002	289.002
Totaal baten (B)	314.130	289.002	289.002	289.002	289.002
Kostendekkendheid titel 1 (B / A * 100%)	24%	44%	44%	44%	44%

Titel 2 Dienstverlening en besluiten ihkv de Omgevingswet	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	40.234	433.600	433.600	433.600	433.600
Overhead	990.775	330.130	330.130	330.130	330.130
BCF - BTW	8.449	84.751	84.751	84.751	84.751
Totaal lasten (A)	1.039.458	848.481	848.481	848.481	848.481
Legesopbrengsten	1.159.052	1.170.722	1.170.722	1.170.722	1.170.722
Totaal baten (B)	1.159.052	1.170.722	1.170.722	1.170.722	1.170.722
Kostendekkendheid titel 2 (B / A * 100%)	112%	138%	138%	138%	138%

Titel 3 Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	-	34.669	34.669	34.669	34.669
Overhead	18.101	19.145	19.145	19.145	19.145

BCF - BTW	-	2.889	2.889	2.889	2.889
Totaal lasten (A)	18.101	56.703	56.703	56.703	56.703
Legesopbrengsten	2.000	16.956	16.956	16.956	16.956
Totaal baten (B)	2.000	16.956	16.956	16.956	16.956
Kostendekkendheid titel 3 (B / A * 100%)	11%	30%	30%	30%	30%

Totaal lasten titel 1 t/m 3 (A)	2.386.135	1.556.049	1.556.049	1.556.049	1.556.049
Totaal baten titel 1 t/m 3 (B)	1.475.182	1.476.680	1.476.680	1.476.680	1.476.680
Totaal saldo titel 1 t/m 3 (A - B)	910.953	79.369	79.369	79.369	79.369
Totale kostendekkendheid titel 1 t/m 3 (B / A * 100%)	62%	95%	95%	95%	95%

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De gemeente Laren staat voor de opgave om haar maatschappelijke ambities te realiseren binnen een financieel beheersbaar kader. Daarbij is het van belang om inzicht te hebben in de risico's die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden en in de beschikbare middelen om deze risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin Eemnes in staat is financiële tegenvallers op te vangen zonder dat de uitvoering van het bestaande beleid en de dienstverlening direct onder druk komen te staan.

Het uitgangspunt hierbij is dat Laren risico's niet onnodig vermijdt, maar deze bewust en transparant aangaat wanneer deze bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke doelstellingen. Tegelijkertijd wordt bewaakt dat risico's beheersbaar blijven en dat de financiële continuïteit van de gemeente ook bij tegenvallers voldoende wordt geborgd.

Het weerstandsvermogen en de risicobeheersing van de gemeente Laren zijn gebaseerd op de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het door de gemeenteraad vastgestelde gemeentelijke beleid. Artikel 11 van het BBV bepaalt dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing inzicht geeft in onder meer de weerstandscapaciteit, de risico's, het beleid ten aanzien van de weerstandscapaciteit en de risico's en de financiële kengetallen. De paragraaf vormt daarmee een belangrijk onderdeel van de beoordeling van de financiële positie van de gemeente.

Voor Laren vormt daarnaast de in 2022 vastgestelde Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie het gemeentelijke beleidskader. Deze nota is door de gemeenteraad van Laren vastgesteld en vormt de basis voor de wijze waarop binnen Laren invulling wordt gegeven aan risicomanagement, weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen. De nota is tevens opgesteld vanuit de ambitie om de interne bedrijfsvoering verder te versterken op het gebied van transparantie, verantwoording en bedrijfsmatig werken.

Conform het BBV en de nota komt in deze paragraaf het beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's, de inventarisatie van de risico's, de inventarisatie van de weerstandscapaciteit en tot slot de confrontatie van de risico's met het beschikbaar weerstandsvermogen aan de orde. In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Het geheel aan financiële middelen (met name reserves en voorzieningen) dat beschikbaar is en aangewend kan worden om mogelijke risico's op te vangen.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve of negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting in enig jaar.
Weerstandsvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Deze paragraaf bevat:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
- Weerstandsvermogen

- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Risico's
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen
- Kengetallen

Beleid weerstandscapaciteit

Het beleid inzake risicobeheersing en weerstandscapaciteit is vastgelegd in de “nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2022 Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie”. Deze nota vloeit voort uit meerdere aspecten. Enerzijds is dat de wettelijke regelgeving. Naast deze formele aanleiding vanuit het oogpunt van regelgeving en kaderstelling is er ook een directe relatie tussen de inhoud van deze nota en interne ambitie tot verdere kwaliteitsverbetering van de interne bedrijfsvoering (transparantie, verantwoording en bedrijfsmatig werken).

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is opgenomen dat het weerstandsvermogen het vermogen is om niet-begrote uitgaven te dekken en bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote uitgaven te dekken: alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie en ter dekking van deze risico's wordt het weerstandsvermogen aangewend.

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De gemeenteraad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast;
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

De nota risicomanagement en weerstandsvermogen onderscheidt verschillende typen risico's en gaat uit van een systematische benadering van het risicomanagement. Risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens voorzien van passende beheersmaatregelen. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de kans dat een risico zich voordoet en naar het financiële gevolg (de impact) ervan. De risicobeheersing wordt daarmee gekoppeld aan de gemeentelijke doelstellingen en aan de planning- en controlcyclus. De risico's worden bij de begroting en jaarrekening geactualiseerd. Wanneer zich tussentijds substantiële risico's voordoen, wordt de gemeenteraad hierover geïnformeerd.

Risicoanalyse (operationeel)

Vanuit de BEL-organisatie is, naast de strategische analyse van het college, een operationele analyse gemaakt. Voor de beoordeling van de kans worden de volgende 5 klassen met referentiebeelden gehanteerd.

Kans

Voor de beoordeling van de kans hanteren we 5 klassen met de volgende referentiebeelden.

Klasse	Referentiebeeld	Percentage
1	< of 1x per 10 jaar	10%
2	1x per 5 – 10 jaar	30%
3	1x per 2 – 5 jaar	50%
4	1x per 1 – 2 jaar	70%
5	1x per jaar of >	90%

Financieel gevolg

Voor de beoordeling van de financiële gevolgen van een risico hanteren we onderstaande klassen met bijbehorende bandbreedtes.

Klasse	Financieel gevolg
1	$X < € 20.000$
2	$€ 20.000 > X < € 50.000$
3	$€ 50.000 > X < € 100.000$
4	$€ 100.000 > X < € 200.000$
5	$€ 200.000 > X$

Indien het risico in klasse 5 valt (en dus groter is dan € 200.000), dient voor dat risico ook het maximale gevolg in euro te worden weergegeven. Wanneer dit bekend is, wordt ook het verwachte gevolg van een risico aangegeven.

De hoogte van de bedragen zijn gebaseerd op ervaringscijfers van de hoogte van de risico's vanaf de oprichting van de BEL-gemeenten.

Berekenen risicoscore

De risicoscore wordt berekend door de kans score te vermenigvuldigen met de gevolgscore. Hoe hoger de uitkomst, hoe groter het risico.

Beheersmaatregelen

Beheersing vraagt om een heldere verantwoordelijkheidsverdeling en bewuste keuzes ten aanzien van beheersingsmaatregelen.

In beeld brengen beheersingsmaatregelen

Het is niet voldoende om de geïdentificeerde risico's jaarlijks op te sommen. Het is belangrijk dat er iets met de risico's gebeurt. Voor elk risico wordt aangegeven hoe hiermee wordt omgegaan. Hierbij is het van belang vast te stellen of het risico incidenteel of structureel is. Beheersmaatregelen zijn gericht op het beheersbaar maken van een risico. Veelal gaat dit gepaard met het verlagen van de risicoscore (kans x gevolg). Zowel de verlaging van de kans als het verlagen van het gevolg dragen bij aan de beheersing van het risico.

Weerstandsvermogen

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De gemeenteraad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast;
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio kan ingedeeld worden volgens onderstaande waarderingstabel.

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$\geq 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 \leq x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq x < 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen moet tenminste 1,0 (voldoende) zijn. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	3.048.029
2	Rioolrechten	-
3	Afvalstoffenheffing	-
4	Leges en andere heffingen	-
5	Onvoorzien	10.000
Totaal weerstandsvermogen (structureel)		3.058.029

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De theoretisch onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12- beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun.

De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan in de circulaire Gemeentefonds. Voor het jaar 2027 is dit percentage berekend op 0,1595%.

Categorie	Redelijk peil (artikel 12)	Tarieven 2027	Opbrengst 2027	Onbenutte belastingcapaciteit
Eigenaren woning	0,1595	0,0892	5.192.610	4.091.426
Eigenaren niet-woningen	0,1595	0,4020	1.127.500	-680.162
Gebruikers niet-woningen	0,1595	0,3006	773.874	-363.235
Totaal			7.093.984	3.048.029

Het verschil van de tarieven in de begroting 2027 en het rekkentarieef voor 2027 (artikel 12) geeft voor 2027 een onbenutte capaciteit van circa xx miljoen euro. Theoretisch biedt dit ruimte voor een eventuele tariefsverhoging. De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen.

Rioolrechten

De rioolrechten zijn maximaal 100% kostendekkend. Eventuele tekorten bij de realisatie worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is maximaal 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten bij realisatie worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening.

Leges en andere heffingen

De tarieven voor de publieksleges zijn maximaal 100% kostendekkend.

Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 10.000,- opgenomen. Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's:

- Onvoorzien;
- Onvermijdelijk;
- Onuitstelbaar.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is.

Nr.	Reserve	Bedrag
1	Algemene reserve	10.849.860
2	Bestemmingsreserves (niet geormerkt)	-
Totaal reserves		10.849.860
3	Stille reserves	0
Totaal weerstandsvermogen (incidenteel)		10.849.860

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiende uit: opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van rekeningtekorten. Over de algemene reserve mag géén rente meer worden toegerekend vanaf 2017 conform nieuwe wet en regelgeving vanuit het BBV. Derhalve kan de totale algemene reserve toegerekend worden aan de weerstandscapaciteit.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in de begroting in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zonder meer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad ook besluiten bestemmingsreserves anders in te zetten.

Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd of geormerkt zijn. Op basis van de nu bekende gegevens alsmede de beslaglegging vanuit het traject decentralisaties Sociaal Domein vanuit de Rijksoverheid zijn er geen toe te rekenen bestemmingsreserves meer aan te wenden.

Risico's

Voor Laren ligt een belangrijk deel van het risicoprofiel in ontwikkelingen waarop de gemeente slechts beperkt invloed heeft. Dit betreft onder meer de ontwikkeling van de inkomsten uit het gemeentefonds, de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein, de ontwikkeling van rente en inflatie en risico's die samenhangen met de uitvoering van taken via verbonden partijen en de BEL Combinatie. Ook ruimtelijke ontwikkelingen, grondexploitaties, investeringen en de ontwikkeling van de lokale economie kunnen leiden tot financiële onzekerheden.

De gemeente kiest daarbij voor een actieve benadering van risicomanagement. Risico's worden zoveel mogelijk aan de voorkant geïdentificeerd en financieel vertaald. Waar mogelijk worden beheersmaatregelen getroffen, bijvoorbeeld door afspraken te maken met samenwerkingspartners, risico's periodiek te monitoren, financiële buffers aan te houden en waar nodig bij te sturen. Niet ieder risico kan worden voorkomen of financieel worden afgedekt. Het beschikbare weerstandsvermogen vormt daarom een belangrijke buffer voor de risico's die daadwerkelijk optreden.

Of een risico incidenteel of structureel is, hangt in de gemeentelijke financiën (volgens de regelgeving van het Besluit Begroting en Verantwoording / BBV) uitsluitend af van de aard van het financiële gevolg op de begroting.

Hieronder vindt u de formele, bestuurlijke toelichting en definities van beide categorieën.

Incidentele Risico's (Eenmalige of kortstondige schokken)

Een risico is incidenteel wanneer de financiële impact een eenmalig of tijdelijk karakter heeft. Als het risico zich voordoet, is het een "klap" die de gemeente in dat specifieke begrotingsjaar moet incasseren, waarna de kosten stoppen.

- Financieel mechanisme: Deze risico's worden opgevangen via het incidentele weerstandsvermogen (de Algemene Reserve). De optelling van deze gewogen risico's bepaalt hoeveel geld de gemeente minimaal 'op de bank' moet hebben staan (de risiconorm ratio $\geq 1,0$).
- Voorbeelden:
 - Cybercrime / Ransomware: Een aanval kost eenmalig veel geld voor crisisbeheersing en dataherstel. Daarna zijn de kosten voorbij.
 - Juridische claims / Planschade: Een projectontwikkelaar claimt planschade. De uitspraak dwingt tot een eenmalige schadevergoeding.
 - Ontmanteling Tomingroep: De frictie- en afvloeiingskosten rondom het sluiten van de oude werkvoorziening zijn tijdelijk (sterfhuisconstructie). Hoewel het project een paar jaar loopt, is het eindig.

Structurele Risico's (Doorlopende of structurele claims)

Een risico is structureel wanneer het financiële gevolg een permanent of meerjarig terugkerend karakter heeft. Als het risico zich voordoet, ontstaat er een doorlopend 'lek' in de exploitatie dat elk volgend begrotingsjaar opnieuw terugkomt.

- Financieel mechanisme: Structurele risico's mogen wettelijk niet permanent uit de reserves (het incidentele vermogen) worden betaald, omdat de reserves dan binnen enkele jaren volledig zouden worden uitgehold. Ze moeten worden opgevangen binnen de structurele weerstandscapaciteit (ruimte in de lopende exploitatie, structurele bezuinigingen of het verhogen van de lokale lasten zoals de OZB).
- Voorbeelden:
 - Gemeentefonds/algemene uitkering: Het Rijk verlaagt de jaarlijkse uitkering structureel. Dit gat komt vanaf dat jaar elk jaar opnieuw terug.
 - Tekorten Jeugdzorg / Wmo / Participatiewet: De zorg- en uitkeringsbehoefte stijgt doorlopend en de inkooptarieven lopen structureel op. De gemeente moet deze wettelijke taken elk jaar opnieuw blijven betalen.

Risicotabel							
Nr.	Risico	Duiding impact	Gevolg	Kans	Impact	Benodigde weerstandscapaciteit	
		S/I	Max.	(1-5)	(1-5)	Structureel	Incidenteel
1	Gemeentefonds / algemene uitkering	Structureel	€ 750.000	4	5	€ 525.000	€ -
2	Tekorten Jeugdzorg en Wmo (HBEL-deel)	Structureel	€ 600.000	4	5	€ 420.000	€ -
3	Cybercrime & Uitval ICT (BEL)	Incidenteel	€ 500.000	3	5	€ -	€ 250.000
4	Kapitaallasten Scholen (IHP)	Structureel	€ 250.000	4	5	€ 175.000	€ -
5	Claims Ruimtelijke Ordening	Incidenteel	€ 300.000	3	5	€ -	€ 150.000
6	Continuïteit & Overhead BEL	Structureel	€ 200.000	3	5	€ 100.000	€ -
7	Macro-tekorten Participatiewet (Bijstand)	Structureel	€ 180.000	3	5	€ 90.000	€ -
8	Kosten Openbare Ruimte	Structureel	€ 150.000	3	3	€ 75.000	€ -
9	Tomin: Frictie- & afvloeiingslasten ontmanteling	Incidenteel	€ 120.000	3	5	€ -	€ 60.000
10	Onvoorziene Asiel/Migratiekosten	Incidenteel	€ 200.000	3	5	€ -	€ 100.000
11	GR Veiligheidsregio Gooi & Vechtstreek	Structureel	€ 100.000	3	4	€ 50.000	€ -
12	Klimaatadaptatie (Bomen/Water)	Incidenteel	€ 150.000	3	5	€ -	€ 75.000
13	GR GAD (Afvalstoffenverwerking)	Structureel	€ 70.000	3	3	€ 35.000	€ -
14	GR OFGV (Omgevingsdienst)	Structureel	€ 40.000	3	2	€ 20.000	€ -
Totaal			€ 3.610.000			€ 1.490.000	€ 635.000

Toelichting risico's

1 Gemeentefonds / Algemene Uitkering

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 750.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: De algemene uitkering uit het gemeentefonds vormt een belangrijke inkomstenbron voor Laren. Wijzigingen in de omvang en systematiek van het gemeentefonds, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en wijzigingen in de verdeelmaatstaven kunnen leiden tot lagere inkomsten dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Dit risico heeft vooral een structureel karakter. Een structurele verlaging van de algemene uitkering werkt immers door in meerdere begrotingsjaren. Het college volgt daarom de circulaire van het Rijk en vertaalt de financiële effecten daarvan zo snel mogelijk naar de gemeentelijke begroting en meerjarenraming. Laren activeert in geval van optreden een deel van haar onbenutte belastingcapaciteit. Het normaliseren van het OZB-tarief levert voldoende dekking per jaar op. Dit dekt de misgelopen rijksbijdrage zelfstandig af, waardoor de structurele ratio op de 1,00-norm kan blijven sluiten.

2. Tekorten Jeugdzorg en Wmo

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: €600.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Regionale open-einde volumegroei en stijgende tarieven in het sociaal domein. De kosten van jeugdhulp zijn afhankelijk van het aantal jeugdigen, de zwaarte van de ondersteuning, de duur van trajecten en de tarieven van aanbieders. Ook binnen de Wmo bestaat onzekerheid over de ontwikkeling van het aantal cliënten, de zwaarte van ondersteuning en de tarieven. Vergrijzing en maatschappelijke ontwikkelingen kunnen de vraag beïnvloeden. Het risico is structureel wanneer de hogere uitgaven blijvend zijn. Laren zet in op passende ondersteuning, preventie, monitoring en contractmanagement. De gemeente beperkt het risico verder door regionale samenwerking, contractmanagement, monitoring van volumes en kosten en inzet op preventie en vroegsignalering. Beheersing vindt plaats aan de 'voorkant' via scherpe poortwachterssturing door het lokale toegangsteam (het wijkteam) en het afdwingen van harde tariefplafonds via de regio.

3. Cybercrime, Ransomware & ICT-uitval

- BBV-Duiding: Incidenteel - Gewogen Impact: €500.000 eenmalig
- Oorzaak & Beheersing: Laren is voor de dienstverlening en bedrijfsvoering sterk afhankelijk van digitale systemen binnen de gedeeld BEL-infrastructuur. Een cyberaanval, ransomware-incident, datalek of langdurige ICT-storing kan leiden tot herstelkosten en verstoring van de dienstverlening. Het risico is incidenteel. Beheersmaatregelen zijn onder meer informatiebeveiliging, back-ups, toegangsbeheer, bewustwording, incidentrespons en periodieke toetsing van de digitale weerbaarheid. De BEL-combinatie hanteert continue security-monitoring conform de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en beschikt over een fysiek gescheiden back-up-infrastructuur voor herstel binnen 24 uur.

4. Kapitaallasten Scholen - IHP

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 250.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Grootschalige renovatie en verduurzaming van Larense schoolgebouwen (investering ca. €33,5 miljoen). Om projecten te isoleren van renterisico's, worden langlopende leningen vroegtijdig vastgezet via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en/of Nederlandse Waterschapsbank (NWB). Tevens turn-key contracten met vaste prijsafspraken.

5. Claims Ruimtelijke Ordening

- BBV-Duiding: Incidenteel - Impact: € 300.000 eenmalig
- Oorzaak & Beheersing: Bezwaren en planschade claims bij projecten in het beschermd dorpsgezicht. Risico's worden contractueel volledig verlegd naar private projectontwikkelaars via sluitende anterieure overeenkomsten.

6. Verbonden Partij: BEL-combinatie (Apparaatslasten & Overheadfrictie)

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 200.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Schommelingen in de overhead van de ambtelijke uitvoeringsorganisatie. Er wordt een brede efficiëntyaakstelling opgelegd om de overheadkosten structureel met € 200.000 per jaar terug te dringen via digitalisering en/of procesoptimalisatie.

7. Macro-tekorten Participatiewet & Inkomensvoorzieningen

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 180.000 / jaar

- Oorzaak & Beheersing: Kostendruk op het macro-BUIG-budget door WML-indexaties. De uitvoeringsorganisatie in Huizen stuurt intensief op handhaving en snelle uitstroom naar re-integratie en werk.

8. Kosten Openbare Ruimte

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 150.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Prijs- en looninflatie in lopende onderhoudscontracten. Toepassen van nuchtere onderhoudsniveaus en het inbouwen van vaste indexatieplafonds bij nieuwe aanbestedingen.

9. Verbonden Partij: Werkvoorzieningsschap Tomingroep (Ontmanteling & Frictie)

- BBV-Duiding: Incidenteel - Impact: € 120.000 eenmalig
- Oorzaak & Beheersing: Frictie- en afvloeiingslasten bij de ontmanteling en overstap naar een nieuw regionaal sociaal ontwikkelbedrijf tegen 2028. Dit eenmalige risico wordt gedekt vanuit de Algemene Reserve.

10. Onvoorziene acute Asiel- en Migratiekosten

- BBV-Duiding: Incidenteel - Impact: € 200.000 eenmalig
- Oorzaak & Beheersing: Tijdelijke opstart- en facilitaire lasten noodopvang. Sluitende afspraken met het COA voor realtime bevoorschotting om gemeentelijke voorfinanciering te minimaliseren.

11. Verbonden Partij: Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (VRGV)

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 100.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Brandweer-cao druk en kazerne-investeringen. Laren oefent via haar vertegenwoordiging in het algemeen bestuur van de VRGV actieve controle uit op de soberheid van de begroting.

12. Klimaatadaptatie - Bomen/Water

- BBV-Duiding: Incidenteel - Impact: € 150.000 eenmalig
- Oorzaak & Beheersing: Schade aan het monumentale, historische bomenbestand door extreme droogte of storm. Stapsgewijze afkoppeling van hemelwater via het rioleringsplan (GRP) en opvang via de reserve buffer.

13. Verbonden Partij: GR GAD (Grondstoffen- en Afvaldienst)

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 70.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Risico op schommelingen in verwerkingskosten. Volledig opgevangen binnen de tarieven via het wettelijke principe van 100% kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing.

14. Verbonden Partij: GR OFGV (Omgevingsdienst)

- BBV-Duiding: Structureel - Impact: € 40.000 / jaar
- Oorzaak & Beheersing: Vaste handhavings- en uitvoeringsbijdrage onder de Omgevingswet. Gedekt via de reguliere exploitatie en gerichte legesoptimalisatie.

Confrontatie risico's met weerstandsvermogen

Berekeningswijze

Ratio	Berekening
Incidentele weerstandsratio	Algemene reserve ÷ incidentele risico's
Structurele weerstandsratio	(Onbenutte belastingcapaciteit + onvoorzien) ÷ structurele risico's
Totale ratio	(Algemene reserve + onbenutte belastingcapaciteit + onvoorzien) ÷ totale risico's

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.

		Structureel	Incidenteel
A	Geïnterpreteerde risico's	1.490.000	635.000
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	3.058.029	10.849.860
Saldo (C = B - A)		1.568.029	10.214.860

Incidentele weerstandsratio

Formule:

Algemene reserve ÷ incidentele risico's = € 10.849.860 ÷ € 635.000 = 17,1

De algemene reserve is hierbij de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandsratio

Formule:

(Onbenutte belastingcapaciteit + post onvoorzien) ÷ structurele risico's = € 3.058.029 ÷ € 1.490.000 = 2,05

Totale weerstandsratio

Formule:

(Algemene reserve+onbenutte belastingcapaciteit+onvoorzien) ÷ totale risico's = € 13.907.889 ÷ € 2.125.000 = 6,54

De norm is vastgesteld als voldoende bij 1 en als uitstekend bij 2. De ratio's weerstandsvermogen zijn daarmee als uitstekend te kwalificeren.

Financiële kengetallen

Gemeenten zijn verplicht om financiële kengetallen op te nemen in de begroting. Hieronder staan de kengetallen die voor de gemeente Laren van toepassing zijn.

Kengetallen		Realisatie 2025	Begr. 2026 voor wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1	Netto schuldquote	75,7%	105,5%	140,4%	160,3%	187,0%	189,2%
2	Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	33,4%	67,9%	103,8%	124,2%	174,8%	177,8%
3	Solvabiliteitsratio	25,4%	20,4%	18,1%	17,6%	15,6%	15,4%
4	Grondexploitatie	-0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
5	Structurele exploitatieruimte	6,6%	0,9%	0,4%	-1,8%	-1,4%	-1,5%
6	Belastingcapaciteit	179,2%	163,5%	190,4%	190,5%	190,5%	190,6%

Toelichting Financiële kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, bevindt een gemeente zich in de gevarenzone.

Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote in 2027 140,4%, waarmee sprake is van een verhoogd risico op de korte termijn. Reden van deze verhoging ligt in de geplande investeringen (met name in onderwijs huisvesting) voor 2026/2027 en de daarvoor benodigde financiering.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. Het percentage in 2027 is 103,8%.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 18,1% in 2027 en ligt hiermee onder het gewenste niveau. Dit houdt ook verband met de investeringen die met name in het onderwijs plaatsvinden.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. De grondexploitaties zitten in de afrondende fase.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte die lager is dan nul geeft aan dat de structurele baten van de gemeente lager zijn dan de structurele lasten. In 2027 bedraagt de structurele exploitatieruimte 0,4% waarmee de gemeente zich in het "gezonde" risicoprofiel bevindt.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 190,4% bedraagt in 2027. Dit is een toename ten opzichte van de begroting 2026.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Het beheer van kapitaalgoederen is belangrijk, omdat het de publieke ruimte betreft en het direct invloed heeft op het leef-, woon- en werkklimaat van iedereen. Ten behoeve van de openbare ruimte heeft de gemeente Laren een groot aantal kapitaalgoederen in beheer. De kwaliteit en het onderhoudsniveau zijn bepalend voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het beheer van deze kapitaalgoederen brengt financiële consequenties met zich mee. Hierbij gaat het dan om de kosten van beheer en instandhouding van wegen, riolering, water, groen, speelvoorzieningen en gebouwen. De beheerdata voor wegen, groen, bomen, speelplaatsen, openbare verlichting en riolering zijn opgenomen in het integraal beheerdatasysteem Greenpoint. De beheerdata voor riolering zijn geactualiseerd opgenomen in het databeheersysteem Kikker van Riodesk.

Het beleid van de gemeente Laren voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de volgende nota's:

- Water- en rioleringsprogramma 2024-2028
- Wegenbeheerplan 2024-2028;
- Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting;
- Groenbeleidsplan Laren (2024);
- Speelruimteplan Laren 2024-2033
- Beleid maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader - 2022
- Actualisatie onderhoud gemeentelijk vastgoed – Jaarlijks

Financieel overzicht kapitaalgoederen

Beheerplan	Begroting	2027	2028	2029	2030
Openbare verlichting	Onderhoudsbudget	66.677	66.677	66.677	66.677
	Kapitaallasten	44.305	94.424	89.610	90.248
Groen	Onderhoudsbudget	664.051	664.051	664.051	664.051
	Kapitaallasten	12.903	42.973	55.173	67.260
Riolering	Onderhoudsbudget	345.403	345.403	270.403	270.403
	Kapitaallasten	633.080	696.404	732.938	742.178
Wegen	Onderhoudsbudget	317.678	303.497	303.497	303.497
	Kapitaallasten	581.916	683.672	755.889	733.201
Speelplaatsen	Onderhoudsbudget	17.154	17.154	17.154	17.154
	Kapitaallasten	-	10.175	18.608	28.613
Gebouwen	Onderhoudsbudget	138.979	138.979	138.979	138.979
	Kapitaallasten	281.655	279.288	448.246	1.051.534
Totaal		3.103.801	3.342.697	3.561.225	4.173.795

Toelichting onderhoudsplannen

Civiele kunstwerken

In Laren bevinden zich in totaal 18 civiele kunstwerken. Het Beheerplan Civiele kunstwerken is op 15 oktober 2025 door de Raad vastgesteld.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen wordt uitgevoerd o.b.v. (meerjaren) onderhoudsplannen. De onderhoudsplannen betreffen de bouwkundige elementen (extern en intern), de gebouw gebonden installaties, de terreininstallaties en de bouwkundige inventaris. De (meerjaren)onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.

Het jaarlijks installatietechnisch en klein bouwkundig onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, is grotendeels bij externe partijen ondergebracht.

Het meerjarenonderhoud (vervanging en groot onderhoud) wordt in regie opgedragen.

Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2021 zijn installatietechnische en bouwkundige her inspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in het MJOP, en zichtbaar in de begroting van 2027-2030.

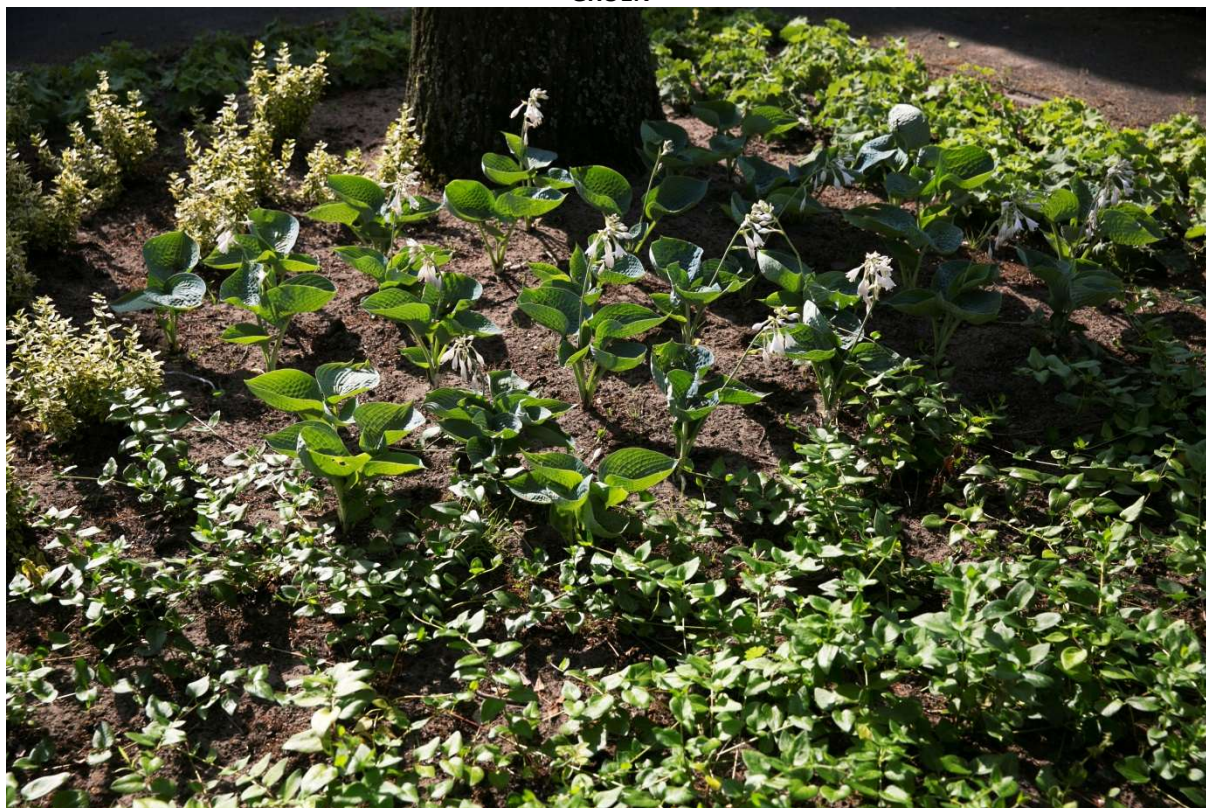
De kosten van jaarlijks terugkerende werkzaamheden worden begroot in de exploitatie. Vervanging en groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen worden gedekt via een onderhoudsvoorziening.

De onderhoudsvoorziening wordt ingezet als een egalisatievoorziening om zodanige pieken binnen de kosten voor groot onderhoud of investeringen gelijkmatig te spreiden, dit op basis van een 20-jaarlijks voortschrijdend gemiddelde. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op berekeningen van (meerjaren)onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen; de daadwerkelijk uitgegeven lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Verduurzaming

De brandweerkazerne is in 2026 integraal verduurzaamd, in de ambtswoning zijn in 2026 verduurzamingsmaatregelen toegepast en in de De Biezem is in 2026 gestart met het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen met de verwachting dat in 2027 alle maatregelen zijn uitgevoerd. Ook is de verwachting dat in 2026-2027 nog een slag geslagen gaat worden in het Brinkhuis in afstemming met de Parochie.

GROEN

Naam beheersplan	Groenbeleidsplan	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	
Te onderhouden kapitaalgoederen:	De gehele groene inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: bomen, hagen, heesters, gazons, ruw gras, plantsoenen, bosplantsoenen, perken, bermen etc.		
Doel	In het Groenbeleidsplan is aangegeven wat we van waarde vinden in het openbaar groen, zoals doorgaande groene structuren en historisch groen. Daarbij is rekening gehouden met recente ontwikkelingen en actuele (maatschappelijke) thema's. Denk aan behoud van biodiversiteit, klimaatadaptatie en het betrekken van bewoners bij het groen(beheer).		
Beleidskader	De beleidskaders zijn opgenomen in de door de gemeenteraad vastgestelde Groenbeleidsplan.		
Financiële situatie begrotingsjaar	De budgetten zijn afgestemd op A en B niveau (exploitatie), daarnaast zijn er bedragen opgenomen in de investeringsplanning voor de uitvoering van projecten uit het beleidsplan groenbeheer. Het A niveau is voor het centrum, toegangswegen, parken en begraafplaats.		

RIOLERING

Naam beheersplan	Water- en rioleringsprogramma 2024-2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het betreft het gehele gemeentelijk rioolstelsel, inclusief overstortvoorzieningen, de vrijverval riolering, drukriolering en bijbehorende zaken. Het areaal voor de gemeente Laren bestaat uit: • 86 km aan vrijvervalriolering • 5 km aan pers- en drukleidingen • 19 gemalen en drukunits • 106 infiltratievoorzieningen (infiltratiekolken, -putten, -palen -bassins, en wadi's.		
Doel	Het in het Wrp beschreven beleid en de voorgestelde uitvoeringsmaatregelen hebben tot doel om het water- en rioolsysteem te kunnen onderhouden, op de toekomst voor te bereiden en waar nodig te verbeteren tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten.		
Beleidskader	Het Water- en rioolprogramma 2024-2028 (Wrp) geeft de gemeente invulling aan een drietal zorgplichten: 1. inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater; 2. inzameling en verwerking van hemelwater voor zover de particulier hier zelf geen invulling aan kan geven; 3. voorkomen dat grondwater een structurele belemmering vormt voor de bestemming van het betreffende gebied.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het algemeen onderhoud en rioolvernieuwingen worden bepaald met behulp van inspecties, veelvoorkomende meldingen en het geautomatiseerde rioleringsbeheersysteem. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met het kwaliteitsniveau conform de richtlijnen van RIONED en NEN 3398-2015. De budgetten zijn afgestemd op het vereiste kwaliteitsniveau.		

SPEELPLAATSEN

Naam beheersplan	Speelruimteplan Laren 2024 - 2033	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	
Te onderhouden kapitaalgoederen		Alle gemeentelijke speelplaatsen	
Doel		Een goede dekking van geschikte en bereikbare (in)formele speelvoorzieningen tegen acceptabele beheer- en onderhoudskosten. Met het Speelruimteplan spelen we in op ontwikkelingen zoals het Landelijk Samenspeelakkoord, klimaatadaptatie en de Omgevingswet.	
Beleidskader		De beleidskaders zijn opgenomen in het Speelruimteplan Laren 2024-2033	
Financiële situatie begrotingsjaar		Voor de uitvoering van verplichte inspecties en regulier onderhoud is een jaarlijks budget van 16.000,= beschikbaar. De jaarlijkse lasten voor renovatie en onderhoud worden ten laste gebracht van de exploitatie.	

WEGEN

Naam beheersplan	Wegenbeheerplan 2024 - 2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
Te onderhouden kapitaalgoederen	De grijze inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: wegen (zand, asfalt en klinkers), trottoirs, fiets- en voetpaden, pleinen, parkeerplaatsen, tunnels etc. De gemeente Laren heeft circa 98 km verharde wegen, fiets- en voetpaden in haar beheer. Bij het onderhoud van de wegen in Laren wordt onderscheid gemaakt tussen het algemeen (reguliere) onderhoud en groot onderhoud (reconstructies). Het reguliere, vaak kleine, onderhoud wordt gefinancierd met middelen vanuit de lopende exploitatie. Onder dit reguliere onderhoud vallen beperkte en vaak plaatselijke reparaties van wegen met de asfalt- en/of elementenverhardingen. Herstel en onderhoud van de fiets- en voetpaden valt hieronder. Het groot onderhoud omvat meer ingrijpende werkzaamheden waarbij vaak de riolering ook wordt hersteld. Bekostiging vindt plaats aan de hand van de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting.		
Doel	Goed beheer en onderhoud van het wegennet in Laren. In 2024 is het wegenbeheerplan 2024-2028 opgesteld. De doelstelling hierbij is om inzicht te krijgen in de complete onderhoudsstaat van de wegen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud en de reconstructies over de planperiode.		
Beleidskader	Het beleidskader wordt bepaald door wetten als de Wegen- en Verkeerswet, Wet Herverdeling Wegenbeheer, het BW en de Wet Milieubeheer. Er is ook een relatie met andere beleidsterreinen, zoals riolering (gezamenlijke aanleg), verkeersveiligheid, milieu en sociale veiligheid, ruimtelijke ordening, nieuwbouwprojecten etc. Met ingang van 2024 wordt gewerkt conform het Wegenbeheerplan voor de planperiode 2024 t/m 2028. Als kwaliteitsnorm wordt hoofdzakelijk het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud aangehouden.		

Naam beheersplan	Wegenbeheerplan 2024 - 2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
Financiële situatie begrotingsjaar	De onderhoudswerkzaamheden worden gefinancierd uit de jaarlijkse exploitatie begroting. De reconstructies en de aanleg van wegen vallen onder de investeringen en worden in 40 jaar afgeschreven. De investeringen worden geactiveerd (incl. ambtelijke uren) en de kapitaallasten daarvan worden eveneens in de exploitatiebegroting opgenomen. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

OPENBARE VERLICHTING

Naam beheersplan	Openbare verlichting	Jaar vaststelling	2014
Naam Voorziening		Actualisatie	2025
Te onderhouden kapitaalgoederen		Lichtmasten	
Doel		Gemeente Laren heeft in totaal circa 3.000 lantarenpalen in haar beheer. De meeste lichtmasten dateren uit jaren tachtig. De afgelopen decennia is een klein aantal lichtmasten vervangen met een nieuwe mast.	
Beleidskader		De Raad heeft op 17 december 2025 het Beleids- en Beheerplan Openbare Verlichting 2026-2030 vastgesteld.	
Financiële situatie begrotingsjaar		Met het onderhoudsplan is het actuele meerjarenperspectief op het onderhoud van de OVL in Laren vastgesteld en zijn de nodige investeringen inzichtelijk gemaakt. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".	

GEBOUWEN

Naam beheersplan	Maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader	Jaar vaststelling	2022
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het integrale onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, wordt intern beheerd door het Cluster Vastgoed en Grondzaken en de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.		
Doel	De gebouwen planmatig en naar behoren te onderhouden met het beschikbaar gesteld budget. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.		
Beleidskader	Jaarlijks wordt het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke eigendommen geactualiseerd. Met het aangaan van een nieuw onderhoudscontract is er in 2021 een NEN 2767 inspectie uitgevoerd.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Voor 2027 begroten wij de voorziening op € 1.027.428 (gelijk aan begroting 2026).		

Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Onder de treasuryfunctie valt niet het garanderen van geldleningen aan derden. Deze activiteiten vallen onder het desbetreffende programma.

Renteontwikkeling

In 2027 wordt een licht stijgende rente verwacht. De inflatie is nog steeds relatief hoog en de toestand in de wereld is, zacht gezegd, instabiel. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in juni 2026 een eerste renteaanpassing gedaan, en kan ervoor kiezen om de rente verder te verhogen als de inflatie blijft doorwoekeren.

Wij gaan vooralsnog uit van een stabiele renteontwikkeling.

Omschrijving	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	2,50%	3,00%	3,00%	3,00%
Rente langlopende leningen (> 1 jaar)	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%

Treasurystatuut gemeente Laren

Per 1 januari 2001 geldt de Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden). Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is het beheersen van risico's. Dat uit zich in een tweetal randvoorwaarden. De eerste is dat het aangaan en verstrekken van leningen evenals het verlenen van garanties alleen zijn toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De tweede houdt in dat uitzettingen en derivaten een prudent karakter moeten hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatige risico's. Verder uit het beheersen van risico's zich in de kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan financiering door middel van achtereenvolgens korte schuld en lange schuld. In 2026 is het treasurystatuut opnieuw herzien in verband met de nodige wetswijzigingen..

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de wet FIDO).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft tot doel de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet. Het betreft een percentage (8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld. Door het jaar heen kan er wel, goedkoop, kort geld worden geleend. Bij de financiering wordt er rekening mee gehouden dat deze kasgeldlimiet niet structureel wordt overschreden. De gemeente Laren zal incidenteel van deze mogelijkheid gebruik moeten maken wanneer liquiditeitsschommelingen een negatief saldo veroorzaken. Op deze pagina is de kasgeldlimiet voor de begroting 2026 weergegeven.

Omschrijving	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2027	2028	2029	2030
Begrotingstotaal	38.380.543	38.189.673	37.637.068	38.176.185
Kasgeldlimiet in %	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet gemeente Laren	3.262.346	3.246.122	3.199.151	3.244.976

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van de renterisico's op de vaste

schuld (schuld met een rentetypische looptijd vanaf één jaar). Het renterisico met betrekking tot de renterisiconorm heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de vaste schuld. Het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt in een jaar getoetst aan de renterisiconorm. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20%) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hieronder is de toetsing aan de renterisiconorm voor de begroting 2027 opgenomen. Zoals te zien is er de komende jaren geen sprake van een overschrijding van de renterisiconorm.

Renterisiconorm programmabegroting 2027 – 2030		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
a.	Renteherzieningen	-	-	-	-
b.	Aflossingen	1.510.000	1.510.000	1.510.000	1.510.000
c.	Renterisico (a + b)	1.510.000	1.510.000	1.510.000	1.510.000
d.	Begrotingstotaal	38.380.543	38.189.673	37.637.068	38.176.185
e.	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
f.	Renterisiconorm (c * d)	7.676.109	7.637.935	7.527.414	7.635.237
g.	Ruimte onder risiconorm (f > c)	6.166.109	6.127.935	6.017.414	6.125.237
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-	-	-	-
Overschrijding renterisiconorm?		Nee	Nee	Nee	Nee

Financieringsbehoefte Leningenportefeuille gemeente Laren

Langlopende leningen zonder aflossings- en renteverplichtingen:

	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027
Stichtingskapitaal Singer	136.134	136.134
Totaal	136.134	136.134

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Hieronder staat het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Begin 2027 heeft de gemeente Laren voor circa € 27,9 miljoen aan langlopende leningen staan, per ultimo 2027 voor € 38,2 miljoen. Dit is het gevolg van forse geplande investeringen in onderwijsaccommodaties.

Naar verwachting worden in 2027 tot en met 2029 ieder jaar langlopende geldleningen aangetrokken, tegen een geraamde rente van 3,5%.

leningen OG:	Soort	bedrag lening	loop-tijd	rente%	datum aflossin	stand 31.12.26	stand 31.12.27	stand 31.12.28	stand 31.12.29	stand 31.12.30
Vordering Gem. Crailo	Totaalfin.	8.617.384		0,40%	31-12-29	8.617.384	8.617.384	8.617.384	0	0
BNG 40.106861	Totaalfin.	4.200.000	20	3,82%	5-09-31	1.050.000	840.000	630.000	420.000	210.000
ING/ Nat. Ned	Totaalfin.	4.500.000	30	3,07%	24-02-44	2.700.000	2.550.000	2.400.000	2.250.000	2.100.000
BNG 40.110951	Totaalfin.	3.000.000	20	1,66%	22-12-36	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
BNG 40.110952	Totaalfin.	3.000.000	20	1,24%	22-12-36	1.500.000	1.350.000	1.200.000	1.050.000	900.000
Provincie Groningen	Totaalfin.	6.000.000	11	3,29%	7-05-37	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000
NWB 1-30839	Totaalfin.	10.000.000	10	-0,46%	15-01-31	5.000.000	4.000.000	3.000.000	2.000.000	1.000.000
Aan te trekken geldlening	Totaalfin.	11.860.000	12	3,50%	1-01-39	0	11.860.000	11.860.000	11.860.000	11.860.000
Aan te trekken geldlening	Totaalfin.	8.900.000	10	3,50%	1-01-38	0	0	8.900.000	8.900.000	8.900.000
Aan te trekken geldlening	Totaalfin.	9.150.000	12	3,50%	1-02-40	0	0	0	9.150.000	9.150.000
Aan te trekken geldlening	Totaalfin.	3.770.000	12	3,50%	1-01-42	0	0	0	0	3.770.000
Totaal						27.867.384	38.217.384	45.607.384	44.630.000	46.890.000

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer:

De gemeente Laren kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

Uitzettingen	Oorspr. Bedrag	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 20230
Vordering GEM Crailo	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384		
Parochie St Jan Goede Herder	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000
Geldlening De Biezem	250.000	158.334	150.000	141.667	133.333	125.000
Geldlening BEL-Zwembad	4.641.000	2.937.028	2.782.328	2.627.628	2.472.928	2.318.228
Geldlening SV Laren '99	90.000	22.036	14.660	7.188	0	0
Geldlening SBC/LMHC	362.285	265.370	240.348	215.002	189.326	163.316
RC Krediet SV Laren '99	80.000	80.000	0	0	0	0
Geldlening St. Hart van Laren	365.000	255.500	219.000	182.500	146.000	109.500
Totaal	16.055.669	13.985.652	13.673.720	13.441.369	4.591.587	4.366.044

Rente

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden. Het verloop van de rentebaten en rentelasten ziet er als volgt uit:

Renteschema programmabegroting 2027 - 2030		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	554.099	614.220	687.594	800.873
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/-	185.310	178.594	171.968
	Saldo rentelasten en rentebaten	368.789	435.626	515.626	635.626
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	-	-
c3.	De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	-	-	-
	Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente	368.789	435.626	515.626	635.626
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+	-	-	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	368.789	435.626	515.626	635.626
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	346.437	332.825	319.460
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (0.5)	22.352	102.801	196.166	316.166

Renteomslag

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden. Op de volgende pagina is de berekening van de renteomslag opgenomen.

Renteomslag programmabegroting 2027 - 2030		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
a1.	Totale boekwaarde activa (staat C)	50.425.997	49.157.117	47.804.225	46.474.998
a2.	Totale boekwaarde activa (investeringsplanning)	8.742.295	18.409.528	38.954.300	43.444.150
b.	Boekwaarde aan derden verstrekte leningen	- /-	5.056.336	4.823.984	4.591.587
c.	Boekwaarde aan derden verstrekte leningen				
d.	Boekwaarde projectfinanciering	- /-	-	-	-
Boekwaarde t.b.v. omslagrente		54.111.956	62.742.661	82.166.938	85.553.104
Percentage renteomslag		0,68%	0,69%	0,63%	0,74%
Percentage renteomslag (afgerond)		1,00%	1,00%	1,00%	1,00%

Algemeen

Een goede bedrijfsvoering is een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van de maatschappelijke en bestuurlijke ambities van Laren. De bedrijfsvoering ondersteunt het gemeentebestuur bij het effectief, efficiënt, rechtmatig en transparant uitvoeren van gemeentelijke taken en bij het bieden van betrouwbare dienstverlening aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

Laren is bestuurlijk zelfstandig, maar de gemeentelijke taken worden voor een belangrijk deel uitgevoerd door de BEL Combinatie. De samenwerking met Eemnes en Blaricum biedt schaalvoordelen, specialistische kennis en vermindert de kwetsbaarheid van de afzonderlijke gemeenten. Tegelijkertijd maakt deze constructie de kwaliteit, continuïteit en financiële beheersing van de BEL-organisatie van direct belang voor Laren. De bedrijfsvoering van Laren moet daarom worden gezien vanuit twee perspectieven:

1. de gemeentelijke bedrijfsvoering en bestuurlijke ondersteuning van Laren;
2. de bedrijfsvoering van de BEL Combinatie als gezamenlijke ambtelijke werkorganisatie.

Voor de bedrijfsvoering binnen de BEL Combinatie wordt aangesloten bij de begroting van de BEL Combinatie en de jaarlijks overeengekomen dienstverleningsovereenkomst (DVO). De gemeentelijke paragraaf richt zich op de kaders, de aansturing en de voor Laren relevante ontwikkelingen.

Uitgangspunten

Inwoners mogen van de gemeente verwachten dat publieke middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden besteed en dat de gemeente transparant en betrouwbaar handelt. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de bedrijfsvoering.

De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de gemeentelijke programma's. De kwaliteit van de bedrijfsvoering is daarmee rechtstreeks van invloed op de mate waarin bestuurlijke ambities kunnen worden gerealiseerd. Voor Laren betekent dit dat in 2027 de nadruk ligt op:

- basis op orde;
- betrouwbare dienstverlening;
- resultaatgerichte uitvoering;
- financiële beheersing;
- rechtmatigheid;
- transparantie;
- digitale weerbaarheid;
- strategische personeelsplanning;
- professionele sturing op de BEL Combinatie.

BEL Combinatie

De BEL Combinatie vormt het fundament van de ambtelijke uitvoering voor Laren. De komende periode staat in het teken van het verder ontwikkelen van de BEL-organisatie tot een wendbare, professionele en resultaatgerichte werkorganisatie. De belangrijkste ontwikkelingsdoelstellingen zijn:

- basis op orde en verbetering van de bedrijfsvoering;
- efficiënte en resultaatgerichte prestaties;
- realistische en haalbare planningen;
- verdere verbetering van de P&C-cyclus;
- vereenvoudiging van processen;
- verdere ontwikkeling van de financiële administratie;
- verbetering van managementinformatie;
- versterking van rechtmatigheid en interne beheersing.

Organisatieontwikkeling

VIBE is de afgelopen jaren het programma geweest voor organisatieontwikkeling binnen de BEL Combinatie. Voor 2027 betekent dit dat organisatieontwikkeling niet meer als een afzonderlijk tijdelijk project wordt beschouwd, maar als onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. De organisatie moet blijvend kunnen inspelen op:

- veranderende wet- en regelgeving;
- maatschappelijke ontwikkelingen;

- digitalisering;
- arbeidsmarktontwikkelingen;
- veranderende verwachtingen van inwoners;
- nieuwe vormen van dienstverlening.

De ingezette koers ondersteunt daarmee de ontwikkeling naar een organisatie die wendbaar, resultaatgericht en toekomstbestendig is.

Governance van de BEL

De governance van de BEL is van groot belang voor een effectieve bedrijfsvoering. De gemeentesecretarissen van Blaricum, Eemnes en Laren en de algemeen directeur van de BEL Combinatie zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de verbinding tussen de BEL-organisatie en de gemeentebesturen. Zij bewaken gezamenlijk het functioneren van het BEL-model en de systeemverantwoordelijkheid. Wekelijks vindt hierover afstemming plaats tussen de algemeen directeur en de gemeentesecretarissen.

Voor Laren betekent dit dat de bestuurlijke verantwoordelijkheid en ambtelijke verantwoordelijkheid helder van elkaar moeten zijn onderscheiden. Het gemeentebestuur bepaalt: *wat moet worden bereikt*. De BEL-organisatie bepaalt binnen de gestelde kaders: *hoe de uitvoering wordt georganiseerd*. Deze rolverdeling vormt het uitgangspunt voor professioneel opdrachtgeverschap.

Kostenverdeling BEL

In 2025 hebben Laren, Laren en Eemnes afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten van de BEL-organisatie.

De uitgangspunten voor de verdeling zijn:

- eenvoud;
- eenduidigheid;
- solidariteit.

Voor 2027 geldt de volgende vaste verdeelsleutel:

Gemeente	Aandeel
Blaricum	34,75%
Eemnes	30,00%
Laren	35,25%
Totaal	100%

Voor 2028 en verder worden de uitgangspunten begin 2027 geactualiseerd. Voor Laren betekent dit dat de ontwikkeling van de BEL-bijdrage in 2027 nauwlettend wordt gevolgd. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de totale bijdrage, maar ook naar de onderliggende ontwikkeling van formatie, personeelskosten, externe inhuur, ICT en overige bedrijfsvoeringskosten.

P&C-cyclus

Een goed functionerende planning- en controlcyclus is essentieel voor bestuurlijke sturing. In 2027 wordt de P&C-cyclus van zowel de gemeenten als de BEL Combinatie verder verbeterd.

De ontwikkeling richt zich niet alleen op betere informatie, maar ook op:

- vereenvoudiging van processen;
- betere aansluiting tussen gemeentelijke en BEL-planning;
- tijdige informatie;
- meer resultaatgerichte rapportage;
- betere aansluiting tussen financiën, prestaties en risico's.

Personeel en organisatie

Een toekomstbestendige bedrijfsvoering vereist voldoende capaciteit en de juiste deskundigheid. De BEL-organisatie heeft te maken met een arbeidsmarkt waarin specialistische functies moeilijk vervulbaar kunnen zijn.

Voor 2027 wordt daarom ingezet op:

- strategische personeelsplanning;
- behoud van kennis;
- opleiding en ontwikkeling;

- duurzame inzetbaarheid;
- opvolgingsplanning;
- verminderen van kwetsbaarheid op kritieke functies;
- beheersing van externe inhuur.

De ingezette koers vanuit VIBE en organisatieontwikkeling vormt hierbij een belangrijk instrument om de organisatie wendbaar en ontwikkelingsgericht te houden.

Digitalisering en AI

Digitalisering blijft een belangrijk middel om de dienstverlening en bedrijfsvoering te verbeteren. In 2027 wordt verder gewerkt aan:

- digitalisering van processen;
- betere gegevensuitwisseling;
- datagedreven werken;
- automatisering;
- digitale dienstverlening;
- digitale toegankelijkheid.

Ook het verantwoord toepassen van kunstmatige intelligentie wordt steeds relevanter. Bij de toepassing van AI worden privacy, informatiebeveiliging, menselijke controle en betrouwbaarheid als randvoorwaarden gehanteerd.

Informatiebeveiliging en cybersecurity

De toenemende digitalisering maakt informatiebeveiliging tot een structureel bedrijfsvoeringsrisico. Omdat Laren voor een groot deel afhankelijk is van de ICT-infrastructuur van de BEL-organisatie, wordt cybersecurity primair in BEL-verband georganiseerd. In 2027 wordt ingezet op:

- beveiliging van systemen;
- toegangsbeheer;
- bewustwording;
- monitoring;
- incidentmanagement;
- back-up en herstel;
- continuïteit;
- periodieke testen.

Informatiebeheer en Woo

Een goede informatiehuishouding vormt de basis voor zowel transparantie als betrouwbare bedrijfsvoering. In 2027 wordt verder gewerkt aan:

- duurzaam digitaal informatiebeheer;
- archivering;
- vindbaarheid van informatie;
- actieve openbaarmaking;
- Woo;
- digitale toegankelijkheid;
- aansluiting van informatiebeheer op primaire processen.

Hiermee worden transparantie en informatiebeheer nadrukkelijk met elkaar verbonden.

Concerncontrol

Concerncontrol richt zich op de samenhang tussen: strategie – financiën – prestaties – risico's – rechtmatigheid – capaciteit. Voor Laren wordt de controlfunctie verder ontwikkeld richting integrale sturing. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de vraag: "Is het geld rechtmatig besteed?" maar ook naar: "Worden de beschikbare middelen doelmatig ingezet en worden de gewenste maatschappelijke resultaten bereikt?"

Bedrijfsvoeringsdashboard

Voor 2027 is het wenselijk om de ontwikkeling van de BEL-organisatie meer integraal te monitoren.

<i>Onderwerp</i>	<i>Indicator</i>
BEL-bijdrage	€ en ontwikkeling

<i>Onderwerp</i>	<i>Indicator</i>
Formatie	FTE
Personeelskosten	€
Externe inhuur	€ / %
Ziekteverzuim	%
Vacatures	aantal / duur
Dienstverlening	realisatie normen
DVO	gerealiseerde prestaties
ICT	kosten / beschikbaarheid
Rechtmatigheid	afwijkingen
Projecten	budget / planning
Risico's	ontwikkeling

Dit maakt de bedrijfsvoering beter bestuurbaar en geeft de gemeenteraad meer inzicht in de organisatie achter de gemeentelijke begroting.

Verbonden partijen

Algemeen

De paragraaf Verbonden partijen krijgt eenvoudiger voorwaarden, zeker als een nota Verbonden Partijen is opgesteld kan deze paragraaf beperkt blijven. Wel moet een duidelijke indeling gemaakt worden tussen gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, vennootschappen en coöperaties. In de begrotingsprogramma's moeten vooral de risico's van deelname aan de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente terugkomen.

Kader verbonden partijen

1.1 Beleid verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een financieel en/of bestuurlijk belang heeft. Met een verbonden partij zet de gemeente Laren één of meerdere taken op afstand.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn een subsidie of een garantstelling. De gemeente Laren heeft een strategische visie rondom verbonden partijen opgesteld. Deze visie kan op basis van de geformuleerde uitgangspunten als ook de financiële spelregels een inzicht geven in de status van de verbonden partij. De spelregels horen bij drie verschillende fasen die een verbonden partij kent:

- Oprichten: In deze fase komen vragen aan de orde als 'Wanneer wordt een verbonden partij opgericht' en: 'Welke rechtsvorm heeft de verbonden partij'.
- Beheersen: In deze fase wordt beschreven welk beheer instrumentarium wordt gehanteerd voor het risicomanagement en toezicht op verbonden partijen. In dit kader is het ook goed aan te geven dat er door het College, in goede afstemming met de GR-en zelf, ondersteunende spelregels inzake financiën, weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn gemaakt.
- Evalueren en beëindigen: In deze fase wordt ingegaan op de evaluatie van verbonden partijen en de vraag of voortzetting van de samenwerking in de huidige vorm nog het meest passend is.

1.2 Beheer verbonden partijen

Met het op afstand zetten van één of meerdere taken van de gemeente in verbonden partijen moet de gemeente Laren het toezicht op verbonden partijen inrichten. De ene verbonden partij heeft meer risico's dan de andere, waardoor het benodigde toezicht per verbonden partij verschilt. Na oprichting van een verbonden partij wordt het risicoprofiel van de verbonden partij bepaald en daarmee bepalen we of de verbonden partij een hoog, gemiddeld of laag risicoprofiel heeft. Bij een hoog risicoprofiel wordt het toezicht op de verbonden partij intensiever dan bij een laag risicoprofiel. Bij een hoog risicoprofiel wordt minimaal twee keer per jaar een risicoanalyse uitgevoerd, terwijl bij een laag risicoprofiel een analyse van de begroting en de jaarrekening volstaat.

1.3 Risicoanalyse verbonden partijen

Het risicoprofiel van een verbonden partij wordt bij oprichting bepaald en periodiek geëvalueerd. Aan de hand van een vragenlijst worden de risico's van de verbonden partijen op een gestandaardiseerde wijze in kaart gebracht. De vragen variëren van 'harde' bestuurlijke en financiële gegevens tot meer zachte informatie zoals ziekteverzuim en de organisatie van het toezicht. De vragen zijn samengevat in dertien indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel van een verbonden partij. Onderstaand is een overzicht van de indicatoren opgenomen en waarom deze vragen iets zeggen over het risico van een partij:

Bestuurlijke indicatoren

- Op dit onderdeel wordt gekeken naar de stemverhouding en aanvullende bevoegdheden die zijn vastgelegd in statuten of een gemeenschappelijke regeling. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre verbonden partijen aan eventuele nog op te stellen kaderstellende spelregels voldoen.

Financiële indicatoren

- Baten: Er wordt gekeken naar de afhankelijkheid van subsidies, het aandeel van de gemeente in subsidies en de hoogte van de inkomsten uit kernactiviteiten.

- Lasten: Er wordt gekeken naar het percentage vaste lasten dat wordt gedekt door de vaste inkomsten en het exploitatieresultaat.
- Vermogenspositie: Er wordt gekeken naar de liquiditeit en solvabiliteit van de organisatie.
- Planning en control: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages voor de sturing van de organisatie.

Politieke indicatoren:

- Bij het politieke belang staat de publieke en maatschappelijke betrokkenheid van een verbonden partij centraal. Het gaat hier bijvoorbeeld om de substantiële werkgelegenheid die de verbonden partij biedt in de gemeente Laren of om de vraag of de verbonden partij zich bijvoorbeeld richt op kwetsbare groepen in de samenleving of op de veiligheid van de burger. Bij dit deelgebied wordt ook een inschatting gemaakt over de kans op imagoschade voor de gemeente Laren.

Omgevingsindicatoren:

- Omgevingsfactoren die een rol spelen zijn:
 - is de verbonden partij gevoelig voor economische bedreigingen (bijvoorbeeld recessie, ontwikkelingen arbeidsmarkt)
 - afhankelijkheid van veranderende wet- en regelgeving
 - risicomanagement: zijn er veel niet beheersbare risico's? Wat is de kans dat deze zich voordoen?

Overige indicatoren:

- Toezicht: Er wordt gekeken naar de periodieke bijeenkomsten van het toezicht en de specialismen (o.a. financieel, vakinhoudelijk, juridisch) in het toezicht.
- Directie en management: Er wordt gekeken naar de voortijdige wisselingen op sleutelposities, de termijn dat sleutelposities worden bekleed (zeer kort/zeer lang) en het aantal personen dat deelneemt binnen de directie/dagelijkse leiding.
- Personeel: Er wordt gekeken naar het ziekteverzuimpercentage, het verloop onder het personeel en de omvang van het personeel dat in vaste dienst is.
- Bedrijfsvoering: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages en de aanwezigheid van een meerjarenbegroting.
- Concurrentiepositie: Er wordt gekeken naar de concurrentiepositie en de toenemende concurrentie.
- Fusie/verhuizing/reorganisatie: Er wordt gekeken naar de ontwikkelingen rondom fusies, verhuizingen en/of reorganisaties.

Deze risicoprofilering wordt stelselmatig beheerd en geactualiseerd zodat een inzicht ontstaat in het risicoprofiel alsmede de ontwikkeling daarin. Het aangaan van banden met derde partijen komt voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen is een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Dit betekent dat deze partijen veelal beleid uitvoeren dat ook door de gemeente zelf gedaan zou kunnen worden, maar om allerlei redenen aan deze partijen wordt 'overgelaten'.

De kaderstellende en controlerende taak blijft wel bij de gemeente liggen. Deze laatste taak is vanuit het financieel controlerende oogpunt belangrijker aan het worden, mede door de vanuit de Single information / Single audit (SiSa) aangescherpte Wet- en regelgeving alsmede de vanaf 2017 nieuwe / meer gespecificeerde regelgeving vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), aan welke de GR-en zelf ook onderworpen zijn.

1.4 Ontwikkelingen in Wet- en regelgeving m.b.t. Gemeenschappelijke Regelingen

De vernieuwde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is op 8 juli 2014 door de Eerste Kamer aangenomen. Met de nieuwe wet wordt de positie van gemeenteraden rond het bestuur en het beleid van de gemeenschappelijke regeling versterkt. Het traject inzake vaststelling van de begroting en begrotingswijzigingen wordt aangepast om de deelnemers meer sturing en invloed te geven op het openbaar lichaam:

- Het dagelijks bestuur stuurt uiterlijk voor 1 augustus de vastgestelde begroting aan Gedeputeerde Staten (art. 34 Wgr). Dit vloeit voort uit de verlengde zienswijzetermijn voor de deelnemers van zes naar acht weken (art. 35 Wgr);

- Uiterlijk op 15 april van het lopende jaar biedt het dagelijks bestuur de conceptbegroting en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten aan, zodat de raden deze informatie beschikbaar hebben ten behoeve van de zogeheten zomernota.

Verder krijgen gemeenten binnen de Wgr een mogelijkheid erbij om een lichte vorm van samenwerking met elkaar aan te gaan door invoering van een bedrijfsvoeringsorganisatie met rechtspersoonlijkheid. Er bestaat al geruime tijd behoefte aan een samenwerkingsvorm die wel rechtspersoonlijkheid heeft, maar geen geleed bestuur met een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, met alle bestuurlijke drukte die daarmee samenhangt. Binnenkort kunnen gemeenten die met elkaar een samenwerkingsverband willen aangaan en daarvoor de Wgr gebruiken kiezen uit een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan of een bedrijfsvoeringsorganisatie (zoals de GEM Crailo BV).

1.5 Bepaling / berekening van aan GR verbonden risicoprofiel

Een hoog risicoprofiel bij een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam wordt vaak veroorzaakt door een grote financiële bijdrage in de gemeenschappelijke regeling door de gemeente Laren. In een aantal gevallen wordt dit beeld nog verzaamd door een beperkte invloed in het Algemeen Bestuur (stemverhouding). Daarnaast spelen factoren een rol als recessie, bezuinigingen en politieke gevoeligheid, maar ook veranderende Wet- en regelgeving en decentralisatie van taken vanuit het Rijk.

Een hoog risicoprofiel bij privaatrechtelijk verbonden partijen wordt vaak veroorzaakt door het financieel belang van de gemeente Laren in de verbonden partij heeft. Aandelenkapitaal, maar ook leningen en garantstellingen, spelen een rol. Ook hier is de recessie van belang: als het economisch minder gaat, kopen bedrijven en burgers minder gronden en huizen. De verbonden partij kijkt dan vaak naar andere mogelijkheden om de omzet te verhogen, maar hier is toezicht vanuit de aandeelhouders van belang. Als het gaat om risicovolle projecten of projecten buiten de eerder vastgestelde doelstellingen, wordt door de gemeente Laren extra risico gelopen. Hieronder wordt weergegeven de onderwerpen waarop de betreffende verbonden partij in basis beoordeeld is en van een risicoprofiel / -waardering is voorzien:

Omrekeningstabel benoemde risico's GR-en / m.n. financieel en politiek / hestuurlijk benoemd:							
		Algemene items			financiële items		
Klasse	Bijdrage	Punten	politiek	range ratio	sovabiliteit	liquiditeit	
1	< 100.000	2	2	tot 20%	10	10	
2	< 250.000	5	4	tot 24%	8	8	
3	< 500.000	10	6	tot 28%	6	6	
4	<1.000.000	15	8	tot 32%	4	4	
5	>1.000.000	20	10	33% en groter	2	3	

Overzicht verbonden partijen

Lijst van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Laren deelneemt:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Gemeenschappelijke regeling BEL	Kennisconcentratie, efficiëncyvoordeel en behoud zelfstandigheid	Blaricum, Eemnes, Laren
Regio Gooi en Vechtstreek – voormalige Gewest Gooi en Vechtstreek	Efficiëncyvoordeel door schaalvergroting. Onvoldoende capaciteit in eigen huis. Kennis.	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
GR Veiligheidsregio (GR VGV)	Efficiëncyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
Gemeentelijke bevolkingszorg ((GHOR) via GR VGV	Efficiëncyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
Gemeenschappelijke regeling samenwerking Sociaal Domein Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren	Efficiëncyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes (deels), Huizen en Laren
GR Gemeentebelastingen Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren	Efficiëncyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren

Tomingroep (bijdrage Rijk wordt 1:1 ingezet via HBEL)	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Wijdmeren (fuseert 1/1/2027 met Hilversum) en Almere
Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek	Efficiencyvoordeel. Kennis. Kunnen voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Laren Hilversum, Huizen, 6 gemeenten Flevoland en provincies Flevoland en Noord Holland.

Lijst met stichtingen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Stichting Gooisch Natuurreservaat	Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie	De 5 Gooise gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren nemen deel in de uitbesteding van het landschap- en natuurbeheer

Lijst met vennootschappen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
GEM Crailo BV	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Voor Laren komt daarbij (vanuit haar omvang) Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie.	De gemeente Hilversum (45%), de gemeente Gooise Meren (45%) en de gemeente Laren (10%).

Hieronder volgt in het kort per verbonden partij (GR-en) enkele kenmerken met financiële gegeven en ratio's. Daar waar mogelijk is gebruik gemaakt van recent door de Gemeenschappelijke Regelingen aangeleverde informatie vanuit de (concept)begroting 2027, daar waar nog géén informatie voorhanden is zijn de laatst bekende gegevens opgenomen.

BEL Combinatie		BEL	
Vestigingsplaats	Eemnes		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Werkorganisatie van de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de collegeleden van de drie gemeenten en heeft volledige zeggenschap. De gemeentesecretarissen van de 3 gemeenten vormen de directieraad van de BEL Combinatie. Stemaandeel is 1 van 3 (33,33%)		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2027
	Omvang begroting (na wijziging)	31.442.202	33.044.000
	Totaal gemeentelijke bijdragen	31.293.559	32.982.000
	Begrote bijdrage gemeente Laren	10.449.172	11.215.000
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	0	0
	Eigen vermogen (EV)	848.140	1.424.405
	waarvan algemene reserve	235.162	356.850
	Totaal vermogen (TV)	23.006.490	27.827.855
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	3%	5.1%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	1%	1.1%

Risico's	De BEL-combinatie heeft een lage algemene reserve waar risico's niet mee af te dekken zijn. Kostenoverschrijdingen worden daarmee direct aan de BEL gemeenten verhaald.
Overige informatie	De begroting van de BEL Combinatie voor 2027 laat een financieel sluitend beeld zien, met totale inkomsten en uitgaven van ruim 33 miljoen euro. De drie gemeenten dragen gezamenlijk 1,776 miljoen euro meer bij dan in 2026. Deze stijging komt vooral door loon- en prijsontwikkelingen, de structurele borging van uitvoeringstaken en noodzakelijke investeringen in ICT en informatievoorziening. De dekking wordt deels gevonden in de loon- en prijscompensatie die gemeenten krijgen en binnen de eigen begroting. De begroting is beleidsarm van karakter, maar bevat wel de maatregelen die nodig zijn om wettelijke verplichtingen na te komen en de kwaliteit van de dienstverlening op peil te houden. Een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren is de inhaalslag op het gebied van ICT en informatievoorziening. Door verouderde systemen en verlopen contracten is een reeks projecten noodzakelijk om veilig, rechtmatig en toekomstbestendig te kunnen werken. Hiervoor wordt in 2027 ruim 3 ton vrijgemaakt, oplopend tot ruim 4,5 ton vanaf 2028, grotendeels door interne herschikking van formatie. Daarnaast vraagt de Omgevingswet om extra capaciteit voor vergunningverlening, toezicht en handhaving, zodat aan wettelijke termijnen en kwaliteitscriteria kan worden voldaan.

Regio Gooi- en Vechtstreek		G&V	
Vestigingsplaats	Bussum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	De Regio heeft als centrale opdracht van de gemeenten om ervoor te zorgen dat in Gooi en Vechtstreek een evenwichtige en harmonische ontwikkeling plaatsvindt.De dienstverlening van GR Regio is grofweg te verdelen over 2 deelgebieden: het Sociaal- en Fysiek Domein. Daarnaast verleent zij ook medewerking aan bovenregionale initiatieven.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft 7 leden met stemrecht, te weten de hiervoor benoemde wethouders vanuit de 7 deelnemende Gooise gemeenten. Het Bestuur wordt voorgezeten door de burgemeester van de grootste gemeente (Hilversum), deze heeft echter geen stemrecht.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2027	2026
	Omvang begroting (na wijziging)	119.302.000	111.751.000
	Totaal gemeentelijke bijdragen	96.252.325	89.011.000
	Begrote bijdrage gemeente Laren incl. GAD	3.205.924	2.980.408
	Resultaat boekjaar	0	0
	Eigen vermogen (EV)	10.625.000	11.392.000
	waarvan algemene reserve	1.159.000	1.159.000
	Totaal vermogen (TV)	60.655.000	67.761.000
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	17,51%	16,81%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdragen	1,2%	1,3%
	De financiële druk neemt verder toe voor gemeenten, ook voor de gemeente Laren. De Regio zet weliswaar in op verbetering van efficiency, kostenbeheersing en de kwaliteit. Er is echter een aantal aandachtspunten die bij de Regio kenbaar moeten worden gemaakt. Daarvoor heeft de raad een zienswijze ingediend.		
Risico's			
Overige informatie			

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek		VRGV	
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen. De Veiligheidsregio heeft onder andere de volgende taken: • Het inventariseren van de grootste risico's in de regio. • Het instellen en in stand houden van een brandweer. De belangrijkste taak van de brandweer is het voorkomen, beperken en bestrijden van branden en gevaren bij ongevallen (anders dan brand). • Het instellen en in stand houden van een geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio. De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen. • Het instellen en in stand houden van een operationele organisatie voor bevolkingszorg. De belangrijkste taken van bevolkingszorg is het voorlichting van en op opvangen/verzorgen van de bevolking bij rampen en crises. • Het voorbereiden op crises en rampen en het organiseren van de crisisorganisatie. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en bevolkingszorg. • Het in stand houden van een gemeenschappelijke meldkamer voor de brandweertaak, de geneeskundige hulpverlening, het ambulancevervoer en de politietaak. Deze taak wordt binnenkort belegd bij de Landelijke meldkamerorganisatie.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft 6 leden en 6 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2027	2026
	Omvang begroting (na wijziging)	32.915.646	32.298.935
	Totaal gemeentelijke bijdragen	25.768.867	24.343.466
	Begrote bijdrage gemeente Laren	1.260.540	1.198.752
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	nvt	nvt
	Eigen vermogen (EV)	4.163.438	4.163.140
	waarvan algemene reserve	1.492.500	1.492.500
	Totaal vermogen (TV)	48.178.615	26.388.792
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	8,64%	11,07%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	5,79%	6,13%
Risico's	Wettelijke verplichting vanuit de Wet op de Veiligheidsregio		
Overige informatie	De GR veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek is onderdeel van programma 3 'Openbare Orde en Veiligheid'.		
Ontwikkelingen	De rol van de veiligheidsregio is de afgelopen jaren in verandering. Grote veranderingen in de maatschappij maken dat er een ander beroep op hen wordt gedaan. We kunnen ervan uitgaan dat de druk op de veiligheidsregio ook de komende jaren onverminderd hoog zal blijven gelet op recente ontwikkelingen zoals de geopolitieke situatie, de effecten van klimaatverandering, dreigingen als langdurige uitval van infrastructuur, de opgelegde bovenregionale samenwerkingsvraagstukken en diverse andere maatschappelijke ontwikkelingen. De beleidsthema's die in 2026 centraal staan, sluiten aan bij maatschappelijke ontwikkelingen en komen voort uit het beleidsplan. De vier centrale doelen uit het beleidsplan zijn 'Veilige		

	leefomgeving', 'Toekomstbestendige crisisbeheersing', 'Toekomstbestendige brandweezorg' en 'Wendbare organisatie'. Het betreft veelal thema's die de Veiligheidsregio in de volle breedte raken. Voor een deel zijn het onderwerpen die bekend zullen klinken, zoals de samenwerking met Veiligheidsregio Flevoland en versterking crisisbeheersing. Dit zijn namelijk langlopende trajecten waar de Veiligheidsregio zich al lang mee bezig houdt. Verder zijn er ook nieuwe ontwikkelingen waar de Veiligheidsregio zich mee bezig houdt zoals het thema Weerbaarheid en Veerkracht.
--	--

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		Tomin	
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Uitvoering van Wet Sociale Werkvoorziening en biedt werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.		
Bestuurlijk belang	Stemaandeel is gebaseerd op het 10-jaars voorschrijvend gemiddelde Wsw-aandeel: 1,3%. In het bestuur hebben alle 8 deelnemende gemeenten zitting. Vanuit Laren neemt 1 vertegenwoordiger deel in het bestuur van de Tomingroep.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2027
	Omvang begroting (na wijziging)	26.764.000	30.321.000
	Totaal gemeentelijke bijdragen	19.441.000	25.042.000
	Begrote bijdrage gemeente Laren	113.462	121.000
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	0	-1.022.000
	Eigen vermogen (EV)	1.032.000	10.000
	waarvan algemene reserve		0
	Totaal vermogen (TV)	12.668.000	12.976.000
	Kengetallen:		
- Solvabiliteit (EV/TV)	8.1%	0,1%	
- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	0%	0%	
Risico's	De aanhoudende verliezen bij de Tomingroep BV hebben impact op de begroting van de GR Tomingroep. Dat komt doordat de GR al enige jaren een aanvullende bijdrage moet doen om het resultaat en vermogen van Tomingroep BV, het sociaal ontwikkelbedrijf waarin de feitelijke activiteiten voor onze inwoners plaatsvinden, op peil te houden. In 2026 zijn de Regio-gemeenten een garantstelling aangegaan, omdat zonder aanvullende maatregelen een liquiditeitstekort zou ontstaan bij Tomin. Het is nog onzeker of het risico zich zal voordoen. Voor de gemeente Laren betekent dit een mogelijk financieel gevolg van circa € 84.500.		
Overige informatie	We gaan de huidige GR Tomin ontbinden en de gemeenten Hilversum en Gooise Meren gaan een nieuwe sociaal ontwikkelbedrijf oprichten, waarmee de HBEL- gemeenten een dienstverleningsovereenkomst aangaan		

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		OFGV
Vestigingsplaats	Lelystad	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Doelstelling/ Publiek Belang	Sinds begin 2013 zijn de milieutaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Naast Laren en Blaricum zijn vanaf 2027 negen andere gemeenten en twee provincies uit de regio Flevoland en Gooi en Vechtstreek deelnemer van deze Gemeenschappelijke Regeling. De OFGV behandelt de milieutaken op het gebied van advisering, vergunningverlening, toezicht en handhaving uit het omgevingsrecht.	

Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 13 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2027
	Omvang begroting (na wijziging)	19.396.353	22.926.635
	Totaal gemeentelijke bijdragen	18.993.742	20.977.567
	Begrote bijdrage gemeente Laren	268.147	299.988
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	n.b.	n.b.
	Eigen vermogen (EV)	1.839.995	1.384.995
	waarvan algemene reserve	839.372	839.372
	Totaal vermogen (TV)	6.562.559	5.097.286
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	28%	8%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	4,4%	4,0%
Risico's	De OFGV scoort lager op Solvabiliteit dan de VNG-norm (50%). De OFGV scoort lager omdat de OFGV conform het door het AB vastgestelde risicobeleid beperkt is in het aanhouden van reserves. Dit heeft direct invloed op het percentage. De algemene reserve van de OFGV is gelijk aan het beschikbare weerstandsvermogen. Over de verhouding tussen de vrije en benodigde weerstandscapaciteit is bij de OFGV afgesproken dat deze binnen een bandbreedte valt van 0,8 tot 1,2. Voor bestemming van het rekeningresultaat komt de verhouding uit op 0,73 en is er € 43.253 nodig om te zorgen dat het weerstandsvermogen weer binnen de afgesproken bandbreedte valt. In 2027 wordt het niet aangevuld. De kans blijft bestaan dat in 2028 een financiële bijdrage van de deelnemers noodzakelijk is om het weerstandsvermogen binnen de bandbreedte te krijgen.		
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de OFGV wordt verantwoord onder programma 3 Duurzaam en prettig wonen. Vanaf 2028 geldt een nieuwe manier van financieren van de OFGV. Dan komt er een duidelijkere koppeling tussen beleid, uitvoering, benodigde medewerkers en kosten. Deze verandering heeft waarschijnlijk meer gevolgen voor de hoogte van de bijdrage dan de wijziging in de stemverhoudingen in verband met het samengaan van de gemeenten Wijdmeren en Hilversum. In verband met de Kaderrichtlijn Water moeten volgend jaar stappen gezet worden in het tegengaan van het lozen van gevaarlijke stoffen door bedrijven. Hier wordt een project voor opgetuigd. Het is nog niet duidelijk wat de kosten van dit project worden en wat voor invloed dit heeft op de bijdrage van de gemeente. In verband met de werkzaamheden voor het Omgevingsplan door de Omgevingsdienst is het mogelijk dat extra kosten gemaakt moeten worden.		

Gemeenschappelijke regeling samenwerking Sociaal Domein Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren HBEL	
Vestigingsplaats	Huizen
Rechtsvorm	De gemeente Huizen als centrumgemeente; Voor deze (maatwerk-) samenwerkingsvorm is tussen de gemeenten afgesproken dat de BEL gemeenten bijdragen in de apparaatskosten van Huizen.
Doelstelling/ Publiek Belang	De Gemeenschappelijke Regeling HBEL is een centrumgemeenteconstructie. Uitvoering van de indicatie voor voorzieningen en verstrekkingen in het kader van de Jeugdwet, het vervoer van leerlingen naar school, dagopvang en begeleidingsplekken, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de uitvoering van de Participatiewet, de Wet inburgering en de Wet gemeentelijke

	schuldhulpverlening (Wsg) inclusief de budgetcoaching vindt plaats door medewerkers van de gemeente Huizen. Daarnaast heeft Maatschappelijke Zaken HBEL ook een lokaal team waar de POH-ers Jeugd/ jeugdcoaches onderdeel van uitmaken.		
Bestuurlijk belang	Stemaandeel is 1 van de 4 (25%). De portefeuillehouder Sociaal Domein heeft zitting in het bestuurlijk overleg.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2027	2026
	Omvang begroting (na wijziging)	17.679.331	16.234.555
	Totaal werkelijke gemeentelijke bijdragen		
	Begrote bijdrage gemeente Laren	2.152.043	1.969.731
Risico's	De druk op de beschikbare ambtelijke capaciteit van de GR neemt toe als gevolg van extra taken die naar de gemeente gaan. Soms direct via wetswijzigingen, maar soms ook middels toegenomen problematiek in onze samenleving.		
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren wordt verantwoord onder programma 5 Meedoen in Laren.		

Gemeenschappelijke regeling Gemeentebelastingen Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren			
Vestigingsplaats	Huizen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Sinds begin 2023 is de uitvoering van de gemeentelijke belastingtaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Gemeentebelastingen Huizen, Blaricum en Laren. Met ingang van 1 januari 2027 treed Eemnes ook toe tot deze GR en wijzigt de naam naar GR Gemeentebelastingen Huizen, Blaricum, Eemnes en Laren. Vanuit centrumgemeente Huizen wordt de heffing en de invordering van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing uitgevoerd. Ook worden de bezwaar- en beroepsprocedures door gemeente Huizen afgehandeld. Voor gemeente Blaricum wordt ook de begraafplaatsadministratie door gemeente Huizen uitgevoerd.		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 4 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2027	2026
	Begroting uitbestede werkzaamheden gemeente Laren	509.425	607.559
	Werkelijke uitbestede werkzaamheden gemeente Laren	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	De toetreding van Eemnes betekent de overdracht van de belastingtaken vanuit Baarn (voormalige belastingsamenwerking met Eemnes). Het overdragen van belastingtaken is een complex proces waar de nodige operationele risico's aan kleven. Deze risico's zijn in beeld en worden beheerst door de daarvoor opgerichte werkgroep. In 2026 wordt er een nieuwe belastingapplicatie geïmplementeerd. Het risico is dat de implementatie niet tijdig wordt afgerond, waardoor (een deel van de) aanslagen en beschikkingen in 2027 later worden verzonden.		
Overige informatie	In paragraaf lokale heffingen worden alle gemeentelijke belastingen nader uitgewerkt.		
Risicoprofiel: Bijdrage 7 punten, politieke aandacht en betrokkenheid 10 punten, stemverhouding 6 punten (vergelijkbaar met HBEL), overige externe invloeden 6 punten. Totaal 29 punten, waarmee score in het middelste risicoprofiel valt.			

Stichting Goois natuurreservaat

Stichting Goois natuurreservaat		GNR
Vestigingsplaats	Hilversum	
Rechtsvorm	Stichting	

Doelstelling/ Publiek Belang	- De instandhouding van het natuurschoon in 't Gooi door de verkrijging van de daar gelegen terreinen, om deze ten eeuwen dagen ongeschonden als natuurreservaat te behouden; - Het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.																																	
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van B&W. Het bestuur heeft zodoende momenteel nog 5 leden, 2 externe adviseurs en een onafhankelijk voorzitter (deze 3 laatste bestuursleden hebben geen stemrecht). Hiernaast is de situatie rondom de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) GNR veranderd door het uittreden van de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord Holland in 2022. Eind 2023 is een nieuwe SOK ondertekend met de vijf Gooise participanten en vastgesteld en ondertekend.																																	
Financieel belang																																		
Kerncijfers	<table><tr><td>Bedragen x € 1</td><td>2027</td><td>2026</td></tr><tr><td>Omvang begroting (na wijziging)</td><td>8.399.571</td><td>10.251.694</td></tr><tr><td>Totaal gemeentelijke bijdragen</td><td>3.945.240</td><td>3.786.340</td></tr><tr><td>Begrote bijdrage gemeente Laren</td><td>184.970</td><td>196.590</td></tr><tr><td>Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)</td><td>1.620</td><td>-197.480</td></tr><tr><td>Eigen vermogen (EV)</td><td>5.474.838</td><td>4.828.900</td></tr><tr><td>waarvan algemene reserve</td><td>205.700</td><td>95.800</td></tr><tr><td>Totaal vermogen (TV)</td><td>6.510.700</td><td>5.672.800</td></tr><tr><td>Kengetallen:</td><td></td><td></td></tr><tr><td>- Solvabiliteit (EV/TV)</td><td>84.1%</td><td>85,1%</td></tr><tr><td>- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage</td><td>5.2%</td><td>2,5%</td></tr></table>	Bedragen x € 1	2027	2026	Omvang begroting (na wijziging)	8.399.571	10.251.694	Totaal gemeentelijke bijdragen	3.945.240	3.786.340	Begrote bijdrage gemeente Laren	184.970	196.590	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	1.620	-197.480	Eigen vermogen (EV)	5.474.838	4.828.900	waarvan algemene reserve	205.700	95.800	Totaal vermogen (TV)	6.510.700	5.672.800	Kengetallen:			- Solvabiliteit (EV/TV)	84.1%	85,1%	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	5.2%	2,5%
Bedragen x € 1	2027	2026																																
Omvang begroting (na wijziging)	8.399.571	10.251.694																																
Totaal gemeentelijke bijdragen	3.945.240	3.786.340																																
Begrote bijdrage gemeente Laren	184.970	196.590																																
Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	1.620	-197.480																																
Eigen vermogen (EV)	5.474.838	4.828.900																																
waarvan algemene reserve	205.700	95.800																																
Totaal vermogen (TV)	6.510.700	5.672.800																																
Kengetallen:																																		
- Solvabiliteit (EV/TV)	84.1%	85,1%																																
- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	5.2%	2,5%																																
Risico's	Jaarlijks wordt er door het GNR een opstelling gemaakt waarin de 'door te schuiven BTW' aan de participanten is opgenomen. Bij het opstellen van dit overzicht wordt rekening gehouden met de aard van de BTW en de mogelijkheid om deze BTW via het BTW -compensatiefonds te verwerken bij de participanten. Dit houdt in dat een deel van de door de Stichting Goois Natuurreservaat betaalde omzetbelasting momenteel verrekenend wordt door de participanten van het Goois Natuurreservaat. Hoewel er op dit moment geen signalen /aanwijzingen zijn dat het huidige rijksbeleid op korte termijn gewijzigd gaat worden, is er altijd de mogelijkheid dat als gevolg van gewijzigde inzichten op rijksniveau, de BTW in de toekomst niet meer kan worden doorgeschoven. De eigen bijdrage voor de uitvoering van de projecten en (deels) werkzaamheden van het projectenbureau verkrijgt GNR onder meer via deLandschappenNL (jaarlijkse Postcode Loterij -bijdrage) . Deze bijdrage is een substantieel bedrag . Mochten de omzetresultaten van de Postcode L oterij tegenvallen en of LandschappenNL zal niet meer als beneficiënt aangemerkt worden, zullen de ambities voor het realiseren van projecten moeten worden bijgesteld.Veel projecten kennen behalve de eigen bijdrage ook subsidies en bijdragen van derden. Deze zijn gebaseerd op vooraf ingediende kostenramingen. Eventuele overschrijdingen bij de uitvoering zijn veelal niet verrekenbaar en komen voor risico en rekening van GNR. Voor de afdekking van dit risico wordt een bedrag in het bestemmingsfonds Extra investering/projecten aangehouden.																																	
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren wordt verantwoord onder programma 6.																																	
Ontwikkelingen	De gemeente Hilversum (ook participant bij GNR) gaat fuseren met de gemeente Wijdmeren. Dit betekent dat het inwoneraantal van de gemeente Hilversum stijgt. De participantenbijdrage aan het GNR wordt op basis van het inwoneraantal verdeeld over de 5 participanten. Vanwege de groei van Hilversum zal de participantenbijdrage van Hilversum stijgen en die van de andere participanten met een aantal % dalen.																																	

GEM Crailo BV			
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek Belang	De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben de handen ineengeslagen om het gebied Crailo Noord en Zuid in ontwikkeling te brengen voor woondoeleinden, bedrijvigheid maar ook inrichten natuurgebied. Daartoe is in 2017 een overeenkomst met de Provincie Noord Holland gesloten waarin de gezamenlijk partijen de grondpositie van de Provincie hebben gekocht onder verregaande voorwaarden zoals uitgestelde betaling grondovername als ook pas later ingaande renteverplichtingen. De drie gemeenten hebben hiertoe een samenwerking opgezet welke uitgemond is in een gezamenlijke BV om de genoemde doelstellingen te realiseren. Hiertoe is GEM Crailo B.V. opgericht waarbij de drie gemeenten als aandeelhouders functioneren. De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.		
Bestuurlijk belang	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordening (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2027
	Omvang begroting (na wijziging)	€ 18.248.000	Nog niet bekend
Risico's	In het jaarverslag 2025 van GEM Crailo BV is benoemd dat voor de actualisatie van de grondexploitatie per 1-1-2026 een Monte-Carlo risicoanalyse is opgesteld. Uit de gevoeligheidsanalyse blijkt dat de grondopbrengsten uit de verkoop van de dure woningen (44%) de meeste impact hebben op het uiteindelijke resultaat. Gevolgd door de kosten voor openbaar gebied (34%) en mogelijke vertraging (14%). Met een zekerheidspercentage van 50% is de inschatting van het saldo van de grondexploitatie als robuust te beschouwen. In de paragraaf weerstandsvormogen en risicobeheersing worden de risico's verder beschreven.		
Overige informatie	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. Op initiatief van de gemeenteraden is de Verordening voor de Radenadviescommissie opgesteld. Met de Verordening wordt beoogd de controlerende rol van de gemeenteraad in de realisatiefase van de Gebiedsontwikkeling Crailo te versterken.		
Ontwikkelingen	De ontwikkeling van buurtschap Crailo is vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst Crailo tussen de drie gemeenten en in de gemeentelijke bestemmingsplannen buurtschap Crailo, die in 2021 door de raden van de respectievelijke gemeenten zijn vastgesteld. De ontwikkeling betreft 590 woningen en ca. 5 ha bedrijventerrein en kenmerkt zich door ambities op het vlak van duurzaamheid (energieneutraal), natuurinclusiviteit en mobiliteit (autoluw) en is te typeren als wonen en werken in de natuur. In het deelplan Kazernekwartier is sprake van renovatie en herbestemming van bestaande gebouwen en nieuwbouw, in de overige plandelen is nieuwbouw voorzien. De ontwikkeling verloopt fasegewijs in deelplannen en is complex vanwege de opgaven met betrekking tot sloop, bodemsanering en beschermde flora en fauna. De uitvoering is al enkele jaren geleden gestart, in het deelplan Kazernekwartier zijn de eerste woongebouwen in 2025 opgeleverd en inmiddels bewoond. In 2027 is nieuwbouw gepland in het deelplan Kazernekwartier en deelplan Op Zuid. Tevens wordt in 2027 een aanvang genomen met de bouw van het entreegebouw, waarin een supermarkt, horeca en		

	een ruime parkeervoorziening zijn opgenomen en wordt gestart met de bouw van vrijstaande woningen door kopers van vrije kavels en met de bouw van een complex met sociale en midden dure woningen in deelplan Op Zuid. In 2027 zullen de resterende sloopwerkzaamheden van gebouwen in deelplan Op de hei worden uitgevoerd en zal de uitvoering van bodemsanering starten. In 2027 zal de ontwikkeling van het woningbouwprogramma voor Deelplan Op de Hei in de markt worden gezet. Het bovenstaande betreft de uitvoering van vastgesteld beleid, een en ander conform de programmering en planning in de grondexploitatie 2026 van GEM Crailo.
--	---

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om de ruimtelijke, en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In Laren is de nog te vergeven ruimte zeer schaars, met weinig speelruimte voor ontwikkelingen. Het grondbeleid voor de gemeente, vastgelegd in de nota Grondbeleid (2020-2035), is vooral gericht op de regisserende functie van de gemeente. De gemeente heeft een belangrijke taak op het gebied van het behoud van de leefbaarheid en het karakter van de gemeente en de versterking van de aanwezige kwaliteit. Hiermee wordt een vervolgstap gezet in de intensivering van het gemeentelijk grondbeleid. De gemeente heeft naast de eigen beleidsregels natuurlijk ook te maken met de regelgeving van de overheid. In 2016 zijn de BBV-regels aangepast en geactualiseerd. In de Notitie faciliterend grondbeleid zijn de verslagleggingsregels aangepast. Dit komt voort uit de scherpere afbakening van de taken en ook door de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb). In de notitie is het onderscheid tussen het actieve en het faciliterend grondbeleid nader toegelicht.

Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen uit. Aankoop, sloop, bouw- en woonrijp maken tot het uitgeven van de kavels aan toe. De gemeente heeft hierbij de gronden in bezit. Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente alleen op als overheid die de plannen van de particulier faciliteert. De daarmee gepaard gaande kosten zijn verhaalbaar. Dit op grond van de Omgevingswet die het mogelijk maakt de kosten op degene die daarvan profijt hebben, worden verhaald.

In de bovengenoemde notitie worden nog een aantal zgn. stellige uitspraken gedaan (vergelijkbaar met wetgeving, waarbij slechts gemotiveerd kan worden afgeweken). De belangrijkste hebben betrekking op de wijze dat de kosten en opbrengsten moeten worden verantwoord. Ook worden richtlijnen gegeven op de wijze waarop met de kosten (voorbereidingskosten, maximale termijn van kostenverhaal, informatievoorziening aan de raad) moet worden omgegaan. Het beleid van de gemeente dient te worden aangepast aan het bepaalde in de BBV voorschriften. De regelgeving betekent niet dat de gemeente haar beleidsvrijheid geheel verliest. De BBV regelgeving is meer gericht op de wijze van uitvoering en verantwoording. De keuze te kiezen voor een actieve of faciliterende grondbeleid blijft toebehoren aan de raad.

Voor het grondbeleid zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd:

1. het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk, en door de gemeente gewenst, ruimtegebruik. Hoofdzakelijk door het actueel maken en houden van de bestemmingsplannen;
2. het realiseren van nieuwe ontwikkelingen met een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten;
3. het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte;
4. het beleid moet, gezien de taakstelling van het bestuur en de beperkte ruimte voor ontwikkelingen, uitdrukkelijk gericht zijn op een regisserende rol van de gemeente.

Complexen in exploitatie

In het kader van grondbeleid zijn drie typen projecten te onderscheiden:

1. projecten met een gemeentelijke grondexploitatie

Project Crailo

In juli 2021 is het bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan voor de ontwikkeling van 590 woningen en 5 hectare bedrijvigheid door de gemeenteraad vastgesteld. Het college heeft in 2021 voor het gebied de Beleidsregel Mobiliteit en parkeren Buurtschap Crailo, de Beleidsregel Natuurinclusief bouwen en inrichten Buurtschap Crailo en het Besluit Hogere grenswaarden bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld. De grondexploitatie wordt eenmaal per jaar geactualiseerd aan de hand van de feitelijke en verwachte economische omstandigheden, waarbij de planeconoom in samenspraak met de projectleider de budgetten en de werkelijke bestedingen in kaart brengt. De raad wordt jaarlijks over de GREX geïnformeerd.

Ligweide Biezem

Op deze plek worden 10 hofwoningen gebouwd en 4 twee-onder-kap-woningen. In 2026 begin 2027 maakt de gemeente het perceel, na oplevering van de laatste 4 woningen, woonrijp. Naar verwachting kan de GREX in 2026, begin 2027 worden afgesloten met een positief resultaat van € 2.001.470,-.

Eemnesserweg

Tegenover het oude gemeentehuis aan de Eemnesserweg worden 7 sociale huurwoningen gebouwd voor senioren. In 2024 is hiervoor een grondexploitatie geopend. De exploitatie heeft een geprognostiseerd negatief resultaat van

€ 235.076,- De bouw is in 2026 van start gegaan. De woningen worden eind 2026/begin 2027 opgeleverd.

2. Projecten met een kostenverhaal (faciliterende rol)

De gewijzigde BBV-voorschriften biedt gemeenten de gelegenheid om gemeentelijke kosten te verhalen op een initiatiefnemer en/of grondeigenaar, wanneer de gemeente bij een ontwikkeling geen eigen grondbezit heeft. Het gaat hier niet alleen om kosten die te maken hebben met bijvoorbeeld bestemmingsplanwijziging, maar ook op het gebied van investeringen die de gemeente moet doen aan wegen, groen en water (riolering). De gemeente gaat er allereerst vanuit het kostenverhaal privaat te regelen, met een zogenaamde anterieure overeenkomst. Daarbij wordt zij nu gesteund door de wettelijke bepalingen. Voorbeeld hiervan is de herontwikkeling van de Rabobank of garage Bouwman.

3. Voorbereidingskrediet

Wanneer in de aanloop naar het openen van een grondexploitatie gemeentelijke kosten worden gemaakt om de haalbaarheid van een ontwikkeling te onderzoeken, een ontwikkelstrategie te bepalen of contractering voor te bereiden, wordt budget aangevraagd. Het budget wat hiervoor nodig is, wordt door de gemeenteraad gevoteerd in de vorm van een voorbereidingskrediet. Deze kosten kunnen (onder voorwaarden) worden opgenomen in de gemeentelijke grondexploitatie en worden verrekend. Op dit moment zijn er geen voorbereidingskredieten.

Overige complexen

n.v.t

Bovenwijkse voorzieningen

n.v.t

Overige ontwikkelingen

n.v.t

Afgesloten projecten

n.v.t

Algemeen

Het programma Wet open overheid omvat drie hoofdonderdelen: het actief openbaar maken van documenten, het wegwerken van archiefachterstanden en het verbeteren van het documentmanagement. Het documentmanagementproject maakt deel uit van het VIBE-programma en is reeds in 2024 afgerond.

Archiefbestanden

Na de vernietiging van fysieke achterstanden van 2022 t/m 2024 dit jaar, wordt in 2027 het fysieke archief voor de jaren 2025 t/m 2027 vernietigd. Daarmee is de vernietigingsachterstand ingelopen. Daarnaast zetten we in op digitale vernietiging. In 2026 is de achterstand in de archivering van digitale zaken grotendeels ingehaald. In 2027 wordt het restant van deze digitale achterstand gearhiveerd. Daarna moeten deze zaken vernietigd worden. In 2026 is de infrastructuur opgezet om digitale vernietiging mogelijk te maken en is een vernietigingsprotocol opgezet. In 2027 voeren we vernietiging uit op de eerste stukken digitaal archief.

2026 staat ook in het teken van de implementatie van een nieuwe gebruikersinterface voor ons archiefsysteem Corsa. Deze interface zorgt ervoor dat medewerkers makkelijker én beter documenten kunnen ontsluiten. Dit traject wordt opgevolgd met de implementatie van de Archiefwet 2026 in 2027 om zo bij te blijven met de meest recente wetgeving.

Openbaar maken

Voor gemeenten zijn er zeventien informatiecategorieën vastgesteld waarop actieve openbaarmaking van toepassing is. De eerste tranche is in werking getreden op 1 november 2024 en bestaat uit vijf categorieën: wetten en algemene verbindende voorschriften, overige besluiten van algemeen strekking, organisatie en werkwijze en bereikbaarheidsgegevens, De BEL Combinatie en de bijbehorende drie gemeenten voldoen aan deze verplichtingen; hierbij wordt aangetekend dat de eerste twee categorieën tevens wettelijk via officiële bekendmakingen.nl gepubliceerd (moeten) worden. Op dit moment is de tweede tranche van toepassing. Dit betekent dat de volgende categorieën actief openbaar gemaakt moeten worden: vergaderstukken, agenda's en besluitenlijsten en adviezen.

Voor de overige tranches/categorieën is nog geen definitieve ingangsdatum vastgesteld.

Ter voorbereiding hierop is een technisch platform aangeschaft dat het publiceren van informatie faciliteert. Deze applicatie ondersteunt tevens de medewerkers van de BEL Combinatie bij het efficiënt vinden van informatie in diverse systemen en automatiseert het anonimiseringsproces.

De implementatie van een dergelijk systeem vereist een grondige voorbereiding, waarbij alle proceseigenaren van openbaar te maken categorieën nauw worden betrokken. Daarnaast worden alle medewerkers en bestuurders meegenomen in een communicatietraject om ervoor te zorgen dat het uitgangspunt van de Woo -'openbaar, tenzij' - structureel wordt geïntegreerd in de reguliere werkprocessen en handelwijzen.

Ter ondersteuning van de organisatie bij Woo-verzoeken en het proces van passieve openbaarmaking is er per 1 februari 2026 een Woo-coördinator aangesteld binnen het team Juridische Zaken. Deze functionaris vervult eveneens de wettelijk verplichte rol van Woo-contactfunctionaris. Daarnaast wordt er in het vierde kwartaal van 2026 een projectleider actieve openbaring geworven om dat proces verder te ondersteunen.

IHP Onderwijs

In de raadsvergadering van 25 juni 2025 is het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs vastgesteld. In de raadsvergadering van 7 november 2025 is de motie aangenomen om “Een aparte paragraaf in alle toekomstige begrotingen en derhalve in alle toekomstige jaarrekeningen toe te voegen waarin alle uitgaven in één oogopslag zijn weergegeven met betrekking tot onderwijshuisvesting en de investeringen die voortvloeien uit het IHP”. Bij de jaarrekening 2025 hebben we een eerste aanzet hiertoe gedaan. In deze begroting 2027 volgt een verdere verdieping van de paragraaf.

Investeringen

De raad heeft op 25 juni 2025 besloten een investeringskrediet van 34,74 miljoen euro voor de gehele investeringsperiode beschikbaar te stellen en de kredieten jaarlijks met 3% te indexeren. De aan de verschillende projecten verbonden investeringen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2026.

Investeringsplanning

Na de besluitvorming in de raad is in 2025 de daadwerkelijke uitvoering van de verschillende projecten gestart. Door een aantal ontwikkelingen is er een afwijking ontstaan ten opzichte van de vastgestelde investeringsplanning. In het algemeen schuiven alle projecten iets op in de tijd. Hiernaast is er een ruil in de volgorde van uitvoering tussen de Larense Montessorischool en de Gooische School. Deze ruil is geformaliseerd in de vergadering van de stuurgroep uitrol IHP in september 2026.

Hieronder is de actuele investeringsplanning (prijsspeil 2026), waarin de indexering van 3% is meegenomen.

	Investering	startjaar investering	eindjaar investering	afschrijving jaren
IHP Onderwijs Gooische School fase 1	470.000	2025	2025	40
IHP Onderwijs IVGO (nieuwbouw)	4.068.500	2026	2027	50
IHP Onderwijs De Ploeg (nieuwbouw sportpark)	5.388.960	2026	2028	50
IHP Onderwijs Larense Montessori School	4.643.240	2027	2029	40
IHP Onderwijs Laar en Berg - hoofdgebouw	11.219.790	2027	2029	40
IHP Onderwijs huur tijdelijke huisvesting L&B	2.733.620	2027	2029	0
IHP Onderwijs Gooische School fase 2 / fase 3	2.929.320	2029	2030	40
IHP Onderwijs Standelkruid	811.640	2029	2030	40
IHP Onderwijs Binckhorst 1,0	3.271.280	2030	2032	40
IHP Onderwijs Binckhorst 2.0 - inhuizing CdB	228.660	2030	2032	10

Om mogelijke meerkosten op te vangen kunnen verschillende inkomsten worden benut:

- In het kader van DUMAVA (renovatieprojecten tot maximaal 30% subsidie) zullen aanvragen worden gedaan, maar hier is uiteraard geen zekerheid. De maximaal te ontvangen subsidie bedraagt € 6,8 miljoen euro.
- Mogelijke opbrengsten kunnen voortkomen uit woningbouw bij Laar & Berg en de bestaande locaties van OBS de Ploeg en de Scheper. Het is echter nog onzeker of deze plannen daadwerkelijk doorgang kunnen vinden en wat de opbrengsten zullen zijn. De opbrengsten uit woningbouw worden geraamd op 6,4 miljoen euro.
- Mogelijk kunnen de renovatie- en bouwwerkzaamheden bij Laar & Berg worden uitgevoerd zonder gebruik te maken van tijdelijke huisvesting. In dat geval kunnen de voor tijdelijke huisvesting begrote kosten van ruim 2,7 miljoen euro (deels) ter dekking worden ingezet.
- Met het schoolbestuur lopen gesprekken over de financiering van de nieuwbouw International School Laren (ISL). Insteek is dat het schoolbestuur de nieuwbouw financiert en de gemeente dit via een huurvergoeding terugbetaalt. Als we overeenstemming over deze constructie krijgen betekent dit dat de gemeente het begrote bedrag van ruim 4 miljoen euro niet hoeft te lenen.

De kapitaallasten zijn verwerkt in deze begroting 2027 en verder.

Afgeronde en lopende projecten

In 2025 is de 1e fase van de renovatie van de Gooische School al uitgevoerd. Vanaf eind 2025 lopen de voorbereidingen voor het project nieuwbouw OBS de Ploeg. Momenteel wordt het stedenbouwkundig onderzoek uitgevoerd en op korte termijn start de RO-procedure.

Het project ISL is begin 2026 begonnen met de realisatiefase en zal medio 2027 worden opgeleverd.

Vorbereidingskredieten

Met de schoolbesturen zijn afspraken gemaakt over de uitvoering, waaronder het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet. Dit is ook zo in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs benoemd (artikel 13). Het beschikbaar stellen van het voorbereidingskrediet voorkomt dat het schoolbestuur alle kosten van voorbereiding zou moeten moeten voorfinancieren totdat een besluit over het investeringskrediet is genomen. NB. Het beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet wordt in mindering gebracht op het totale beschikbaar te stellen investeringsbedrag.

2026

Nieuwbouw de Ploeg € 418.560,-

2027

Renovatie/nieuwbouw LMS € 371.459,-

Laar & Berg renovatie € 897.583,-

Kosten inhuur

Een projectleider is aangetrokken om de gemeente Laren te begeleiden bij de uitrol van het IHP Onderwijs. Naast de projectleider huren we adviseurs in voor de strategische ondersteuning. Ook worden momenteel voor project nieuwbouw de Ploeg een stedenbouwkundig onderzoek, een geluidsonderzoek en een verkeerskundig onderzoek uitgevoerd. De kosten voor inhuur waren in 2025 in totaal € 45.992,- en in 2026 (tot en met juli) € 65.592,-. Hiervoor is in 2026 dekking in de exploitatie. Voor 2027 en verder zullen via de begroting 2027 middelen worden gevraagd.

Nieuwe ontwikkelingen

Verder spelen er een aantal nieuwe ontwikkelingen, die niet direct met het vastgestelde IHP Onderwijs te maken hebben:

- Ten behoeve van de tijdelijke huisvesting van de Internationale Schakelklas (ISK) 't Gooi wordt College de Brink verbouwd. Per 1 augustus 2027 moet de verbouwing zijn afgerond. De huisvesting van de ISK is een gedeelde regionale verantwoordelijkheid. Alle gemeenten in de regio zijn aan te spreken op de opgave, en daarmee ook op de kosten van verbouwing van College de Brink om die geschikt te maken voor het ISK. Gemeente Laren moet het benodigde krediet verstrekken, maar het overgrote deel van de kosten wordt door de regiogemeenten gedragen. Circa 1 miljoen euro wordt bijgedragen door de regiogemeenten. Voor het beschikbaar stellen van het krediet volgt een apart voorstel aan de gemeenteraad.
- Van het ministerie van OCW heeft de gemeente Laren de opdracht gekregen om huisvesting te faciliteren voor de nieuw te stichten school Agora 't Gooi. Mogelijk volgen er nog nieuwe ontwikkelingen, maar voornamelijk gaan we ervan uit dat we per 1 augustus 2027 het Primair Onderwijs moeten gaan huisvesten.
- Door groei van het aantal leerlingen bij Laar & Berg en de verhoging van de vaste voet (Laar & Berg is een hoofdvestiging geworden) is de ruimtebehoefte van de school nu groter dan waarmee in het IHP Onderwijs rekening is gehouden. Met het schoolbestuur lopen gesprekken hierover om tot een oplossing te komen. Duidelijk is al wel dat de gevraagde investering voor de gemeente aanzienlijk hoger zal zijn.

Hieronder zijn de aan de nieuwe ontwikkelingen verbonden investeringen.

	Investering	startjaar investering	eindjaar investering	afschrijving jaren
Verbouwing College de Brink t.b.v. ISK 't Gooi	1.679.673	2027	2030	4
Atelier't Gooi - huisvesting nieuw te stichten school	PM	2027	2028	n.t.b.
Extra m2 Laar & Berg	4.751.000	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

Financiële begroting

1. 3. Overzicht van baten en lasten

3.1 Meerjarenbegroting

3.1 Meerjarenbegroting

Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027		Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Programma	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren	4.685	4.467	-458	4.943	4.485	4.487	4.544
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	2.799	3.427	-2.137	5.262	3.125	3.220	3.261
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	-698	1.331	-3.919	4.766	847	1.007	1.034
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	3.389	4.439	-1.067	5.870	4.804	4.483	5.354
5. Meedoen in Laren	6.787	7.397	-2.439	10.215	7.776	7.691	6.924
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	-17.594	-19.688	-28.361	7.324	-21.037	-20.106	-20.500
Totaal programma's	-632	1.373	-38.381	38.381	0	783	617

3.2 Incidentele baten en lasten

De BBV schrijft voor om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich maximaal drie jaar achtereenvolgend voordoen. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan 3 jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen per programma. De mutaties komen uit de meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2027, de effecten van het collegeprogramma en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument.

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Incidentele baten				
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	-122.652	-143.587	-162.774	0
• Pilot Samen Oplopen Kansrijk dekking vanuit OAB middelen	-20.000	-20.000	-20.000	
• SPUK ASWA Rijksinkomsten	-102.652	-123.587	-142.774	
5. Meedoen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t.				
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	-41.000	0	0	0
• Hogere opbrengsten OZB-woningen	-41.000			
Onttrekking aan de reserves	-684.997	0	0	0
Totaal incidentele baten (A)	-848.649	-143.587	-162.774	0
B. Incidentele lasten				
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	50.000	0	0	0
• inzet coalitie	50.000			
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	222.000	57.080	0	0
• IHP onderwijsgebouwen Laren voorbereidingskosten (PB-2025)	60.000	0		
• inzet coalitie	56.000			
• Beleidsplan groenbeheer 2023-2035	11.000	19.000	0	
• achterstallig onderhoud kunstwerken	0	13.080	0	
• toezicht kabels en leidingen	50.000	0		

• Opstellen WRP (Water- en rioleringsprogramma)		25.000		
• Opstellen Groenbeheerplan	20.000			
• Samenwerking aanpak Gooiergracht	25.000			
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	88.000	0	0	0
• Volkshuisvestingsprogramma	35.000			
• inzet coalitie	50.000			
• Omgevingsdiensten, Berekening wegverkeer CIMLK	3.000			
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	563.953	147.159	163.026	1.513
• Pilot Samen oplopen	20.000	20.000	20.000	
• Subsidie Viore	3.485	3.572		
• SPUK AZWA uitvoeringskosten	102.652	123.587	142.774	
• inzet coalitie	50.000			
• kosten verduurzaming De Biezem	387.816			
• Dierenopvang			252	1.513
5. Meedoen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t.				
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	20.000	0	0	0
• inzet coalitie	20.000			
Toevoeging aan de reserves	0	0	0	0
• N.v.t.	0			
Totaal incidentele lasten (B)	943.953	204.239	163.026	1.513
Totaal incidentele baten en lasten (A+B)	95.304	60.652	252	1.513

3.3 Structurele mutaties reserves

Een storting en/of onttrekking aan een reserve is per definitie incidenteel, tenzij er redenen zijn deze structureel te ramen (bijvoorbeeld ter dekking van rente- en afschrijvingslasten). In de tabel hieronder worden de ramingen van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

De afzonderlijke mutaties zijn toegelicht in de paragraaf reserves.

Structurele mutaties reserves	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A. Structurele onttrekkingen				
Afkoopsommen GNR	57.000	59.000	59.000	59.000
Totaal structurele onttrekkingen	57.000	59.000	59.000	59.000
B. Structurele toevoegingen reserves				
N.v.t	-	-	-	-
Totaal structurele toevoegingen	-	-	-	-
Saldo structurele mutaties (A-B)	57.000	59.000	59.000	59.000

3.4 Structureel en reëel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is de Gemeentewet gewijzigd met de introductie van *structureel en reëel evenwicht* in de begroting en meerjarenraming. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is ter nadere uitwerking van die wetswijziging aangepast, zodat uw raad en de financieel toezichthouder in staat zijn om vast te stellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de

begroting en de meerjarenraming. Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structurele evenwicht verloopt als volgt:

	Het totaal van de structurele lasten en baten programma's en algemene dekkingsmiddelen
+/-	De structurele verrekeningen met de reserves
=	Geeft het totaal structureel begrotingssaldo en meerjarenraming

De tabel voor de bepaling van het structurele evenwicht is hierna opgenomen. De mutaties zijn in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. Voor het gehele meerjarenbeeld is er vooralsnog geen sprake van een structureel evenwicht.

Berekening structureel begrotingssaldo	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Geraamd resultaat (na mutatie reserves)	-100	782.630	564.338	617.101
Incidentele lasten (-/-)	-943.953	-204.239	-163.026	-1.513
Incidentele baten (+)	163.652	143.587	162.774	-
Incidentele toevoegingen reserves (-/-)				
Incidentele onttrekkingen reserves (+)	684.997			
Structureel saldo begroting	-95.404	721.978	564.086	615.588
Structureel evenwicht?	Ja	Nee	Nee	Nee

3.5 Effecten na programmabegroting 2026

Na de vaststelling van de programmabegroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029 hebben zich een aantal financiële ontwikkelingen voorgedaan die betrekking hebben op de programmabegroting 2027 en de meerjarenbegroting 2028-2030. Een deel van de financiële ontwikkelingen zijn reeds gemeld in de vastgestelde kaderbrief 2027. Daarbovenop heeft zich een aantal nieuwe mutaties voorgedaan, in onderstaande tabel zijn alle financiële ontwikkelingen t.o.v. de programmabegroting 2026 opgesomd. De financiële ontwikkelingen zijn (per programma) in het programmaplan toegelicht.

Meerjarenperspectief 2027 - 2030		Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Meerjarenbegroting 2027 - 2030 (november 2026)		-9.179	-191.726	-281.563	-281.563
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren		-30.084	-36.084	-36.084	-36.084
• Wethouderspensioenen	Kadernota	-	44.000	44.000	44.000
• CAO-stijging college B&W, lagere begroting griffie en bestuursondersteuning	najaarsnota	-108.084	-108.084	-108.084	-108.084
• BIT Gooi & Vecht	Autonome ontwikkeling	5.000	5.000	5.000	5.000
• Khonraad	Autonome ontwikkeling	8.000	8.000	8.000	8.000
• Lijkschouw	Autonome ontwikkeling	15.000	15.000	15.000	15.000
• inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	50.000			
2. Buitenruimte onderhouden in Laren		-74.711	-166.677	-188.392	-205.572
• Onderhoudsbehoefte Verkeerslichten	Autonome ontwikkeling	10.000	10.000	10.000	10.000
• inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	56.000			
• Verkeer, begroting bijstellen	Autonome ontwikkeling	1.860	1.860	1.860	1.860
• Beheerplan kunstwerken Laren 2025-2029	Kadernota	6.840	19.920	6.840	840
• Samenwerking aanpak Gooiergracht	Autonome ontwikkeling	25.000			
• Lasten ivm beleids- en beheerplan Openbare verlichting	Autonome ontwikkeling	-171.000	-171.000	-171.000	-171.000
• Opstellen Groenbeheerplan	Nieuwe ontwikkeling	20.000			
• Aanpassing budgetten riolering	Autonome ontwikkeling	5.000	5.000	-95.000	-95.000
• Tarief-voorziening riolering	Autonome ontwikkeling	28.158	-64.457	26.908	15.728
• onttrekking uit de voorziening	Autonome ontwikkeling	-74.388	0	0	0
• Straatreiniging (vegen)	Autonome ontwikkeling	32.000	32.000	32.000	32.000
• onttrekking res wegen glasvezel	Autonome ontwikkeling	-14.181	0	0	0
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren		103.856	348.915	350.850	364.213
• inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	50.000			
• Indexatie subsidies obv kaderbrief	Kadernota	486	486	486	486

• Bijstelling RGV aandeel GAD obv Kaderbrief	Kadernota	28.000	32.000	33.000	33.000
• bijstelling afvalstoffenheffing	Autonome ontwikkeling	-127.293	-138.854	-140.064	-140.064
• Volkshuisvestingsprogramma	Kadernota	35.000	-	-	-
• Aanschaf programma Noctua	Nieuwe ontwikkeling	1.824	1.824	1.824	1.824
• Hut van Mie	Kadernota	12.000	12.000	12.000	12.000
• Warmteprogramma, Wijkuitvoeringsplannen	Kadernota	30.000	30.000	30.000	30.000
• SMP monitoren en applicatie	Kadernota	15.000	20.000	20.000	20.000
• CDOKE Personeelslasten corrigeren	Autonome ontwikkeling	43.919	43.919	43.919	43.919
• CDOKE SPUK KGG K28 Ontvangsten Rijk	Autonome ontwikkeling	34.453	275.453	275.453	275.453
• CDOKE Algemene Uitkering naar Reserve	Nieuwe ontwikkeling	-57.000	-	-	-
• Landschap Natuurbeheer, GNR	Raadsvoorstel	-36.370			
• Omgevingsdiensten, Bijdrage OFGV	Nieuwe ontwikkeling	20.256	21.506	23.651	37.014
• Omgevingsdiensten, berekening wegverkeer CIMLK	Nieuwe ontwikkeling	3.000			
• Vastgoed, Begrotingsbijstelling op basis van realisatie	Technische correctie	50.581	50.581	50.581	50.581
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren		941.241	497.391	489.784	491.045
• Mutaties vanuit de herstellijst MO	Autonome ontwikkeling	-19.925	-19.925	-19.925	-19.925
• inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	50.000			
• Indexatie subsidies obv kaderbrief	Kadernota	63.340	63.340	63.340	63.340
• Bijstelling RGV overige taken obv Kaderbrief	Kadernota	175.000	177.000	177.000	177.000
• Projectleider IHP volgens kaderbrief	Kadernota	75.000	75.000	75.000	75.000
• Subsidie Hart van Laren	Nieuwe ontwikkeling	36.700	46.700	46.700	46.700
• Pilot Samen oplopen	Nieuwe ontwikkeling	20.000	20.000	20.000	
• Pilot Samen Oplopen Kansrijk dekking vanuit OAB middelen	Nieuwe ontwikkeling	-20.000	-20.000	-20.000	
• Onderhoudskosten Kunstwacht	Autonome ontwikkeling	4.827	9.192	4.407	4.407
• Aanvulling structureel tekort subsidies	Autonome ontwikkeling	6.000	6.000	6.000	6.000

• Hogere premie verzekering kunst	Autonome ontwikkeling	291	291	291	291
• Cultuurcoördinator	Nieuwe ontwikkeling	22.500			
• Plaatsing kunstwerk Klepperman van Elleven	Nieuwe ontwikkeling	3.031	3.031	3.031	3.031
• Subsidie Viore	Nieuwe ontwikkeling	2.973	3.074		
• SPUK AZWA uitvoeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	102.652	123.587	142.774	
• SPUK ASWA Rijksinkomsten	Nieuwe ontwikkeling	-102.652	-123.587	-142.774	
• Kosten de Biezem - verduurzaming	Autonome ontwikkeling	387.816			
• WOZ/OZB stijging	Autonome ontwikkeling	23.000	23.000	23.000	23.000
• Dierenopvang (Gooische Nest, Egelopvang en Vogelopvang)	Autonome ontwikkeling			252	1.513
• Investerings Jeugdpreventie	Nieuwe ontwikkeling	20.000	20.000	20.000	20.000
• Huur locatie nieuwe school PO	Nieuwe ontwikkeling	80.000	80.000	80.000	80.000
• Meicirculaire 2026 Overheidsbrede dienstverlening	Autonome ontwikkeling	10.688	10.688	10.688	10.688
5. Meedoen in Laren		162.643	75.963	-676.128	-689.358
• Mutaties vanuit de herstellijst MO	Autonome ontwikkeling	-47.030	-47.030	-47.030	-47.030
• Indexatie subsidies obv kaderbrief	Kadernota	-8.200	-8.200	-8.200	-8.200
• Mutatie HBEL Uitvoeringskosten Bijstandsuitkeringen	Autonome ontwikkeling	-166.520	-128.520	-89.520	-48.520
• Extra BUIG inkomsten	Autonome ontwikkeling	-236.000	-285.000	-380.000	-433.000
• Mutatie HBEL Uitvoeringskosten overige Participatie (bijzondere bijstand, minimabeleid)	Autonome ontwikkeling	56.563	5.563	17.563	28.563
• Mutatie HBEL Uitvoeringskosten WMO	Autonome ontwikkeling	-18.000	-90.000	-90.000	-90.000
• Mutatie HBEL Uitvoeringskosten Jeugd	Autonome ontwikkeling	691.600	691.600	691.600	691.600
• ingroei uitvoeringskosten jeugd	Autonome ontwikkeling	-138.320			
• Mutatie HBEL Apparaatskosten	Autonome ontwikkeling	28.550	28.550	28.550	28.550
• Meicirculaire 2026 Huishoud. hulp uit Wmo	Autonome ontwikkeling			-708.091	-720.321
• Meicirc. 26 Besparing trajectduur JZ	Autonome ontwikkeling		-19.000	-19.000	-19.000
• Meicirc. 26 Eigen bijdrage JZ	Autonome ontwikkeling		-72.000	-72.000	-72.000

6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren		-1.093.866	254.848	905.871	974.420
• Septemercirculaire 2025	Kadernota	55.000	85.000	107.000	107.000
• Meicirculaire 2026	Autonome ontwikkeling	-1.023.620	-62.679	746.903	353.955
• Decentralisatie-uitkering CDOKE 2028-2030	Andere ontwikkeling		-474.893	-474.893	-474.893
• Stelpost Decentralisatie-uitkering neutraal	Andere ontwikkeling	-	56.203	56.203	56.203
• WOO	Nieuwe ontwikkeling	71.054	71.054	71.054	71.054
• Hogere opbrengsten OZB niet-woningen	Autonome ontwikkeling	-134.168	-134.168	-134.168	-134.168
• Hogere opbrengsten OZB woningen	Autonome ontwikkeling	-52.000	-12.000	-41.000	-213.000
• Uitvoerkosten belastingsamenwerking/kwijtschelding ophogen	kadernota	-28.352	-28.352	-28.352	-28.352
• Onttrekking alg.res. Tbv de Biezem	Autonome ontwikkeling	-387.816			
• inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	20.000			
• onttrekking res sterke samenleving- inzet coalitie	Nieuwe ontwikkeling	-226.000			
• actualisatie kapitaallasten	Autonome ontwikkeling	-326.149	-196.554	-428.113	85.384
• hogere rentekosten	Autonome ontwikkeling	130.000	200.000	280.000	400.000
• Ontwikkeling BEL begroting DVO 2027	Kadernota/Nieuw	604.635	547.687	547.687	547.687
• OZB compensatie	Nieuwe ontwikkeling	70.000	70.000	70.000	70.000
• Vpb	Autonome ontwikkeling	39.000	39.000	39.000	39.000
• Prijscompensatie 2027	Autonome ontwikkeling	94.550	94.550	94.550	94.550
Subtotaal		-100	782.630	564.338	617.101

2. 4. Uiteenzetting financiële positie

4.1 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans	Realisatie 2025	Begr. 2026 voor wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Activa						
(Im)materiële vaste activa	32.462.440	50.632.997	57.899.412	66.213.753	85.429.298	87.330.272
Financiële vaste activa	14.217.167	13.985.652	13.673.720	13.441.369	4.591.587	4.366.044
Vorraden	-740.981			-	-	-
Onderhanden werk GREX	-	-	-	-	-	-
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	8.284.924	3.585.139	5.238.592	3.469.172	2.230.396	1.813.950
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	2.627.032	2.627.032	2.627.032	2.627.032	2.627.032	2.627.032
Totaal activa	56.850.583	70.830.821	79.438.756	85.751.326	94.878.314	96.137.298
Passiva						
Eigen vermogen	14.896.776	14.446.469	14.396.372	15.120.102	14.842.810	14.836.573
Voorzieningen	4.893.022	4.920.003	4.783.615	4.721.615	4.721.615	4.721.615
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	23.650.342	27.867.384	38.217.384	45.607.384	44.630.000	46.890.000
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	10.506.199	10.506.199	10.506.199	10.506.199	10.506.199	10.506.199
Overlopende passiva	2.904.246	7.090.766	11.535.186	9.796.026	20.177.690	19.182.911
Totaal passiva	56.850.585	70.830.821	79.438.756	85.751.326	94.878.314	96.137.298

4.2 Toelichting geprognosticeerde balans

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige financiële activa wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Vorraden

De voorraden bestaan volledig uit opgenomen bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). Deze zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de uitzetting in 's Rijks schatkist (schatkistbankieren) en de debiteuren.

Liquide middelen

Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025. Indien de balanspost groter is dan het limiet van het schatkistbankieren (€500.000) overtollig saldo toegevoegd aan de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025, gecorrigeerd met de aflopende balanswaarde van de vorderingenpositie met de CV/BV Zuidpolder.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de staat van reserves.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de te verwachten aflossingen. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige vaste schulden wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is in eerste instantie uitgegaan van een balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025. In de meerjarige, geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

4.3 Investeringsplanning

De investeringsplanning is geactualiseerd, een aantal investeringen zijn in tijd doorgeschoven. Dit leidt in 2027 tot lagere kapitaallasten van circa 0,326 miljoen.

Investeringsplanning 2026-2029 (bedragen in €)	Jaar van investering	Eindjaar investering	Investerings bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren			29.000		6.090	6.032	5.974	5.916
Hardware raad & college	2026	2026	29.000	5	6.090	6.032	5.974	5.916
2. Buitenruimte onderhouden in Laren			10.686.715		8.900	191.928	350.448	386.621
Beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2026-2030	2027	2027	40.000	40	-	1.400	1.390	1.380
Beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2026-2030	2028	2028	42.000	40	-	-	1.470	1.460
Beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2026-2030	2029	2029	39.000	40	-	-	-	1.365
Beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2026-2030	2030	2030	48.000	40	-	-	-	-
Centrum (riool)	2025	2028	387.200	40	-	-	13.552	13.455
Centrum (weg)	2025	2028	1.372.800	40	-	-	48.048	47.705
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2020	2026	50.000	25	2.500	2.480	2.460	2.440
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2022	2026	28.000	25	1.400	1.389	1.378	1.366
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2023	2026	100.000	25	5.000	4.960	4.920	4.880
Herplant bomen	2027	2027	41.000	35	-	1.581	1.570	1.558
Herplant bomen	2028	2028	41.000	35	-	-	1.581	1.570
Herplant bomen	2029	2029	41.000	35	-	-	-	1.581
Herplant bomen	2030	2030	41.000	35	-	-	-	-
Jordaan (riool)	2025	2027	2.128.100	40	-	74.484	73.951	73.419
Jordaan (weg)	2025	2027	454.155	40	-	15.895	15.782	15.668
Naarderstraat (riool)	2025	2028	384.120	40	-	-	13.444	13.348
Naarderstraat (weg)	2025	2028	1.361.880	40	-	-	47.666	47.325
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2024	2027	56.240	40	-	1.968	1.954	1.940
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2025	2027	56.240	40	-	1.968	1.954	1.940
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2026	2027	56.240	40	-	1.968	1.954	1.940

Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2027	2027	56.240	40	-	1.968	1.954	1.940
Reconstructie groenvakken	2027	2027	260.000	10	-	28.600	28.340	28.080
Reconstructie groenvakken	2028	2028	100.000	10	-	-	11.000	10.900
Reconstructie groenvakken	2029	2029	100.000	10	-	-	-	11.000
Reconstructie groenvakken	2030	2030	100.000	10	-	-	-	-
Rozenlaantje (riool)	2025	2027	42.350	25	-	2.118	2.101	2.084
Rozenlaantje (weg)	2025	2027	150.150	25	-	7.508	7.447	7.387
Rijksweg West openbare verlichting (masten)	2027	2027	105.000	40	-	3.675	3.649	3.623
Rijksweg West openbare verlichting (armaturen)	2027	2027	45.000	20	-	2.700	2.678	2.655
Speelruimteplan 2024-2028	2027	2027	92.500	10	-	10.175	10.083	9.990
Speelruimteplan 2024-2028	2028	2028	77.500	10	-	-	8.525	8.448
Speelruimteplan 2024-2028	2029	2029	92.500	10	-	-	-	10.175
Speelruimteplan 2024-2028	2030	2030	67.500	10	-	-	-	-
Tafelbergweg(weg)	2025	2031	110.000	8	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Gemalen	2025	2027	66.000	40	-	2.310	2.294	2.277
WRP 2024-2028; Gemalen	2026	2027	66.000	40	-	-	2.310	2.294
WRP 2024-2028; Gemalen	2027	2028	66.000	40	-	-	-	2.310
WRP 2024-2028; Gemalen	2028	2029	66.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Gemalen	2029	2030	66.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Gemalen	2030	2031	66.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2025	2027	330.000	40	-	11.550	11.468	11.385
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2026	2027	330.000	40	-	11.550	11.468	11.385
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2027	2028	330.000	40	-	-	11.550	11.468
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2028	2029	330.000	40	-	-	-	11.550
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2029	2030	330.000	40	-	-	-	-

WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2030	2031	330.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Persleidingen	2025	2027	24.000	40	-	840	834	828
WRP 2024-2028; Persleidingen	2026	2027	24.000	40	-	840	834	828
WRP 2024-2028; Persleidingen	2027	2028	24.000	40	-	-	840	834
WRP 2024-2028; Persleidingen	2028	2029	24.000	40	-	-	-	840
WRP 2024-2028; Persleidingen	2029	2030	24.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Persleidingen	2030	2031	24.000	40	-	-	-	-
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren			0		-	-	-	-
N.v.t					-	-	-	-
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren			39.164.000		-	125.730	296.402	1.005.655
IHP Onderwijs Binckhorst 1,0	2030	2032	3.906.000	40	-	-	-	-
IHP Onderwijs Binckhorst 2,0	2030	2032	273.000	10	-	-	-	-
IHP Onderwijs De Ploeg	2026	2028	5.717.000	50	-	-	171.510	170.367
IHP Onderwijs Gooische	2029	2030	3.842.000	40	-	-	-	-
IHP Onderwijs IVGO (nieuwbouw)	2026	2027	4.191.000	50	-	125.730	124.892	124.054
IHP Onderwijs Laar en Berg	2027	2029	12.260.000	40	-	-	-	429.100
IHP Onderwijs Larense Montessori School	2027	2029	5.074.000	40	-	-	-	177.590
IHP Onderwijs Standelkruid	2029	2030	914.000	40	-	-	-	-
IHP Onderwijs Tijdelijke Huisvesting (Huur)	2027	2029	2.987.000	40	-	-	-	104.545
5. Meedoen in Laren			0		-	-	-	-
N.v.t			-		-	-	-	-
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren			0		-	-	-	-
N.v.t			0		-	-	-	-
Totaal investeringsplanning 2026 - 2029			49.879.715		14.990	323.690	652.824	1.398.193

4.4 Staat van reserves

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die tot het eigen vermogen behoren en die vanuit bedrijfseconomisch perspectief vrij besteedbaar zijn. Het gaat om een deel van de beschikbare begrotingsruimte dat niet direct wordt aangewend, maar wordt gereserveerd voor het opvangen van toekomstige lasten. Door het vormen van reserves wordt voorkomen dat huidige beleidskeuzes ten koste gaan van de financiële ruimte in de toekomst.

Medio 2026 heeft de gemeenteraad de [Nota reserves en voorzieningen 2026](#) vastgesteld. Met deze nota wordt beoogd te zorgen voor een transparant, consistent en beheerst financieel beleid, waarbij reserves en voorzieningen doelmatig worden ingezet en regelmatig worden beoordeeld op nut en noodzaak. Hiermee ondersteunt de nota de gemeenteraad en het college bij een zorgvuldige afweging van financiële keuzes en draagt zij bij aan een gezonde en toekomstbestendige financiële positie van de gemeente Laren.

Hoofdpijnen van het beleid

- Harmonisatie tussen de BEL Combinatie en de BEL-gemeenten
Harmonisatie zorgt voor eenduidige financiële sturing, consistente besluitvorming en een sterkere bestuurlijke en financiële samenhang. Daarnaast vergroot harmonisatie de doelmatigheid en efficiëntie in de uitvoering door gezamenlijke uitgangspunten en werkwijzen.
- Terughoudend omgaan met reserves
De gemeente streeft naar een beperkt en overzichtelijk aantal reserves. Middelen worden bij voorkeur via de exploitatie ingezet, zodat integrale afweging mogelijk blijft en middelen niet onnodig worden ‘geparkeerd’.
- Structureel is structureel
Structurele lasten worden in principe gedekt uit structurele baten. Reserves worden in beginsel incidenteel ingezet, met enkele expliciete uitzonderingen zoals de dekking van kapitaallasten en – onder voorwaarden – het benutten van het surplus van de algemene reserve.
- Duidelijkheid bij bestemmingsreserves
Bij het instellen van een bestemmingsreserve worden heldere afspraken vastgelegd over doel, besteding, voeding, onttrekking, maximale omvang en looptijd. De gemeenteraad blijft beschikkingsbevoegd; mandatering aan het college is alleen mogelijk bij expliciet raadsbesluit.
- Tijdelijkheid en opruimen van niet-benutte reserves
Bestemmingsreserves zijn bij voorkeur tijdelijk. Reserves die vier jaar op rij niet zijn gebruikt, worden opgeheven, tenzij de raad anders besluit. Vrijvallende middelen komen ten gunste van de algemene reserve.
- Wettelijk kader leidend bij voorzieningen
Voorzieningen hebben een verplicht karakter en volgen strikt de regels van het BBV. De beleidsvrijheid van de raad is hierbij beperkt. Voorzieningen worden uitsluitend gevormd voor concrete verplichtingen of risico's en zijn niet groter dan noodzakelijk.
- Egaliseren waar dat bijdraagt aan stabiliteit
Voor ongelijkmatig optredende lasten, zoals groot onderhoud, worden egalisatievoorzieningen ingezet. Deze zijn gebaseerd op actuele en door de raad vastgestelde beheer- en onderhoudsplannen.
- Vereenvoudiging van de administratie
Om het financieel beheer eenvoudiger en inzichtelijker te maken, worden voorzieningen waar mogelijk per (sub)categorie ingericht in plaats van per afzonderlijk object.
- Periodieke toetsing en verantwoording
Reserves en voorzieningen worden structureel beoordeeld binnen de planning- en controlcyclus (begroting, tussentijdse rapportages en jaarrekening) op nut, noodzaak en toereikendheid. De raad houdt zo blijvend zicht en grip.

Het onderstaande overzicht bevat alle reserves van de gemeente Laren. De afzonderlijke mutaties van de reserves worden aansluitend op het overzicht toegelicht.

In de [bijlage toelichting reserves](#) is aanvullende informatie opgenomen over de verschillende reserves.

Reserves	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028
	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
1. Algemene reserve	11.237.676	-	387.816	10.849.860	-	-	10.849.860
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	11.237.676	-	387.816	10.849.860	-	-	10.849.860
9300000 Algemene reserve	11.237.676	-	387.816	10.849.860	-	-	10.849.860
2. Bestemmingsreserves	3.900.793	-	354.181	3.546.612	-	59.000	3.487.612
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	164.897	-	14.181	150.716	-	-	150.716
9304100 Onderhoud wegen i.v.m. aanleg glasvezel	164.897	-	14.181	150.716	-	-	150.716
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	1.529.739	-	114.000	1.415.739	-	59.000	1.356.739
9303800 Klimaat- en duurzaamheidsbeleid	705.491	-	57.000	648.491	-	-	648.491
9304400 Afkoopsommen GNR	775.870	-	57.000	718.870	-	59.000	659.870
9304600 Sociaal vereveningsfonds Laren	48.378	-	-	48.378	-	-	48.378
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
9303400 Sport en accommodaties	60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
5. Meedoen in Laren	1.409.440	-	-	1.409.440	-	-	1.409.440
9304300 Asiel en opvang	1.409.440	-	-	1.409.440	-	-	1.409.440
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	736.071	-	226.000	510.071	-	-	510.071
9304700 Sterke samenleving	736.071	-	226.000	510.071	-	-	510.071
Totaal reserves	15.138.469	-	741.997	14.396.472	-	59.000	14.337.472

Reserves	Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030
	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
1. Algemene reserve	10.849.860	-	-	10.849.860	-	-	10.849.860
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	10.849.860	-	-	10.849.860	-	-	10.849.860
9300000 Algemene reserve	10.849.860	-	-	10.849.860	-	-	10.849.860
2. Bestemmingsreserves	3.487.612	-	59.000	3.428.612	-	59.000	3.369.612
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	150.716	-	-	150.716	-	-	150.716
9304100 Onderhoud wegen i.v.m. aanleg glasvezel	150.716	-	-	150.716	-	-	150.716
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	1.356.739	-	59.000	1.297.739	-	59.000	1.238.739

9303800	Klimaat- en duurzaamheidsbeleid	648.491	-	-	648.491	-	-	648.491
9304400	Afkoopsommen GNR	659.870	-	59.000	600.870	-	59.000	541.870
9304600	Sociaal vereveningsfonds Laren	48.378	-	-	48.378	-	-	48.378
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren		60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
9303400	Sport en accommodaties	60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
5. Meedoen in Laren		1.409.440	-	-	1.409.440	-	-	1.409.440
9304300	Asiel en opvang	1.409.440	-	-	1.409.440	-	-	1.409.440
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren		510.071	-	-	510.071	-	-	510.071
9304700	Sterke samenleving	510.071	-	-	510.071	-	-	510.071
Totaal reserves		14.337.472	-	59.000	14.278.472	-	59.000	14.219.472

Toelichting op de mutaties

Algemene reserve

Er is besloten om € 387.816 te onttrekken in 2027 ter dekking van de verduurzaming van zwembad de Biezem.

Reserve Onderhoud wegen ivm aanleg glasvezel

In 2022 is deze reserve gevormd door de storting van de ontvangen incidentele baten in verband met de aanleg van glasvezel verminderd met de bijbehorende incidentele lasten. In 2027 onttrekken we de degeneratiekosten ad € 14.181.

Reserve Klimaat- en duurzaamheidsbeleid

In 2026 vindt een toevoeging plaats vanuit de algemene uitkering, bestaande uit de door het Rijk via de algemene Uitkeringen beschikbaar gestelde CDOKE-middelen (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid). Deze middelen zijn bedoeld om gemeenten in staat te stellen hun klimaat- en energieopgaven uit te voeren en de daarvoor benodigde capaciteit te organiseren. In 2027 wordt een deel van de reserve ingezet ter dekking van uitvoeringsmaatregelen binnen het klimaat- en duurzaamheidsbeleid. De geraamde onttrekkingen hebben onder andere betrekking op de uitvoering van de Hut van Mie, het opstellen van het Warmteprogramma en de kosten voor het monitoren en beheren van het Soortenmanagementplan (SMP) en de bijbehorende applicatie. De reserve draagt daarmee bij aan de voortzetting van de gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsambities.

Afkoopsommen GNR

De reserve is gevormd om de financiële gevolgen van het wegvallen van de bijdragen van de voormalige participanten gedurende een overgangsperiode op te vangen. Voor de verdeling van de kosten is een ingroeimodel vastgesteld, waarbij de reguliere gemeentelijke bijdrage aan het GNR jaarlijks stapsgewijs wordt verhoogd. Het resterende deel van de benodigde bijdrage wordt gedurende deze overgangsperiode gedekt vanuit de reserve.

Reserve Sociaal vereveningsfonds Laren

Bij de vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen 2026 is besloten de voormalige Reserve Sociale huurwoningen op te heffen en het resterende saldo van € 48.378 over te hevelen naar het Sociaal Vereveningsfonds. Dit saldo was in 2025 ontstaan door een dotatie vanuit een derde deel van de opbrengst van De Goede Herder.

Reserve Sterke samenleving

In deze begroting zijn in de diverse programma's voorstellen opgenomen voor de beoogde activiteiten voor 2027, in totaal voor € 226 duizend die nu vooralsnog incidenteel zijn opgenomen.

4.5 Staat van voorzieningen

Voorzieningen maken deel uit van het vreemd vermogen (verplichtingen) van de gemeente. Zij worden gevormd wanneer sprake is van toekomstige verplichtingen of risico's waarvan zowel de omvang als het moment van optreden onzeker zijn.

In tegenstelling tot reserves is de beleidsruimte ten aanzien van voorzieningen beperkt. Dit komt doordat voorzieningen op grond van de wettelijke verslaggevingsregels een grotendeels verplichtend karakter hebben, in het BBV is specifiek aangegeven in welke gevallen een voorziening moet worden gevormd:

[Artikel 44 BBV](#)

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in [artikel 35, eerste lid, onder b](#).

2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in [artikel 49, onderdeel b](#).

3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Onderstaand overzicht geeft een compleet beeld van alle voorzieningen van de gemeente Laren. De mutaties per voorziening worden aansluitend toegelicht.

Tot slot bevat de [bijlage toelichting voorzieningen](#) een naderende toelichting op de vorming van de diverse voorzieningen.

Voorzieningen	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028
	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
1. Verplichtingen, verliezen en risico's (artikel 44, lid 1a en B)	1.434.928	-	62.000	1.372.928	-	62.000	1.310.928
1. Besturen en diensten verlenen in veilig Laren	1.434.928	-	62.000	1.372.928	-	62.000	1.310.928
9320000 Pensioenen (voormalig) bestuurders	1.434.928	-	62.000	1.372.928		62.000	1.310.928
2. Egalisatievoorzieningen (artikel 44, lid 1c)	1.262.504	-	-	1.262.504	-	-	1.262.504
Diverse programma's	1.262.504	-	-	1.262.504	-	-	1.262.504
9331500 Onderhoud gemeentelijk vastgoed	1.027.428	-	-	1.027.428	-	-	1.027.428
9321000 Voorziening verlies grondexpl. Eemnesserweg	235.076	-	-	235.076	-	-	235.076
3. Heffing gerelateerde voorzieningen (artikel 44, Lid 1d)	1.262.245	-	74.388	1.187.857	-	-	1.187.857
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	876.294	-	74.388	801.906	-	-	801.906
9320200 Rioolheffing	876.294	-	74.388	801.906	-	-	801.906
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	385.951	-	-	385.951	-	-	385.951
9320800 Afvalstoffenheffing	385.951	-	-	385.951	-	-	385.951
4. Van derden verkregen middelen (artikel 44, Lid 2)	960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
9320700 Grafrechten	960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
Totaal voorzieningen	4.920.003	-	136.388	4.783.615	-	62.000	4.721.615

Voorzieningen	Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030
	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
1. Verplichtingen, verliezen en risico's (artikel 44, lid 1a en B)	1.310.928	-	-	1.310.928	-	-	1.310.928
1. Besturen en diensten verlenen in veilig Laren	1.310.928	-		1.310.928	-		1.310.928
9320000 Pensioenen (voormalig) bestuurders	1.310.928			1.310.928			1.310.928
2. Egalisatievoorzieningen (artikel 44, lid 1c)	1.262.504	-	-	1.262.504	-	-	1.262.504
Diverse programma's	1.262.504	-		1.262.504	-		1.262.504
9331500 Onderhoud gemeentelijk vastgoed	1.027.428	-	-	1.027.428	-	-	1.027.428
9321000 Voorziening verlies grondexpl. Eemnesserweg	235.076	-	-	235.076	-	-	235.076
3. Heffing gerelateerde voorzieningen (artikel 44, Lid 1d)	1.187.857	-	-	1.187.857	-	-	1.187.857

2. Buitenruimte onderhouden in Laren		801.906	-	-	801.906	-	-	801.906
9320200	Rioolheffing	801.906	-	-	801.906	-	-	801.906
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren		385.951	-	-	385.951	-	-	385.951
9320800	Afvalstoffenheffing	385.951	-	-	385.951	-	-	385.951
4. Van derden verkregen middelen (artikel 44, Lid 2)		960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren		960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
9320700	Grafrechten	960.326	-	-	960.326	-	-	960.326
Totaal voorzieningen		4.721.615	-	-	4.721.615	-	-	4.721.615

Toelichting voorzieningen

Voorziening pensioenen voormalig wethouders

Deze voorziening is in 2012 gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die voormalige wethouders of hun nabestaanden hebben op de gemeente. Indien hier geen voorziening voor wordt gevormd, wordt de exploitatie belast met forse lasten vanaf het moment dat het pensioen moet worden uitbetaald of vanaf het moment dat de voormalig wethouder een verzoek doet tot waardeoverdracht naar een ander pensioenfonds. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de totale pensioenverplichtingen. In 2028 wordt er door de overgang van het APPA-pensioenstelsel naar ABP, een kapitaalstorting gedaan aan ABP. Hiermee gaan de pensioenen uit het eigen beheer en worden de bestaande pensioenaanspraken en opbouw in een keer ondergebracht bij ABP. Dit is nog niet technisch verwerkt.

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze voorziening wordt ingezet als egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen gelijkmatig te verspreiden op basis van een tienjarig voortschrijdend gemiddelde. De dotatie is gebaseerd op de berekening van de meerjarenplannen onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.

Voorziening afkoop grafrechten

Het is nabestaanden toegestaan om grafrechten en het onderhoud van graven voor meerdere jaren af te kopen. De ontvangen afkoopsommen vormen een verplichting aan degene die de afkoop som heeft betaald. Dit bedrag wordt door de gemeente in de voorziening afkoop grafrechten gestopt en wordt van daaruit gelijkmatig vrijgegeven om te besteden aan het onderhoud van de betreffende graven.

Voorziening afvalstoffenheffing

Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor het ophalen en verwerken van afval. Dit betekent dat overschotten binnen de exploitatie van afval toegevoegd worden aan de voorziening en tekorten uit de voorziening worden onttrokken.

Voorziening riolering

Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor de riolering. Dit betekent dat overschotten binnen de riolering worden toegevoegd aan de voorziening en eventuele tekorten uit de voorziening worden onttrokken.

4.6 EMU-saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven en daarnaast een berekening van het EMU-saldo voor de jaarschijven 2027-2030.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Begr. 2026 voor wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
A.	Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-692	-0	783	564	617
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	18.171	7.266	8.314	19.216	1.901
C.	Mutatie voorzieningen	27	-136	-62	-	-
D.	Mutatie voorraden	741	-	-	-	-
E.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-19.577	-7.403	-7.594	-18.651	-1.284
G.	EMU-saldo referentiewaarde 2027	1.874	1.871	1.871	1.871	1.871
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)		-21.451	-9.274	-9.465	-20.522	-3.155

Bijlagen

Toelichting reserves

1. Algemene reserve

Programma: 6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren

Algemene reserve	
Omschrijving	De algemene reserve bestaat uit het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente en kan worden ingezet voor nader te bepalen doelen. De algemene reserve maakt uit van het weerstandvermogen.
Administratie-nr.	9300000
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Bufferfunctie voor de dekking van onvoorziene uitgaven, het beschikbaar hebben van een noodzakelijk geachte weerstandscapaciteit en het vervullen van de financieringsfunctie.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; Exploitatietekorten en -overschotten worden respectievelijk onttrokken aan of toegevoegd aan de algemene reserve.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? - Voordelige exploitatieresultaten; - Vrijvallende bestemmingsreserves.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Werkelijke kosten
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t.
f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? N.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren
h. beschikkingsbevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad

2. Bestemmingsreserves

Programma: 2. Buitenruimte onderhouden in Laren

Onderhoud wegen i.v.m. aanleg glasvezel	
Omschrijving	In 2022 is deze reserve gevormd door de storting van ontvangen incidentele baten in verband met de aanleg van glasvezel verminderd met de bijbehorende incidentele lasten.
Administratie-nr.	9304100
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Dekking degeneratiekosten.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve;

	Jaarlijks wordt een vast bedrag onttrokken ter dekking van de degeneratiekosten als gevolg van de aanleg van glasvezel.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? Uit externe inkomsten glasvezel.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Op basis van begrote kosten.
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t.
f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? N.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 2. Buitenruimte onderhouden in Laren.
h. beschikkings-bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad.

Programma: 3. Duurzaam en prettig wonen in Laren

Klimaat- en duurzaamheidsbeleid	
Omschrijving	De gemeente heeft een transitievisie warmte vastgesteld. Door nieuwe regelgeving (wijziging Omgevingswet) moet de transitievisie omgezet worden in een warmteprogramma. Dit moet gerealiseerd zijn voor 1 januari 2028. In dit warmteprogramma is beschreven hoe de gemeente de gebouwde omgeving isoleert en aardgasvrij maakt.
Administratie-nr.	93038000
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Deze reserve is bedoeld om de ambities op klimaat en duurzaamheid zoveel als mogelijk te verwezenlijken.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; De onttrekkingen komen voort uit (beleids)plannen m.b.t. klimaat en duurzaamheid.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? Incidentele storting.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Werkelijke kosten.
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t.
f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? N.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 3. Duurzaam en prettig wonen in Laren.
h. beschikkings-bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad.

Afkoopsommen GNR	
Omschrijving	Als gevolg van de uittreding van provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam ligt de exploitatiebijdrage nu volledig voor rekening van de Gooise participanten. In de bestuursvergadering van december 2023 is de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst tussen de vijf Gooise participanten vastgesteld en getekend. Met de voormalige participanten Provincie Noord-Holland en Gemeente Amsterdam zijn uittreedsommen van € 16 miljoen en ruim € 5,2 miljoen afgesproken. Deze uittreedsommen zijn gestort aan de Gooise participanten zodat er een reserve ingesteld kan worden die de hogere exploitatiebijdrage als gevolg van uittreding van de voormalige participanten kan dekken.
Administratie-nr.	9304400
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; De reserve is ingesteld ter dekking van de hogere exploitatiebijdrage als gevolg van uittreding van de voormalige participanten.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; Er is sprake van een ingroeimodel waarbij de reguliere bijdrage aan het GNR jaarlijks stelselmatig zal worden verhoogd met € 5.000,-, de overige benodigde bijdrage uit de reserve komen. Hiervoor is een schema opgesteld. Op den duur zal de weggefallen bijdrage geheel worden gedekt door de overgebleven participanten.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? Met de voormalige participanten Provincie Noord-Holland en Gemeente Amsterdam zijn uittreedsommen van € 16 miljoen en ruim € 5,2 miljoen afgesproken. Deze uittreedsommen zijn gestort aan de Gooise participanten die in de reserve zijn gestort.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Werkelijke kosten
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t
f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? n.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 3. Duurzaam en prettig wonen in Laren.
h. beschikkings-bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad.

Sociaal vereveningsfonds Laren	
Omschrijving	De gemeenteraad heeft op 17 december 2025 het Sociaal Vereveningsfonds Volkshuisvesting ingesteld.
Administratie-nr.	9304600
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Het fonds is bedoeld om ervoor te zorgen dat er meer sociale huur- en betaalbare woningen in Laren worden gebouwd, ook als dat niet in elk afzonderlijk bouwproject lukt.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; Onttrekkingen uit deze reserve zijn bedoeld om extra sociale huurwoningen in Laren te financieren/realiseren. Er wordt alleen subsidie verstrekt voor sociale huurwoningen die worden geëxploiteerd door een toegelaten instelling (corporatie). De subsidie is bedoeld om financieel tekort bij realisatie van sociale woningbouw te dekken.

	Hoe wordt de reserve gevoed?
c. voeding	Via financiële afdrachten/stortingen van ontwikkelaars en/of initiatiefnemers die in hun bouwplannen niet voldoen aan de norm voor nieuwbouw uit de Woonvisie Laren.
	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten?
d. onttrekking	Werkelijke kosten.
	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort?
e. maximale hoogte	N.v.t.
	De eventuele maximale looptijd?
f. looptijd	10 jaar. Indien binnen deze termijn geen projecten met de middelen kunnen worden gerealiseerd, dienen de afdrachten te worden terugbetaald.
	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden?
g. programma	3. Duurzaam en prettig wonen in Laren.
h. beschikkings-bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W

Programma: 4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren

Sport en accommodaties	
Omschrijving	Bij de jaarrekening 2017 is een resultaat bestemd ad. €300.000 voor de nieuw in te stellen reserve sport en accommodaties.
Administratie-nr.	9303400
	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd;
a. doel	Op basis van de regeling investeringssubsidies sportaccommodaties dekking voor subsidies aan verenigingen en stichtingen ten behoeve van sportinvesteringen.
	Het bestedingsplan van de reserve;
b. bestedingsplan	Op basis van door het college geaccordeerde investeringsverzoeken onttrekking ter hoogte van het verleende subsidie.
	Hoe wordt de reserve gevoed?
c. voeding	Incidentele storting.
	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten?
d. onttrekking	Op basis van werkelijke kosten
	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort?
e. maximale hoogte	N.v.t.
	De eventuele maximale looptijd?
f. looptijd	N.v.t.
	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden?
g. programma	4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren.
h. beschikkings-bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad

Programma: 5. Meedoen in Laren

Asiel en opvang	
Omschrijving	Vanaf 2026 wordt de reserve “Risico Oekraïne” omgedoopt tot “Asiel en opvang” om de bredere en structurele opvangtaken te dekken. De reserve krijgt een ruimere bestemming voor financiële risico’s binnen de hele opvangketen, terwijl het karakter als bestemmingsreserve ongewijzigd blijft.
Administratie-nr.	9304300
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Deze reserve maakt het mogelijk om financiële schommelingen en risico’s rond opvang- en huisvestingsopgaven integraal op te vangen binnen één specifieke reserve.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; De onttrekkingen komen voort uit (beleids)plannen m.b.t. de projectorganisatie asiel en opvang.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? Positief exploitatieresultaten asioldossier.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Werkelijke kosten.
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t.
f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? N.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 5. Meedoen in Laren.
h. beschikkingsbevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad.

Programma: 6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren

Sterke samenleving	
Omschrijving	De reserve is bedoeld voor incidentele initiatieven vanuit de nieuwe coalitie.
Administratie-nr.	9304700
a. doel	Het doel van de reserve, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Dekking van initiatieven van de nieuwe coalitie die dienen ter versterking van de samenleving in Laren.
b. bestedingsplan	Het bestedingsplan van de reserve; De onttrekkingen komen voort uit (beleids)plannen van de nieuwe coalitie.
c. voeding	Hoe wordt de reserve gevoed? De reserve wordt eenmalig gevoed.
d. onttrekking	De wijze van onttrekking, op basis van werkelijke kosten of begrote kosten? Werkelijke kosten
e. maximale hoogte	Het maximumbedrag dat eventueel in de reserve mag worden gestort? N.v.t.

f. looptijd	De eventuele maximale looptijd? N.v.t.
g. programma	Het programma waarin de reserve verantwoord dient te worden? 6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren
h. beschikkings- bevoegdheid	Gemeenteraad is het uitgangspunt (budgetrecht) tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. Gemeenteraad

Toelichting voorzieningen

1. Verplichtingen, verliezen en risico's (artikel 44, lid 1a en B)

1. Besturen en diensten verlenen in veilig Laren

Pensioenen (voormalig) bestuurders	
Omschrijving	Deze voorziening is gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die (voormalig) bestuurders, of hun nabestaanden, hebben op de gemeente en het separeren van de voor dat doel overgedragen middelen. Wanneer deze voorziening niet wordt gevormd, wordt de exploitatie geconfronteerd met forse lasten, vanaf het moment dat een aanspraak wordt geëffectueerd. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de totale pensioenverplichtingen.
Administratie-nr.	93200000
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Dekking van pensioenverplichtingen en overlijdensrisico van (voormalige) bestuurders.
b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? De mutatie van de voorziening wordt bepaald door de hoogte van onze verplichting per 31 december. De pensioenverplichting wordt vastgesteld op basis van een actuariële berekening.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald? Het saldo van de voorziening wordt bepaald door de hoogte van onze verplichting per 31 december. De pensioenverplichtingen worden na de actuariële berekening in de jaarrekening verwerkt.
d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? 1. Besturen en diensten verlenen in veilig Laren.
e. beschikkings-bevoegdheid	College van B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, de gemeenteraad wordt achteraf bij de verschillende P&C-producten geïnformeerd.

Wachtgeldten voormalig bestuurders	
Omschrijving	Wanneer bestuurders om welke reden dan ook hun ambt neerleggen, hebben zij recht op een ontslaguitkering (vaak 'wachtgeld' genoemd). Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA).
Administratie-nr.	93209000
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Deze voorziening dekt de verwachte kosten van ingegane wachtgeldten van voormalig bestuurders.
b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? In principe ontvangt de bestuurder het wachtgeld gedurende de duur van de bestuursperiode, met een maximum van 3 jaar en 2 maanden. Hierop bestaan echter uitzonderingen: de uitkering kan korter zijn bij een kortere zittingsperiode, of juist langer wanneer de bestuurder de pensioengerechtigde leeftijd nadert.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald? De hoogte van de voorziening bedraagt het eerste jaar 80% en de rest van de uitkeringsduur 70% van de laatstgenoten bezoldiging vermeerderd met de vakantie-uitkering en de eindejaarsuitkering. De uitkering wordt aangepast aan de algemene salarisontwikkelingen voor de sector Rijk.

d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? 1. Besturen en diensten verlenen in veilig Laren.
e. beschikkings-bevoegdheid	College van B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, de gemeenteraad wordt achteraf bij de verschillende P&C-producten geïnformeerd.

2. Egalisatievoorzieningen (artikel 44, lid 1c)

Onderhoud gemeentelijk vastgoed	
Omschrijving	Deze voorziening wordt ingezet als egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud gelijkmatig te spreiden op basis van tienjarig-jaarlijks voortschrijdend gemiddelde. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op berekeningen van de geactualiseerde MJOP's.
Administratie-nr.	9331500
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; Het egaliseren van kosten groot onderhoud aan gemeentelijk vastgoed.
b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? De dotaties en onttrekkingen aan de voorziening is gebaseerd op het MJOP gemeentelijke gebouwen.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald? De noodzakelijke omvang wordt bepaald op basis van geactualiseerde meerjaren onderhoudsplannen (MJOP).
d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? Diverse programma's.
e. beschikkings-bevoegdheid	College B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, op basis van het door de gemeenteraad vastgesteld beheerplan.

3. Heffing gerelateerde voorzieningen (artikel 44, Lid 1d)

2. Buitenruimte onderhouden in Laren

Rioolheffing	
Omschrijving	Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor de riolering. Dit betekent dat overschotten binnen de riolering worden toegevoegd aan de voorziening en eventuele tekorten uit de voorziening worden onttrokken.
Administratie-nr.	93202000
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; De voorziening dient om onvoorziene schommelingen in de kosten- en batenopbouw van het product "riolering" en de hierbij geheven 'rioolheffing' op te vangen en zo de gewenste 100% kostendekking te waarborgen.
b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? Overschotten of tekorten binnen dit product worden verrekend met de voorziening.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald?

	Wanneer de heffing niet kostendekkend is, wordt het tekort verrekend met de voorziening. Mocht bij realisatie blijken dat de baten hoger zijn dan de kosten, dan wordt het overschot toegevoegd aan deze voorziening.
d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? 2. Buitenruimte onderhouden in Laren.
e. beschikkings-bevoegdheid	College van B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, de gemeenteraad wordt achteraf bij de verschillende P&C-producten geïnformeerd.

3. Duurzaam en prettig wonen in Laren

Afvalstoffenheffing	
Omschrijving	Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor de afvalstoffenheffing. Wanneer de heffing niet kostendekkend is, wordt het tekort verrekend met de voorziening. Mocht bij realisatie blijken dat de baten hoger zijn dan de kosten, dan wordt het overschot toegevoegd aan deze voorziening.
Administratie-nr.	93208000
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; De voorziening dient om onvoorziene schommelingen in de kosten- en batenopbouw van het product "ophalen en afvoeren van afvalstoffen" en de hierbij geheven "afval stoffenheffing" op te vangen en zo de gewenste 100% kostendeckking te waarborgen.
b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? Overschotten of tekorten binnen dit product worden verrekend met de voorziening.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald? Wanneer de heffing niet kostendekkend is, wordt het tekort verrekend met de voorziening. Mocht bij realisatie blijken dat de baten hoger zijn dan de kosten, dan wordt het overschot toegevoegd aan deze voorziening.
d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? 3. Duurzaam en prettig wonen in Laren.
e. beschikkings-bevoegdheid	College van B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, de gemeenteraad wordt achteraf bij de verschillende P&C-producten geïnformeerd.

4. Van derden verkregen middelen (artikel 44, Lid 2)

3. Duurzaam en prettig wonen in Laren

Grafrechten	
Omschrijving	Het is nabestaanden toegestaan om grafrechten en het onderhoud van graven voor meerdere jaren af te kopen, het bedrag dat afkomstig is van de afkopers wordt toegevoegd aan de voorziening.
Administratie-nr.	93207000
a. doel	Het doel van de voorziening, zo specifiek mogelijk geformuleerd; De voorziening dient om onvoorziene schommelingen in de kosten- en batenopbouw van het grafonderhoud op te vangen.

b. storting- en bestedingsplan	Waaruit bestaan de mutaties? Op grond van het BBV dient een deel van de ontvangen afkoopsommen in een voorziening te worden gestopt ter dekking van de kosten in latere jaren. Het volledig laten vrijvallen van de voorziening afkoop onderhoud graven is derhalve niet meer toegestaan.
c. noodzakelijk omvang	Hoe wordt de noodzakelijk omvang bepaald? Het bedrag dat afkomstig is van de afkopers wordt toegevoegd aan de voorziening.
d. programma	Het programma waarin de voorziening verantwoord dient te worden? 3. duurzaam en prettig wonen in Laren.
e. beschikkings-bevoegdheid	College van B&W is het uitgangspunt tenzij er dringende redenen zijn om hier van af te wijken. College van B&W, de gemeenteraad wordt achteraf bij de verschillende P&C-producten geïnformeerd.

Baten en lasten per taakveld

Taakveld overzicht	Begroot 2026	Begroot 2027			Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Taakveld	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1 Bestuur	1.429	-18	1.363	1.345	1.389	1.389	1.389
0.2 Burgerzaken	529	-274	718	444	444	502	502
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	134	-133	276	144	143	143	143
0.4 Overhead	6.964	-	7.254	7.254	7.206	7.205	7.205
0.5 Treasury	30	-186	187	1	-5	-8	-80
0.61 OZB woningen	-4.391	-5.193	556	-4.636	-4.759	-4.912	-5.084
0.62 OZB niet-woningen	-1.853	-1.901	-	-1.901	-1.901	-1.901	-1.901
0.64 Belastingen overig	-97	-100	3	-97	-97	-97	-97
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-19.591	-20.223	-	-20.223	-19.749	-19.350	-19.743
0.8 Overige baten en lasten	-112	-145	-10	-155	-155	-155	-155
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	40	-	40	40	40	40	40
0.10 Mutaties reserves	353	-758	-	-758	-59	-59	-59
0. Bestuur en ondersteuning	-16.566	-28.931	10.389	-18.542	-17.502	-17.202	-17.839
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.410	-78	1.410	1.332	1.302	1.302	1.301
1.2 Openbare orde en veiligheid	541	-15	778	763	758	758	760
1. Veiligheid	1.951	-93	2.189	2.096	2.060	2.060	2.061
2.1 Verkeer en vervoer	2.457	-54	2.179	2.125	2.241	2.282	2.253
2.2 Parkeren	17	-9	55	46	16	16	6
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	2.474	-62	2.234	2.172	2.257	2.298	2.259
3.1 Economische ontwikkeling	219	-	269	269	219	219	219

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	-47	89	41	41	41	41
3.4 Economische promotie	19	-	20	20	20	20	20
3. Economie	244	-47	377	330	280	280	280
4.1 Openbaar basisonderwijs	8	-	9	9	9	9	9
4.2 Onderwijshuisvesting	823	-1	611	611	735	905	1.613
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	335	-64	464	400	399	399	419
4. Onderwijs	1.166	-65	1.084	1.019	1.144	1.313	2.041
5.1 Sportbeleid en activering	103	-	53	53	53	53	53
5.2 Sportaccommodaties	648	-275	1.326	1.051	663	663	663
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	114	-129	330	201	162	157	157
5.4 Musea	356	-1	357	356	356	356	356
5.5 Cultureel erfgoed	29	-2	29	28	28	28	28
5.6 Media	352	-20	347	327	327	327	327
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.713	-72	1.866	1.794	1.808	1.813	1.835
5. Sport, cultuur en recreatie	3.315	-498	4.308	3.810	3.397	3.398	3.419
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.489	-441	1.887	1.446	1.425	1.425	1.404
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-33	-	-34	-34	-34	-34	-34
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	25	-	25	25	25	25	25
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	366	-	363	363	363	360	360
6.3 Inkomensregelingen	440	-2.330	2.931	601	539	495	494
6.4 WSW en beschut werk	252	-	251	251	251	251	251
6.5 Arbeidsparticipatie	166	-	157	157	157	157	157
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	480	-	480	480	480	480	480
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	650	-50	700	650	578	-130	-142

6.712 Begeleiding (WMO)	134	-	216	216	144	144	144
6.713 Dagbesteding (WMO)	82	-	82	82	82	82	82
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	15	-	15	15	15	15	15
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	2.165	-	2.108	2.108	2.246	2.246	2.246
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	79	-	79	79	79	79	79
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	398	-	398	398	398	398	398
6.791 PGB WMO	32	-	32	32	32	32	32
6.792 PGB Jeugd	11	-	11	11	11	11	11
6.821 Jeugdbescherming	90	-	90	90	90	91	91
6.822 Jeugdreclassering	4	-	4	4	4	4	4
6.91 Coördinatie en beleid WMO	702	-	766	766	766	766	766
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	802	-	944	944	925	925	925
6. Sociaal domein	8.349	-2.821	11.505	8.684	8.577	7.822	7.788
7.1 Volksgezondheid	656	-145	951	806	809	810	810
7.2 Riolering	-715	-2.036	1.245	-791	-810	-797	-799
7.3 Afval	-385	-2.082	1.613	-469	-473	-474	-474
7.4 Milieubeheer	251	-241	503	262	508	508	508
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	130	-187	538	352	352	352	352
7. Volksgezondheid en milieu	-63	-4.691	4.851	160	387	400	398
8.1 Ruimte en leefomgeving	276	-30	261	231	168	168	168
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-	-	-	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	227	-1.143	1.184	41	15	27	41
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	503	-1.173	1.444	272	183	196	209
Totaal resultaat taakvelden	1.373	-38.381	38.381	0	783	564	617

